

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ - ΤΕΧΝΗ

Τὴν Ἀνάστασιν Σου Χριστέ Σωτήρ
Ἄγγελοι ὑμνοῦσιν ἐν οὐρανοῖς
καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐπὶ γῆς καταξίωσον
ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ Σε δοξάζειν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

	σελ.
Salvator Pitruzzela: Θεία Κωμωδία	3
Krisnamurti: Διαλογισμός	12
Κωνστ. Κιτρινιάρη: Σωκρατική «Γνώσις» και Ἄρετή	18
Δημ. Ἰωαννίδη: Ἡ Χειμερινή τροπή τοῦ Ἥλιου	27
Κων. Α. Δούκα: Τηλεπάθεια – Διόρασις – Πρόγνωσις	32
Ἰω. Α. Βασιλῆ: Ὁ Ἄνθρωπος	42
Ἄντ. Ἀνδριανόπουλου: Περικοπαί	57
Γ. Μ. Παπαχατζή: Ὁ Ἄνθρωπος πού «ἔζησε δύο ζωές» μέ ἄνδρες	62
Συνεδριάσεις Στοῶν	72
Μεταξύ μας	74

ΑΒΛΕΨΙΕΣ

Στό προηγούμενο τεῦχος ἔγινε ἓνα σοβαρό λάθος στήν βιβλιοδεσία τοῦ περιοδικοῦ, μέ ἀποτέλεσμα νά διακοπεῖ ἡ συνέχεια ἑνός ἄρθρου.

Ἐπίσης ἐπισημαίνουμε ἓνα τυπογραφικό λάθος – στή σελίδα 316 καί στόν ὑπότιτλο τοῦ ἄρθρου «Ὁ λιμός τῶν Ψυχῶν» ἔγραψε «Ἡ Ἐπανάστασις τοῦ Ἰσραήλ» ἀντί τοῦ ὀρθοῦ. «Ἡ Ἐπανάστασις τοῦ Ἰσλάμ».

Γι' αὐτά τά λάθη, γιά τά ὁποῖα δεχθήκαμε τά δίκαια παράπονα τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ ΙΛΙΣΟΥ, ζητοῦμε τή συγγνώμη καί τήν κατανόησή τους.

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Βουκουρεστίου 25 Κωδ. Ταχ. 106 71, Ἀθήναι Τηλ. 362.0702

Ἰδρυτὴς †ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἰδιοκτησία Θεοσοφικὴ Ἐταιρία ἐν Ἑλλάδι

Ἐκδότης-Διευθυντὴς Πολ. Ἀντζακας

Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ Π. Ἀναγνώστου, Π. Παπασιωτῆς

Ἔτος 36ον ● Ἰανουάριος – Φεβρουάριος 1991 ● Τεύχος 199

Θεία Κωμωδία

Ἐνα συμβολικὸ ἔπος τῶν ἀρχῶν τοῦ Τεκτονισμοῦ

τοῦ SALVATOR PITRUZZELA
Στίχοι: μετάφρ. Ν. Καζαντζάκη

Ὁ Δάντης θεωρεῖται ἓνας μεγάλος μύστης τοῦ Τεκτονισμοῦ, ὁ ὁποῖος διέδωσε μὲ τὸ ἔργον του στὸν ἀμύητο κόσμον τὰς ἀθανάτους ἀρχὰς τοῦ μυστηριακοῦ αὐτοῦ Τάγματος.

Ἡ Θεία Κωμωδία, ἡ ὁποία ἔφερε σὲ ἀπόγνωσιν τοὺς φιλόλογους καὶ τὴν ὁποῖαν σέβεται ὁ ἀμύητος κόσμος, ἂν καὶ ἐξομολογεῖται ὅτι δὲν τὴν κατανοεῖ, εἶναι ἡ Βίβλος τοῦ Τάγματος, εἶναι ἓνας Κῶδιξ τῆς Ἀνθρωπότητος.

Σοφία, ἀγάπη, ἀρετὴ εἶναι τὰ ὄπλα μας καὶ ἡ σημαία μας. Μαχόμεθα κατὰ τῆς ἀμαθείας, τοῦ ἐλαττώματος καὶ τῆς ὑποκρισίας.

Ἔτσι διανοίγεται ὁ δρόμος, ὁ ὁποῖος φθάνει μέχρι ἡμῶν. Ἀπαιτοῦνται ὅμως τρεῖς προϋποθέσεις γιὰ νὰ ἐπιτύχη κανεὶς στὴν ἀπόπειρά του καὶ οἱ προϋποθέσεις αὐτές εἶναι χαραγμένες στὴν θύρα τοῦ ναοῦ μας: Εἰλικρίνεια, Δραστηριότης, Ἐχεμύθεια.

Εύκολες φαίνονται, αλλά είναι δύσκολο να συναντηθούν στην μαρτυρική περίοδο που περνούμε, όπου τό πᾶν είναι κερδοσκοπία καί τυχοδιωκτισμός καί ὅπου φαίνεται νά χάνεται ὁ σωστός δρόμος.

Ἀλήθεια καί μυστήριον, ἀρετή καί ἐχεμύθεια, φαίνονται πράγματα στήν ἐποχή μας ἀσυμβίβαστα.

Γιά τούς ἀμήτους τό σύμβολον εἶναι γελοῖο ψεῦδος· καί ὁ ἀποκρυφισμός, ἀνήθικο μονοπώλιο τοῦ φωτός πού πρέπει νά λάμπη ἐξ ἴσου ἐπί πᾶσαν τήν Ἀνθρωπότητα. Ὅμως αὐτοί δέν ξέρουν πώς:

**«Ἀπό περίσσια τζάκια ὁ λύχνος βγαίνει
τῆς γῆς, πᾶ' στούς θνητούς...»**
(Παράδεισος, Α' 37-38)

καί πώς ὑπάρχουνε στό ἀληθινό βαθμίδες, πού ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά τίς ἀνέλθῃ, ὄχι ὁμως καί νά κατέλθῃ. Καί τότε:

**«Πολλά μποροῦν ἐκεῖ, πού ἀδύνατα ἔναι
στή γῆς, οἱ δυνάμεις μας...»**
(Παράδεισος, Α' 55-56)

ἀλλά εἶναι ἀνάγκη τότε ὁ σοφός νά ἀρκῆται στήν ἐκδήλωσι μόνον τοῦ ἴσκιου τοῦ μακαρίου βασιλείου τῆς ἀλήθειας:

**«Ὡ σεῖς πού τό μυαλό γερό κρατάτε,
τό μάθημα προσέχτε τό κρυμμένο
σῶν στίχων τῶν παράξενων τόν πέπλο»**
(Κόλασις, Θ' 61-63)

Τό μυστήριον δέν διατηρεῖ τήν σκοτεινή χλαμύδα του παρά γιά ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δέν τήν κατανοοῦν σάν ἀλήθεια, οὔτε τήν αἰσθάνονται σάν νόμο τῆς φύσεως· εἶναι σάν μιά λαμπάδα ἀναμμένη σέ ἀπόστασι, πού δέν ξέρει κανεῖς πώς ἄναψε, οὔτε βλέπει τίς τρεμουλιαστές λάμπεις. Πρέπει νά βαδίσῃ, νά προσεγγίσι, νά δράξῃ τήν λαμπάδα.

Τί πρᾶγμα εἶναι οἱ ἡρωϊσμός καί ἡ προσωπική θυσία;

Εἶναι τό ζωντανό μυστήριο τῆς συνειδήσεως τῆς Ἀνθρωπότητος.

Καί ἡ πατρική ἀγάπη δέν εἶναι ἴσως μυστηριώδης σχετικά μέ τό μέλλον, τοῦ ὁποίου τά τέκνα εἶναι ἡ ἀλυσίδα;

Ὁ εὐαγγελιστής Ματθαῖος ἀναφέρει (ιη' 1-6) τήν ἀπάντησι τοῦ Χριστοῦ στήν ἐρώτησι ποιός εἶναι μεγαλύτερος στήν βασιλεία τῶν οὐρανῶν. «Ἐάν μὴ στραφῆτε καί γένησθε ὡς τά παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τήν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Τό νόημα εἶναι

ὄτι ἡ πολλή μάθησις προσεγγίζει τὴν ἐπιστήμη στὴν πίστι, ἐνῶ ἡ λίγη τὴν ἀπομακρύνει. Σημαίνει κατὰ βάθος ὅτι ἡ ἄμεση ὄψις τῆς ἀλήθειας εἶναι μιά πρώτη πίστις. Ἐκεῖ δὲν στέκουν στοιχεῖα, οὔτε συλλογισμοί, διότι ἡ διανόησις μας δὲν μπορεῖ νὰ εἰσχωρήσῃ πάνω ἀπὸ τὴν μνήμη.

Πραγματικά οἱ ἀντιθέσεις καὶ οἱ διαφορές ἀτομικοποιοῦν καὶ καθορίζουν τὴν ἀλήθεια. Ἄλλὰ, ἐὰν ἡ νόησις εἶναι σ' ἐπαφή μαζί της, τὴν κατέχει, τὴν αἰσθάνεται καὶ εἶναι ἐπενδυμένη μαζί της, ἀδυνατεῖ νὰ τὴν ἐκφράσῃ μὲ λογικὴ μορφή. Σ' αὐτὴν τὴν κατάστασι, ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ πνεῦμα βρίσκονται στὴν ἀληθινὰ μυστηριώδη οἰκειότητα, τὴν ὁποία ἐπικαλεῖται πάντοτε ὁ Δάντης.

Εἶναι ἡ ἀληθινὴ αὐτογνωσία, τὸ ὄραμα τοῦ Θεοῦ, πού κάθε ἄνθρωπος, ἀκόμη καὶ ὁ ἐλάχιστος, ὀφείλει νὰ πειραματισθῇ.

Τὸ χριστιανικὸν μυστήριον τῆς τριάδος, ἐπὶ παραδειγματι, πῶς θὰ μπορούσε νὰ ἐρμηνευθῇ διαφορετικὰ, ἐὰν πραγματικά ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἓνας μόνος Θεὸς σὲ τρία πρόσωπα: Πῶς νὰ κάμῃς νὰ νοιώσουν, πῶς ἡ θεία ἰσχύς, ἡ ὑπάτη γνῶσις καὶ ἡ πρωταρχικὴ ἀγάπη εἶναι τρία καὶ ταυτοχρόνως ἓνα, σ' ἐκείνους πού θέλουν νὰ ὑποβάλουν τὴν ἀλήθεια στὰ μέτρα τῶν ἀριθμητικῶν καὶ ἐντελῶν ποσοτήτων;

Ἡ δύναμις τοῦ μυστηρίου εἶναι ἐκείνη ἡ πρώτη ἀγάπη, ὅπου ὁ Δάντης θέλει νὰ συναντηθοῦν σὰν φίλες ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ἀλήθεια, ἀληθινὴ τριάς καὶ μονάς τῆς σοφίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀρετῆς, πού καὶ οἱ τρεῖς ἐνυπάρχουν σὲ κάθε μία χωριστὰ καὶ δὲν εἶναι παρά ἓνα πρᾶγμα. Τό τρία, ὅπως καὶ τὸ ἐννιά, εἶναι στὸν Δάντη ἀριθμοὶ ἱεροὶ θεμελιώδεις. Ἡ σοφία πρέπει νὰ εἶναι ἀγάπη καὶ ἀρετὴ, ἡ ἀρετὴ νὰ εἶναι σοφία καὶ ἀγάπη γιὰ νὰ εἶναι ὁ μεμυημένος ἄξιος.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ ἐξηγήσουμε ἓνα φαινόμενο πού θὰ ἀτίμαζε πολὺ τὴν ἀνθρωπότητά μας καὶ τὴν ἴδια τὴν φύσι, ἂν ἐδίδετο στοὺς μυστηριοφόβους ἡ εὐκαιρία νὰ τὸ ἐξηγήσουν μὲ τὴν χυδαία λογικὴ. Οἱ λαϊκὲς μάζες βαδίζουν κατὰ κανόνα πίσω ἀπὸ ὅ,τι περιέχει ἀπόρητο καὶ ἀκαθόριστο, διότι ἂν τοὺς ἐδίδετο ἡ λογικὴ ἐξήγησις τῆς ἰδέας πού πρό ὀλίγου τοὺς εἶχε ἠλεκτρίσει, σὲ λίγο θὰ τὴν παρατηροῦν μὲ ἀδιαφορία, σὰν μιά παλιὰ γγνωριμία πού τὴν ἐπάγωσε ἡ μακριὰ συνήθεια.

Καὶ τί πρᾶγμα εἶναι τὰ κάλλη καὶ οἱ γοητευτικὲς μορφές τοῦ φύλου πού ἐρωτεύεται: Μιά συκοφαντικὴ φιλοσοφία θὰ ἔλεγε πῶς εἶναι ἡ μαστροπεία καὶ ἡ κολακεία τῆς φύσεως. Ἄλλὰ, μπορεῖ ν' ἀγάπησῃ κανεὶς ἓναν σκελετό, δεδομένου ὅτι εἶναι χρήσιμος στὴν διαίωσις τοῦ ἀνθρώπου; Δυσπιστῆτε πρὸς ὅλους τοὺς δογματικούς, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ καταργήσουν αὐτὰ τὰ ἀπατηλά

μυστήρια και νά τά αντικαταστήσουν μέ τό μόνο λογικό έπιχείρημα τής έξασφαλίσεως του είδους, και πεισθήτε ότι ή κολακεία και ή μαστροπεία, πού είναι τό άμεσον όχημα τών σκοπών τής φύσεως, περιέχουν αλήθεια ύψηλότερη από τήν σχετική και περιορισμένη αλήθεια τών δογματικών τους όρισμών. Τό ένστικτον του άπορρήτου, του μυστηριώδους, του άπόκρυφου είναι ή άπόρρητος, μυστηριώδης, άπόκρυφη συνδιάλεξις τής ανθρωπότητας μέ τίς οικουμενικές αλήθειες, πού ξεπερνούν τήν συνήθη αντίληψη του ανθρωπίνου γένους.

Γελοΰσαν οι Ρωμαίοι για τήν λατρεία τών Φετιχιστών (πού έκήρρυτε ότι οι Θεοί γεννιώνται στους λαχανοκήπους). Άλλά σήμερα προκαλούν ύπιστο θαυμασμό οι διδασκαλίες και οι θεομοί τών Αιγυπτίων, γιγάντιοι σάν τίς πυραμίδες των.

Τά μυστήρια τής Έλευσίνος φαίνονται ίσως γελοία, όταν όμως μάθετε πώς ώδήγησαν σε μεγάλη μεταρρύθμιση τών ήθών και προσείλκυσαν τους άριστους άνδρες τής έποχής, θ' αντίληφθήτε ότι τόσο δύναμις δέν μπορεί νά γεννηθή από τό άδειανό και τό γελοίο, και ότι οι ίρεΐς δέν ήσαν και τόσο άπατεώνες, πριν ή κατάχρησις και ή διαφθορά νά προκαλέσουν τόν ξεπεσμό τών τελετουργιών.

Ή αλήθεια είναι μία έν έαυτή· κατά τήν έξηγησί της διχάζεται σε φώς και δύναμι· σάν φώς καθίσταται όρατή, σάν δύναμις καθίσταται αισθητή. Ή αλήθεια όμως έχει τό δόγμα και τήν θρησκεία της, δηλαδή μιá θεωρία και μιá θεολογία. Για νά αισθανθήτε μιá αλήθεια είναι σημαντικό νά τήν γνωρίσετε έσωτερικά, νά είσθε σ' έπαφή, νά τήν δήτε κατά τρόπο πρωταρχικό, είναι σημαντικό αυτή ή αλήθεια, αληθινά και ουσιαστικά, νά ένσαρκωθή στον άνθρωπο.

Τότε ή θρησκεία τής ιδέας γίνεται ένα μέ τό μυστήριο, διότι όποιος αγαπάει δέν βλέπει και όποιος βλέπει δέν αγαπάει.

Δέν ένγνώριζαν περισσότερο από έμās οι ίερείς τής αρχαιότητας, ούτε ώδηγήθηκαν από έρωτική εύφροσύνη, όταν παρίσταναν τήν αγάπη τυφλή. Άλλά, ή διαβεβαίωσις ότι όποιος αγαπάει δέν βλέπει και όποιος βλέπει δέν αγαπάει, δέν πρέπει νά εξηγηθή κατά έπιφανειακό τρόπο, διότι τό βλέπειν και αγαπών συμπληρώνονται άμοιβαίως και ή ένωσις των είναι τό ιδανικό τής τελειοποιήσεως.

Τό μυστικό δέν είναι αντίθετο προς τήν άρετή, ή όποία, μόνον κατά τήν χυδαίαν έρμηνεία είναι κτήμα άποκλειστικό μιās ιδέας και χώρος τής σκέψεως άβατος. Έτσι λαμβανόμενη είναι αύθαίρετη, μονοπωλιακή, συσκοτιστική, αντίθετη προς τόν χαρακτήρα τής Άλήθειας, ή όποία κινείται ολόκληρη και είσδύει στό σύμπαν.

Ἡ Ἀλήθεια πρέπει νά εἶναι ἄρμονική καί ἡ ἀπομόνωσις εἶναι ἄρνησις κάθε ἄρμονίας.

Ἐν τούτοις, στό πνεῦμα τῆς σοφίας, τό μυστικόν εἶναι νόμος, πρὸς τόν ὁποῖον ὀφείλει νά συμμορφοῦται ἡ σκέψις γιά νά ἔχη τήν μεγαλύτερη δυνατή ἀποτελεσματικότητα. Εἶναι ἡ ἀνάλογα μέ τήν ἰκανότητα ἀπονομή τοῦ ἀληθινοῦ, γιατί αὐτό, ἂν καί εἰσδύει στό σύμπαν, ἀντανεκλά καί κατά τμηματικά μέρη. Σ' αὐτό δέν ὑπάρχει τίποτε τό αὐθαίρετο, διότι σ' ἐκείνους πού δέν εἶναι ἰκανοί νά μάθουν τήν ἀλήθεια, θά εἶναι ἀδύνατον νά σπάσουν τό μυστικό.

Δέν εἶναι ὅλες οἱ ἀλήθειες ὅπως οἱ μαθηματικές, πού δέν μπορεῖ νά ζημιωθοῦν ἀπό τήν ἀμάθεια καί ν' ἀποκρουσθοῦν ἀπό ψευδεῖς διδασκαλίες.

Τίποτε δέν εἶναι πιό ἀντίθετο στήν ἀλήθεια, ἀπό ἕναν ἀναρμόδιο κριτή, ἕναν ἀδαῆ νοῦ, διότι τότε ἡ βεβήλωσις καταντᾷ σκάνδαλο καί πολλαπλασιάζει τὰ ἐμπόδια, ὥστε νά ἀποδιώχνη τήν ἀλήθεια μακριά σέ περιορισμένα ὅρια. Γι' αὐτό καί ὁ Ποιητής λέει:

**«Στήν ψευτοθώρα ἀλήθεια πρέπει πάντα
νά κλείς, ὅσο μπορεῖς, σφιχτά τά χεῖλια·
γιατί, νά φταῖς, ντροπή σοῦ φέρνει».**
(Κόλασις ΙΣΤ' 124-126)

Γιά μᾶς λοιπόν τό μυστικό δέν εἶναι σκοπός, ἀλλά μέσον στήν ὑπηρεσία καλύτερης καί χρησιμώτερης δημοσιότητος. Δέν εἴμεθα οὔτε σφετερισταί, οὔτε μονοπωλισταί, ἀλλά θεματοφύλακες τοῦ ἀληθινοῦ κοινωνικοῦ θησαυροῦ: τῆς ἀνθρώπινης σκέψεως.

Ἀκολουθοῦμε τούς αἰώνιους νόμους τοῦ σύμπαντος, πού ἐπιβάλλουν σέ κάθε ὄργανισμό νά ἔχη ἐσωτερικό καί ἐξωτερικό, οὐσία καί μορφή, καί δέν δείχνουν τούς σκοπούς τῆς φύσεως παρά στό τέλος.

Ἡ συμβολική γλῶσσα εἶναι ἀναγκαῖα στό μυστήριο, διότι ἡ ἀλήθεια –φῶς καί δύναμι, δηλαδή ζωή– δέν μπορεῖ νά ἐκφρασθῇ μέ λέξεις νεκρές χωρίς ἐσωτερικό δυναμισμό.

Τό σύμβολο μπορεῖ μόνον νά ἐρμηνευθῇ, διότι δέν ἔχει συνώνυμα.

Καί ὁ Δάντης μέ σύμβολα ἐκφράζεται γιά τήν ἀποκάλυψι μυστηρίων. Οἱ γραμματολόγοι περιορίζονται νά τόν θεωροῦν πατέρα τῆς νέας ἰταλικῆς γλώσσας καί λογοτεχνίας, διότι σταματοῦν στίς λέξεις· ὅταν προσπαθοῦν νά τίς ἐρμηνεύσουν, καταλήγουν σέ μιᾶ Βαβέλ καί τόν βεβηλώνουν. Οἱ ἱστορικοί ἀναζητοῦν τὰ στοιχεῖα τῶν ἀφηγήσεων τοῦ Ποιητοῦ καί ἀσχολοῦνται μέ τίς ἀλλαγῶρες του· κατά τήν γνώμη τους, ὁ Δάντης ἔγραψε γιά τὰ πράγματα τῆς ἐποχῆς του, γιά τήν χώρα του πιό περιοριστικά, τι-

μωρώντας τούς έχθρους και άμείβοντας τούς φίλους, και για όλα αυτά μόνον συνέθεσε τούς τρομερούς πίνακές του. Οί αισθητικοί στάθηκαν στην όμορφιά τών στίχων και έδεσαν άνθοδέσμες, πού έπηρεάσαν και τούς μεταγενέστερους. Κάθε πλευρά έκαμε δικόν της τόν Δάντη: Γιβελίνος γι' αυτούς, Γουέλφος για τούς άλλους, καθολικός ή άποστάτης ή άντιπαπικός.

Άλλά τί πραγματικά είναι ή Θεία Κωμωδία; Νά μήν είναι άλλο από μαγική όθόνη, πού επάνω της περνούν, μέ χρώματα φανταστικά, διάφορα άσύρραπτα γεγονότα, άλλα μέ τή φυσική τους ένδυμασία και άλλα μέ άλληγορική μεταμφιεσι, χωρίς σύστημα και ένότητα, από του είδωλολατρισμού μέχρι του καθολικισμού;

Κατά τούς ιστορικούς, ό Δάντης συνάθροισε όλους τούς θεούς του Όλύμπου και τούς Άγίους του καθολικού Παραδείσου για νά επενδύση μερικά γεγονότα και ώρισμένα πρόσωπα, πού θά έμεναν θαμμένα στη λησμονιά δίχως τό ποιήμα του. "Ένα άσκι λάδι για ένα λάχανο...

Η Θεία Κωμωδία ξεπερνάει όλοφάνερα τις άναλογίες τών ιστορικών γεγονότων, όχι μόνάχα τής έποχής του Δάντη, άλλα και του κόσμου: δέν άσχολεϊται μόνάχα μέ τήν γή, άλλα και μέ τόν ούρανό.

Είναι θεμελιώδης νόμος στην τέχνη ή εύρυθμία τών τμημάτων της και ή άνύψωσις του σκοπού πάνω από τά μέσα. Θά έλεγε κανείς ότι τό Κολοσσαϊόν χτίσθηκε για νά προσαρμοσθή ή μία πέτρα πάνω στην άλλη; "Ότι ή Αινειάς γράφτηκε ως μέσον για νά περιγραφούν τά πλοϊα, τά άντρα, οί ουβίλλες κλπ.;

Για τόν Δάντη θά ήταν πιό παράδοξο, πιό άδύνατο, άφου άνάμεσα στά λίγα γεγονότα και στην συνολική ιδέα του έργου χαίνει άβυσσος. Έκείνα, είναι ή ύλη· εκείνη ή ιδέα. Η γήινη έρμηνεία του έργου γίνεται περισσότερο χονδροειδής όσο προχωρούμε στις άνώτερες περιοχές.

"Όσοι λοιπόν στέκονται σέ ταπεινές έρμηνείες, όσοι, καθώς έλεγε ό Ποιητής, πλέουν σέ μικρές βαρκούλες, καλύτερα νά γυρίσουν στά νερά τους, γιατί κινδυνεύουν νά χαθούν:

**«Ω σεϊς πού σέ μικρή, μικρή βαρκούλα
ποθώντας νά μέ άκούστε, άκολουθάτε
τό σκάφος μου, πού τραγουδώντας πλέει,
στά πρώτα γυρογυάλια σας γυρίστε·
στό πέλαο μήν άνοίγεστε, γιατί ίσως
τό δρόμο σας θά χάστε χάνοντάς με.
Τό κύμα πού άρμενών κανείς δέ διάβη.
Φυσά ή Άθηνά κι ό Άπόλλωνας πλωρίτης·
κι οί έννιά μου δείχνουν Μούσες τό βορροάστρι».**
(Παράδεισος, Β' 1-9)

Εύκολα μπορεί ν' αντιληφθῆ κανείς πώς ὁ Δάντης χρησιμοποιοῖ τὰ γεγονότα τοῦ καιροῦ του, καθὼς ὁ ζωγράφος τὰ χρώματα τῆς παλέττας του. Στὰ μεγάλα σχέδια, ὅπως καὶ στὰ μικρά, χρειάζονται τὸ μολύβι καὶ τὸ κάρβουνο· καὶ ὁ Δάντης γιὰ νὰ σχεδιάσῃ καὶ νὰ χρωματίσῃ τὶς ὑπέροχες ἰδέες του ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν ὕλη πού τοῦ προσέφεραν ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος.

Ἡ μῆσις του συντελεῖται σέ τρεῖς περιοδεῖες συμβολικές: Ἡ πρώτη τῆς Κολάσεως, ἡ δευτέρα τοῦ Καθαρτηρίου, ἡ τρίτη τοῦ Παραδείσου. Ἡ περιοδεῖα τῆς Κολάσεως ἐρευνᾷ τὸ παρελθόν, ἀναζητεῖ τὸ κακὸ καὶ τὴν ἀνταποκρινόμενη τιμωρία· ἡ περιοδεῖα τοῦ Καθαρτηρίου καθορίζει τὰ μέσα τῆς ἀνανήψεως καὶ ἐρευνᾷ τὸ παρόν· ἡ περιοδεῖα τοῦ Παραδείσου ἐξελίσσει τὴν ἀρχὴν τῆς τάξεως καὶ ἐρευνᾷ τὸ μέλλον.

Οἱ τρεῖς περιοδεῖες ἔχουν εἴκοσι ἕναν προοδευτικούς κύκλους – ἑφτά γιὰ κάθε μία – πού ἀνταποκρίνονται σέ 21 μνητικούς βαθμούς, πού ἐξηγοῦνται στὰ τεκτονικὰ τυπικά.

Συμβολικὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς Θεῆς Κωμωδίας:

**«Στό μεσοστράτι ἀπάνω τῆς ζωῆς μας
σέ σκοτεινὸ πλανέθηκα ρουμάνι,
τί 'ταν ὁ δρόμος ὁ σωστός χαμένος...»**
(Κόλασις, Α' 1-3)

Στό μέσον τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μας ὁ ἄνθρωπος πλανιέται σ' ἓνα σκοτεινὸ δάσος, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κανένας δέν βγῆκε ζωντανός, γιατί ἔχει χαθῆ ὁ σωστός δρόμος τῆς Ἀνθρωπότητος. Μέσον, ἐδῶ σημαίνει μέσον καὶ ὄχι ἡμισυ· ὁ Δάντης σέ ἡλικία 35 ἐτῶν δέν ἔβγαине ἀπὸ τὴν ἀνάρρωσι τῆς βλακειας, οὔτε ἀπὸ τὰ ὄργια τῶν ἐλαττωμάτων. Κι' ὁ πιὸ κοινός ἄνθρωπος θά ντρεπόταν νὰ ἐξομολογηθῆ ὅτι μέχρι τὰ μισὰ τῆς ζωῆς του, στὰ 35 χρόνια του, εἶχε ἀνεχθῆ τὴν πνευματικὴ νύχτα.

Κάθε πλάσμα πού γεννιέται, κατὰ τὶς μνητικές διδασκαλίες, κατέρχεται ἀπὸ τὸ ἰδεῶδες καὶ ἐξαναγκάζεται σέ περιορισμούς, γι' αὐτὸ στερεῖται τῆς τελειοποιήσεως, πού μπορεῖ νὰ φθάσῃ μόνον μέ τὴν ἐξέλιξη. Στό τέρμα τῆς κοιλάδας τῆς θνητῆς ἀνθρώπινης ζωῆς εἶναι ἓνας γήλοφος δασωμένος ἀπὸ τὶς ἀκτίνες τῆς ἀλήθειας, ὅπου ὁδηγοῦν πολλὰ κανάλια. Ἐκεῖ, μέ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ἐργασία καὶ μέ τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν φόβο, ἀπὸ τὸν θάνατο ἀναβλύζει ἡ ἀθανασία.

Ἄλλὰ ὁ ἄνθρωπος πρέπει ν' ἀποφύγῃ μέ κομμένη τὴν ἀναπνοή ἓνα πέρασμα, ζητώντας τὴν βοήθεια τοῦ ἀνθρώπου, δηλα-

δῆ βαπτιζόμενος στήν κοινωνική ἀλληλεγγύη ν' ἀποφύγη τόν πάνθηρα, τόν λέοντα καί τόν λύκο, τρεῖς στιγμές τοῦ ἐγώισμου πού ζητοῦν νά τόν ἀπωθήσουν στό δάσος.

Ὁ Δάντης εἶναι ὁ Μύστης, σύμβολο τῆς Ἀνθρωπότητος πού βαδίζει στήν πρόοδο.

Ὁ Βιργίλιος εἶναι ὁ ἀνάδοχος καί ἀντιπροσωπεύει τήν κοινωνική ἐπέμβασι, πού δίνει τό βάπτισμα τοῦ πολιτισμοῦ ἀπό τό παρελθόν στό παρόν.

Μέ τό βάπτισμα περνάει ἀπό τήν φυσική μητρότητα στήν κοινωνική μητρότητα, πού συμβολίζει τήν ἀνάληψι τῶν καθηκόντων.

Ὁ Βιργίλιος, ἄν καί δέν ἐλάτρευσε δεόντως τόν Θεό, ἀφοῦ γεννήθηκε πρό τοῦ Χριστιανισμοῦ, στέλλεται ἀπό τήν Βεατρίκη, τήν γυναίκα τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, ἡ ὁποία ἄλλαξε ζωή καί ἀπό τόν γήινο παράδεισο γύρισε στόν ἐπουράνιο. Ὁ θάνατος τῆς Βεατρίκης εἶναι μία πρόοδος σχετικά μέ τόν θάνατο τῆς Ἰσιδος καί τοῦ Χιράμ· εἶναι ἡ συσκότισις τῆς ἀλήθειας μπροστά στό προπατορικό ἀμάρτημα.

Ὁ Δάντης δέν ἐψεύσθη ποτέ· ὁ Δάντης ὑπῆρξε ἐπαναστάτης, ἀλλά ἀπό ἐκείνους τοὺς ἐπαναστάτες πού ὑψώνουν τό δίκαιον πάνω ἀπό τήν δύναμι, τό πνεῦμα πάνω ἀπό τήν ὕλη. Ἡ θεωρία του ἀνεβαίνει ἀπό τήν γῆ στόν οὐρανό· καί μᾶς προειδοποιεῖ πώς οἱ παράξενοι στίχοι του κρύβουν μία διδασκαλία, ἐκείνην πού ἐκδηλώνεται στόν ἴσκιό τῆς μακάριης βασιλείας ὅπου ἡ εἰκόνα εἶναι κατώτερη ἀπό τό εἰκονιζόμενον, γι' αὐτό λόγος τῆς Ἰδέας γίνεται ἡ ἀλληγορία.

Ἄν ἀπαλλάξουμε τήν Θεία Κωμωδία ἀπό τά ψευδῆ σχόλια, θά τήν δοῦμε στό ἀπλό καί φυσικό μεγαλεῖο της καί ἡ ἔρμηνεῖα δέν θά ἔχη ἀβεβαιότητες. Θά δοῦμε πώς εἶναι ἡ μεγάλη προοδευτική χριστιανική τριλογία. Τρία εἶναι τά βασίλεια τῆς Ὑπέρτατης Ἀλήθειας· τά τρία αὐτά βασίλεια στήν ἠθική τάξι ἀνταποκρίνονται στοὺς δύο ἀπόλυτους πόλους τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ρέει ἡ ἀναγέννησις τῆς προόδου καί ἡ ἐξέλιξις τῆς ἀνθρώπινης τελειοποιήσεως.

Κόλασις, Καθαρτήριο καί Παράδεισος, εἶναι οἱ τρεῖς ἰδεώδεις τύποι, οἱ τρεῖς μεγάλες φάσεις πού διέπουν τίς ἐκδηλώσεις τοῦ Σύμπαντος. Κάθε Ὄδη ἔχει 33 ᾄσματα· ἀπό τήν πρώτη, πού φαίνεται νά ἔχη 34, πρέπει νά μὴ λογαριασθῆ ἡ εἰσαγωγή. Κάθε ᾄσμα δεσπόζεται ἀπό τά τριστίχα, τά ὁποῖα, καθὼς κυλοῦν ἀρμονικά, δίνουν ποικιλία, ἀλλά καί συντελοῦν στή γενική ἐνότητα.

Ὅσο γιά τήν ἠθική συναρμογή, ἑπτὰ εἶναι οἱ κύκλοι τῆς κολάσεως, τά ἀρνητικά στοιχεῖα, ἑπτὰ εἶναι τά ἄλματα τοῦ καθαρτη-

ρίου και ἑπτὰ οἱ οὐρανοὶ τοῦ παραδείσου πού συμπληρώνουν τό μεγάλο ταξίδι.

Αὐτή ἡ μεγάλη ἀρχιτεκτονική δὲν εἶναι τυχαία, οὔτε συμμετρία ἐξωτερικῆς μορφῆς, ἀλλά ἔχει τόν λόγο της στήν διδασκαλία ἐκείνη, στήν ὁποία ὁ Δάντης ἀφιέρωσε τό ἔργο του. Μεγάλος ἀποκαλυπτής τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ, γιά μιὰ στιγμή ἐδίστασε κάτω ἀπό τό μεγάλο βᾶρος τῆς ἀποστολῆς καί δὲν μπόρεσε νά μὴν ἀναφωνήσῃ:

**«Μά ἐγώ γιατί νά ῥθῶ, γιά ποιός τό στέργει;
Δέν εἶμαι Αἰνείας ἐγώ, δέν εἶμαι Παῦλος.
Μῆτε κι ἐγώ, μῆτε ἄλλοι κρίνουν με ἄξιο».**
(Κόλασις, Β' 31-33)

Κατανικώντας ὅμως μέ ὑπέροχη ὀρμή κάθε δισταγμό, ἐπιτελεῖ καί τήν τρίτη περιοδεία, ξέροντας πώς θά ἔλαμπε τό ἔργο του στά πεπρωμένα τοῦ οἰκουμενικοῦ πολιτισμοῦ.

Τό σκοτεινό ρουμάνι εἶναι ἡ Κόλασις, τό χάος, τό κακό, τό ἔρεβος· προσεύχεται καί ἐπικαλεῖται βοήθεια. Τό ἀπότομο βουνο εἶναι τό Καθαρτήριο, ἡ ἐλπίδα, ἡ γρόδος, ἡ ἐπανόρθωσις, ἡ ἐργασία, παρδειγματισμός, ὁδηγός στήν θυσία καί στήν λύτρωσι.

Ὁ ἥλιος εἶναι ὁ Παράδεισος, τό φῶς, ἡ ἀλήθεια, τό ὠραῖο, τό καλό· ὁδηγεῖ στόν ἀπόλυτο θρίαμβο τῆς ἀρετῆς πού χαρίζει τήν μακαριότητα.

Ὁ Δάντης ἦταν Ροδόσταυρος καί Ναΐτης Καδῶς· εἰσεχώρησε στά ὑψηλά μυστήρια τῆς ἀρχαιότητος καί ἐνεπνεύσθη ἀπό τίς τεκτονικές διδασκαλίες γιά τό Θεῖο Ποιῆμά του.

Στό Αὐτοκρατορικό Μουσεῖο τῆς Βιέννης ὑπάρχουν δύο μετάλλια, πού φέρουν ἀνάγλυφη τήν μορφή τοῦ Δάντη τό ἓνα, τοῦ Πέτρου Πιζάνο τό ἄλλο. Ἀμφότερα ἔχουν στήν ἀνάποδη, τά ἀρχικά τῶν Ναϊτῶν: F.S.K.i.P.F.T. (Fraternitatis Sacrae Kadosch Imperialis Principatus, Frater Templarius).

Συνάγουμε λοιπόν, ὅτι ὁ μεγαλύτερος τῶν ποιητῶν ἦταν μέγας μεμημένος καί ἐκλαΐκευσε τίς αἰώνιες ἀρχές τοῦ Τεκτονισμοῦ ὑπό τόν πέπλο τῶν παράξενων στίχων.

(Ἀπό τό Bolletino Massonico)

ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

Διαλογισμός

Μετά τήν βροχή οί λόφοι ἦσαν λαμπεροί. Ἦσαν ἀκόμα καφέ ἀπό τόν ἥλιο τοῦ καλοκαιριοῦ καί τώρα ὄλο τό πράσινο θά ἀπεκαλύπτετο. Εἶχε βρέξει πολύ δυνατά καί ἡ ὁμορφιά αὐτῶν τῶν λόφων ἦταν ἀπερίγραπτη. Ὁ οὐρανός ἦταν ἀκόμα συννεφιασμένος καί στόν ἀέρα ὑπῆρχε μυρωδιά τοῦ Σουμάκ, τῆς φασκομηλιάς καί τοῦ εὐκάλυπτου. Ἦταν θαυμάσιο νά βρίσκεσαι ἀνάμεσά τους. Μιά παράξενη σιωπή σέ κατελάμβανε. Διαφορετικοί ἀπό τήν θάλασσα, πού βρισκόταν πέρα μακριά κάτω ἀπό σᾶς, αὐτοί οἱ λόφοι ἦταν ἀπόλυτα ἤσυχοι. Καθώς προσέχατε καί παρατηρούσατε γύρω σας, εἶχατε ἀφήσει κάθε τι κάτω πέρα σ' αὐτό τό μικρό σπίτι – τά ρούχα σας, τίς σκέψεις σας καί τούς παράξενους δρόμους τῆς ζωῆς. Ἐδῶ ταξιδεύατε πολύ φωτεινά, χωρίς κάποια σκέψη, χωρίς κάποιο φορτίο καί μέ μιάν αἴσθησι πληρους κενοῦ ὁμορφιάς. Οἱ μικροί πράσινοι θάμνοι θά ἦταν σύντομα ἀκόμα πιό πράσινοι καί σέ λίγες βδομάδες θά εἶχαν μιá πιό δυνατή μυρωδιά. Τά ὀρτύκια φώναζαν καί μερικά ἀπ' αὐτά πετοῦσαν πέρα. Χωρίς νά τό ξέρη, ὁ νοῦς βρισκόταν σέ κατάστασι διαλογισμοῦ, στόν ὁποῖον ἡ ἀγάπη ἀνθοῦσε. Στό κάτω-κάτω μόνον στό ἔδαφος τοῦ διαλογισμοῦ μπορεῖ αὐτό τό λουλουδι νά ἀνθίση. Ἦταν πράγματι πάρα πολύ θαυμάσια καί παράξενα, ὄλα πού σᾶς ἀκολουθοῦσαν στή νύχτα καί ὅταν ξυπνοῦσατε, πολύ πρὶν ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ, ἦταν ἀκόμα ἐκεῖ στήν καρδιά σας μέ τήν ἀπίστευτη τους χαρά χωρίς κάποιον ἰδιαίτερο λόγο. Ἦταν ἐκεῖ χωρίς αἰτία καί ἦταν τελείως μεθυστικά. Θά βρισκόταν ἐκεῖ ὄλη τήν ἡμέρα χωρίς ποτέ νά τά ζήσετε ἢ νά τά προσκαλέσετε νά μένουν μαζί σας.

Εἶχε βρέξει δυνατά κατά τήν διάρκεια τῆς νύχτας καί τῆς ἡμέρας καί κάτω στίς ρεματιές τό λασπωμένο ποτάμι χυνόταν στή θάλασσα, κάνοντάς την σοκολατιά-καφέ. Καθώς περπατούσατε στήν παραλία, τά κύματα ἦταν τεράστια καί ξεσποῦσαν μέ μεγαλοπρεπή καμπύλη καί δύναμι. Περπατούσατε ἐναντίον τοῦ ἀνέμου καί ξαφνικά αἰσθανόσατε ὅτι δέν ὑπῆρχε τίποτε ἀνάμεσα σέ σᾶς καί στόν οὐρανό καί αὐτό τό κενό ἦταν παράδεισος. Τό νά εἶσαι τόσο πλήρως ἀνοιχτός, τρωτός – πρὸς τούς λόφους, στίς θάλασσες καί στούς ἀνθρώπους – εἶναι ἡ πραγματική οὐσία τοῦ διαλογισμοῦ. Τό νά μὴν ἔχῃς ἀντίστασι, τό νά μὴν ἔχῃς ἐσω-

τερικούς φραγμούς, πρὸς ὅ,τιδήποτε, τό νά εἶσαι πραγματικά ἐλεύθερος, πλήρης ἀπό ὅλες τίς μικρές ὠθήσεις, καταναγκασμούς καί αἰτήματα, μέ ὅλες τίς μικρές τους συγκρούσεις καί ὑποκρισίες, εἶναι τό νά περπατᾷς στή ζωή μέ ἀνοιχτή ἀγκαλιά. Καί αὐτό τό ἀπόγευμα, περπατώντας ἐκεῖ σ' αὐτή τήν ὑγρή ἄμμο μέ τούς γλάρους τῆς θάλασσας γύρω σου, αἰσθανόσουν τήν ἐξαιρετική αἴσθησι ἀνοιχτῆς ἐλευθερίας καί τήν μεγάλη ὁμορφιά τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία δέν ἦταν μέσα σας ἢ ἐξω ἀπό σᾶς, ἀλλά παντοῦ. Δέν αἰσθανόμαστε πόσο σημαντικό εἶναι τό νά εἶναι κανεῖς ἐλεύθερος ἀπό τίς γκρινιάρικες εὐχαριστήσεις καί τούς πόνους τους, ἔτσι πού ὁ νοῦς νά παραμένῃ μοναχικός. Μόνον ὁ νοῦς πού εἶναι τελείως μοναχικός εἶναι ἀνοικτός. Αἰσθανόμαστε ὅλα αὐτά ξαφνικά, σάν ἓνα δυνατό ἄνεμο πού σαρώνει κάτω τήν γῆ καί σῶς διαπερνοῦσε. Ἐκεῖ βρισκόσαστε – ἀπογυμνωμένοι ἀπό κάθε τι, ἄδειοι – καί ἐπομένως τελείως ἀνοιχτοί. Ἡ ὁμορφιά αὐτοῦ δέν ἦταν στίς λέξεις ἢ στό συναισθημα, ἀλλά φαινόταν νά εἶναι παντοῦ – γύρω σας, μέσα σας, πάνω ἀπ' τά νερά καί τούς λόφους. Αὐτό εἶναι διαλογισμός.

Ἦταν ἓνα ἀπ' τά ὥραϊα πρῶινά πού δέν ὑπῆρξαν πρὶν ὁ ἥλιος μόλις ἀνέτειλλε καί τόν βλέπατε ἀνάμεσα σας στούς εὐκάλυπτους καί στά πεῦκα. Ἦταν πάνω ἀπ' τά νερά χρυσαφένιος, λαμπερός – μέ τέτοιο φῶς πού ὑπάρχει μόνον ἀνάμεσα στά βουνά καί στή θάλασσα. Ἦταν τόσο διαυγές πρῶινὸ χωρὶς ἀνάσα, γεμάτῳ ἀπ' αὐτό τό παράξενο φῶς, πού βλέπει κανεῖς ὄχι μόνον μέ τήν ματιὰ του, ἀλλά μέ τήν καρδιά του. Καί ὅταν τό κοιτᾷτε ὁ οὐρανός εἶναι πολύ κοντά στή γῆς, καί ἔχετε χαθῆ στήν ὁμορφιά. Ξέρετε, δέν θά ἔπρεπε ποτέ νά διαλογίζεσθε δημοσία, ἢ μέ ἓναν ἄλλον, ἢ μέ μιάν ομάδα. Θά πρέπει νά διαλογίζεσθε μόνον σέ μοναχικότητα, στήν ἠσυχία τῆς νύχτας ἢ ἐνωρίς στό ἠσυχὸ πρῶινὸ. Ὅταν διαλογίζεσθε σέ μοναχικότητα πρέπει νά ὑπάρχη μοναχικότης. Πρέπει νά εἴσθε ἐντελῶς μόνος, ὄχι νά ἀκολουθηθεῖτε ἓνα σύστημα, μιὰ μέθοδο, ἐπαναλαμβάνοντας λέξεις ἢ ἀκολουθώντας σκέψεις ἢ σχηματίζοντας σκέψεις σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία σας. Ἡ μοναχικότης παρουσιάζεται ὅταν ὁ νοῦς εἶναι ἐλευθερωμένος ἀπό τήν σκέψι. Ὅταν ὑπάρχουν ἐπιδράσεις ἀπό ἐπιθυμίες ἢ ἀπό τά πράγματα πού ὁ νοῦς ἐπιδιώκει, εἴτε στό μέλλον ἢ στό παρελθόν, δέν ὑπάρχει μοναχικότης. Μόνον στήν ἀπεραντωνσύνη τοῦ παρόντος παρουσιάζεται αὐτή ἡ μοναχικότης. Καί τότε, σέ ἡρεμῆ μυστικότητα, στήν ὁποῖαν ὅλες οἱ ἐπικοινωνίες ἔχουν σταματήσει, στήν ὁποῖαν δέν ὑπάρχει παρατηρητής, μέ τίς ἀνησυχίες του, μέ τίς ἀνόητες διαθέσεις καί προβλήματα

– μόνον τότε, σ' αυτήν την ήρεμη μοναχικότητα ό διαλογισμός γίνεται κάτι πού δέν μπορεί νά μπη σέ λέξεις. Τότε ό διαλογισμός είναι μιά αιώνια κίνησι. Δέν ξέρω αν ποτέ έχετε διαλογισθί, αν ποτέ έχετε μείνει μόνος μακριά από κάθε τι, από κάθε πρόσωπο, από κάθε σκέψι και έπιδίωξι, αν έχετε ποτέ βρεθί πλήρης, έντελώς μοναχικός, όχι έρημος, όχι άποσυρμένος σέ κάποιο φανταστικό όνειροπόλημα ή όραμα, αλλά μακριά έτσι πού μέσα σας δέν υπάρχει τίποτε άναγνωρίσιμο, τίποτα πού νά έγγιζετε μέ τή σκέψι ή τό αίσθημα, τόσο μακριά ώστε σ' αυτή την πλήρη μόνωσι ή πραγματική σιωπή, γίνεται τό μόνον άνθος, τό μόνο φώς και ή άχρονη ιδιότης πού δέν μετριέται από τή σκέψι. Μόνον σέ τέτοιον διαλογισμό ή αγάπη έχει την παρουσία της. Μή σκοτιζέσθε νά την έκφράσετε, θά έκφράση τόν έαυτό της. Μήν την χρησιμοποιήσετε. Μή προσπαθήσετε νά την βάλετε σέ δρāσι. Θά δρāση και όταν δρāση, σ' αυτή την δρāσι δέν υπάρχει λύπη, άπογοήτευσι, ούτε αντίφασι, τίποτα από την δυστυχία και τό μόχθο του άνθρώπου.

Λοιπόν, διαλογίζεσθε μόνος. Λησμονηθήτε. Και μή προσπαθήτε νά θυμηθήτε πού έχετε ύπάρξει. "Αν προσπαθήσετε νά τό θυμηθήτε, τότε θά είναι κάτι πού είναι πεθαμένο. Και αν τό κρατήσετε στην μνήμη σας, τότε δέν θά είσθε ποτέ πάλι μόνος. Λοιπόν, διαλογίζεσθε σ' αυτή την άτέλειωτη μοναχικότητα, στην όμορφιά αυτής της αγάπης, σ' αυτή την άθωότητα, στό καινούργιο – τότε ύπάρχει εύδαιμονία, πού είναι αιώνια.

Ό ούρανός είναι πολύ γαλάζιος, τό γαλάζιο πού έρχεται μετά την βροχή και αυτές οι βροχές έχουν έλθει ύστερα από πολλούς μήνες άνομβρίας. "Υστερα απ' τή βροχή οι ούρανοί έχουν πλυθί καθαρά και οι λόφοι είναι έορταστικοί και ή γή είναι ήσυχη, σιωπηλή. Και κάθε φύλλο έχει τό φώς του ήλιου πάνω του, και ή αίσθηση της γής είναι πολύ κοντά σας. Λοιπόν διαλογίζεσθε σέ πολύ μυστικά γωνιά της καρδιάς σας και του νου σας, όπου δέν είχατε ποτέ πριν ύπάρξει.

Αυτό τό πρωινό ή θάλασσα ήταν σαν μιά λίμνη ή σαν ένας τεράστιος ποταμός – χωρίς μιά ρυτίδα, και τόσο άτάραχη, ώστε μπορούσατε νά δήτε την άντανάκλασι των άστρων τόσο νωρίς τό πρωί. Η αύγη δέν είχε ακόμα φανή και έτσι τ' άστέρια και ή άντανάκλασι των βράχων και τά μακρυνά φώτα της πόλεως ήσαν εκεί πάνω στό νερό. Και καθώς ό ήλιος πλησίαζε στον όρίζοντα σ' έναν άσυννέφιαστον ούρανό, έφτιαχνε ένα χρυσό μονοπάτι. Ήταν θαυμάσιο νά βλέπης αυτό τό φώς της Καλιφόρνιας νά γεμίζει τή γή και κάθε χορταράκι χλόης. Καθώς προσέχατε, μιά με-

γάλη σιωπή σās κατελάμβανε. Τό μυαλό γινόταν ήσυχο, χωρίς αντίδρασι, χωρίς κίνηση. Ήταν παράξενο νά αισθάνεται κανείς αυτή τήν απέραντη σιωπή. «Αισθάνεται» δέν είναι ή λέξι. Ή ιδιότης αυτής τής σιωπής, τής ήρεμίας, δέν ήταν αισθητή από τό μυαλό, είναι πέρα άπ' τό μυαλό. Τό μυαλό φαντάζεται, διατυπώνει ή φτιάχνει ένα σχέδιο για τό μέλλον, αλλά αυτή ή ήρεμία είναι πέρα άπ' τήν άκτίνα τής δράσεώς του, πέρα από κάθε φαντασία, πέρα από κάθε επιθυμία. Είθε τόσο ήρεμος ώστε τό σώμα σας γίνεται έντελώς μέρος τής γής, μέρος από κάθε τι πού είναι ήρεμο. Καί όπως ή ελαφριά αύρα πού έρχόταν από τούς λόφους κουνούσε τά φύλλα, αυτή ή ήρεμία, αυτή ή έξαιρετική ιδιότης τής σιωπής δέν έταράσσοτο. Τό σπíti ήταν ανάμεσα στους λόφους καί στη θάλασσα, έδέσποζε πάνω άπ' τή θάλασσα. Καθώς παρατηρούσατε τήν ήρεμη θάλασσα, γινόσατε πραγματικά – από κάθε τι. Είσατε τό φως καί ή όμορφιά τής αγάπης. Πάλι τό νά πήτε «είσατε ένα μέρος από κάθε τι» είναι επίσης λάθος. Ή λέξι «σύ» δέν είναι κατάλληλη, διότι πραγματικά δέν είσατε εκεί. Δέν υπήρχατε. Υπήρχε μόνον αυτή ή σιωπή, ή έξαιρετική αίσθηση τής αγάπης. Οι λέξεις σύ καί εγώ χωρίζουν τά πράγματα. Αυτός ό χωρισμός σ' αυτή τήν παράξενη σιωπή καί ήρεμία δέν υπάρχει. Καί όπως κοιτούσατε έξω από τό παράθυρο, ό χώρος καί ό χρόνος έφαινότο ότι είχαν φθάσει σ' ένα τέλος. Ό χώρος πού διαιρεί δέν είχε πραγματικότητα. Αυτό τό φύλλο καί αυτός ό εύκάλυπτος καί τό γαλάζιο λαμπερό νερό δέν ήταν διαφορετικά από σās. Ό διαλογισμός είναι πολύ άπλός. Τόν μπερδεύομε, ύφαινομε έναν ιστό από ιδέες γύρω άπ' αυτόν – τί είναι καί τί δέν είναι. Άλλά δέν είναι τίποτα άπ' αυτά τά πράγματα. Έπειδή είναι τόσο πολύ άπλός μās ξεφεύγει, διότι ό νοϋς μας είναι τόσο πολύπλοκος, μικροπρεπής καί έφθαρμένος από τόν χρόνο. Καί αυτός ό νοϋς υπαγορεύει τή δρāσι τής καρδιάς καί ή ταραχή άρχίζει. Άλλά ό διαλογισμός έρχεται φυσικά μέ έξαιρετική εύκολία, όταν περπατάτε στήν άμμο ή κοιτάτε έξω άπ' τό παράθυρό σας ή βλέπετε αυτούς τούς θαυμάσιους λόφους πού φλέγονται από τόν ήλιο του καλοκαιριού. Γιατί είμάστε τόσο βασανισμένα ανθρώπινα όντα, μέ δάκρυα στά μάτια καί ψεύτικο γέλιο στά χείλη; Άν μπορούσατε νά περπατήσετε μόνος, ανάμεσα σ' αυτούς τούς λόφους ή στά δάση ή ανάμεσα στη μακρυά λευκή άμμο, σ' αυτή τήν μοναχικότητα θά γνωρίζατε τί είναι διαλογισμός. Ή έκστασι τής μοναχικότητας έρχεται όταν δέν είθετε ταραγμένος διότι είθετε μόνος, πού δέν ανήκετε πιά στον κόσμο ή δέν είθετε προσκολλημένος σέ ό,τιδήποτε. Τότε, όπως αυτή ή

αυγή πού φάνηκε αυτό τό πρωινό, ἔρχεται σιωπηλά καί φτιάχνει ἕνα χρυσό μονοπάτι σέ πλήρη σιωπή, ἡ ὁποία ὑπῆρχε ἀπό τήν ἀρχή, ἡ ὁποία ὑπάρχει τώρα καί θά ὑπάρχει πάντοτε.

Τήν εὐτυχία καί τήν εὐχαρίστησι μπορεῖτε νά τήν ἀγοράσετε σέ κάποια ἀγορά σέ κάποια τιμή. Ἄλλά τήν εὐδαιμονία δέν μπορεῖτε νά τήν ἀγοράσετε, γιά τόν ἑαυτό σας ἢ γιά κάποιον ἄλλον. Ἡ εὐτυχία καί ἡ εὐχαρίστησι δεσμεύονται ἀπό τόν χρόνο. Μόνον στήν ὀλοκληρωτική ἐλευθερία μπορεῖ νά ὑπάρχει ἐλευθερία. Τήν εὐχαρίστησι, ὅπως καί τήν εὐτυχία, μπορεῖτε νά τήν ζητήσετε καί νά τήν βρῆτε μέ διάφορους τρόπους. Ἄλλά ἔρχονται καί φεύγουν. Ἡ εὐδαιμονία – αὐτή ἡ παράξενη αἴσθησι χαρᾶς – δέν ἔχει κίνητρο. Δέν μπορεῖτε, πιθανόν, νά τήν ἀναζητήσετε, ὅταν μιά φορά ὑπάρχει ἐξηρητημένη ἀπό τήν ποιότητα τοῦ νοῦ σας, παραμένει ἄχρονη, χωρίς αἰτία καί εἶναι ἕνα πρᾶγμα πού δέν μετριέται ἀπό τόν χρόνο. Ὁ διαλογισμός δέν εἶναι ἡ ἐπίδιωξι τῆς εὐχαριστήσεως καί τῆς ἀναζητήσεως εὐτυχίας. Ὁ διαλογισμός ἀντιθέτως, εἶναι μιά κατάστασι τοῦ νοῦ στήν ὁποίαν δέν ὑπάρχει ἰδέα ἢ συνταγή καί ἐπομένως ὑπάρχει ὀλοκληρωτική ἐλευθερία. Μόνον δι' ἕναν τέτοιο νοῦ αὐτή ἡ εὐδαιμονία ἔρχεται χωρίς ν' ἀναζητηθῆ καί χωρίς νά προσκληθῆ. Ὅταν ὑπάρχει, ἂν καί εἶναι δυνατόν νά ζητε στόν κόσμο μέ ὅλους τοὺς θορύβους του, εὐχαριστήσεις καί βαρβαρότητες, αὐτά ὅλα δέν θά ἐγγίξουν αὐτόν τόν νοῦ. Ὅταν ὑπάρχει ἐκεῖ, ἡ σύγκρουσι ἔχει παύσει. Ἄλλά τό τέλος τῆς συγκρούσεως δέν εἶναι κατ' ἀνάγκην ἡ ὀλοκληρωτική ἐλευθερία. Ὁ διαλογισμός εἶναι μιά κίνησι τοῦ νοῦ σ' αὐτή τήν ἐλευθερία. Σ' αὐτή τήν ἔκρηξι τῆς εὐδαιμονίας τά μάτια γίνονται ἀθῶα καί ἡ ἀγάπη τότε εἶναι εὐλογία.

Ὁ διαλογισμός δέν εἶναι ἀπλοῦς ἔλεγχος τοῦ σώματος καί τῆς σκέψεως, οὔτε εἶναι ἕνα σύστημα εἰσπνοῆς καί ἐκπνοῆς. Τό σῶμα πρέπει νά εἶναι ἤσυχο, γερό χωρίς ὑπερέντασι. Ἡ εὐαίσθησι στήν αἴσθησι πρέπει νά ὑπάρχει καί νά εἶναι ὄξεια καί ὁ νοῦς μέ ὅλη τήν φλυαρία του, τήν ταραχή καί τά ψαξίματα πρέπει νά σταματήσῃ. Δέν εἶναι ὁ ὀργανισμός μέ τόν ὁποῖον πρέπει κανεῖς νά ἀρχίσῃ, ἀλλά μάλλον εἶναι ὁ νοῦς μέ τίς γνώμες του, προκαταλήψεις καί αὐτοενδιαφέροντα πού πρέπει νά προσεχθῆ. Ὅταν ὁ νοῦς εἶναι ὑγιής, ζωντανός καί ζωηρός, τότε ἡ αἴσθησι θά εἶναι ὑψωμένη καί ἐξαιρετικά εὐαίσθητη. Τότε τό σῶμα μέ τήν δική του φυσική καλωσύνη, ἡ ὁποία δέν θά ἔχη ἐλαττωθῆ ἀπό τήν συνήθεια καί τήν διάθεσι, θά λειτουργήσῃ ὅπως θά ἔπρεπε. Πρέπει λοιπόν κανεῖς νά ἀρχίσῃ μέ τόν νοῦ καί ὄχι μέ τό σῶμα, διότι ὁ

νοῦς εἶναι σκέψι καὶ οἱ ποικιλίες τῶν ἐκφράσεων τῆς σκέψεως. Ἄπλη συγκέντρωσι κάνει τὴν σκέψι στενή, περιορισμένη καὶ εὐθραυστη, ἀλλὰ συγκέντρωσις ἔρχεται σάν ἓνα φυσικὸ πρᾶγμα, ὅταν ὑπάρχη μιὰ ἐπίγνωσι τῶν τρόπων τῆς σκέψεως. Αὐτὴ ἢ ἐπίγνωσι δὲν ἔρχεται ἀπὸ τὸν σκεπτόμενο ὁ ὁποῖος ἐκλέγει καὶ ἀπορρίπτει, συγκρατεῖ καὶ ἀπορρίπτει. Αὐτὴ ἢ ἐπίγνωσι εἶναι χωρὶς ἐκλογή καὶ εἶναι καὶ τὰ δύο, τὸ ἐξωτερικὸ καὶ τὸ ἐσωτερικὸ, εἶναι μιὰ ἐσωτερικὴ ροὴ ἀνάμεσα στὰ δυὸ. Ἔτσι ὁ χωρισμὸς ἀνάμεσα στὸ ἐξωτερικὸ καὶ ἐσωτερικὸ τελειώνει. Ἡ σκέψι καταστρέφει τὴν αἴσθησι, τὴν αἴσθησι πού εἶναι ἀγάπη.

Ἡ σκέψι μπορεῖ νὰ προσφέρῃ μόνον εὐχαρίστησι, καὶ στὴν ἐπιδίωξι νὰ εὐχαριστήσῃ ἢ ἀγάπη παραμερίζεται. Ἡ εὐχαρίστησι τοῦ φαγητοῦ, τοῦ πιτοῦ, ἔχει τὴν συνέχειά της στὴ σκέψι καὶ ἀπλῶς τὸ νὰ ἐλέγχωμε ἢ νὰ καταπνίγωμε αὐτὴ τὴν εὐχαρίστησι, τὴν ὁποῖαν ἢ σκέψι ἔχει ἐπιφέρει, δὲν ἔχει σημασία, δημιουργεῖ μόνον διάφορες μορφές συγκρούσεως καὶ καταναγκασμοῦ.

Ἡ σκέψι, πού εἶναι σημαντικὸ πρᾶγμα, δὲν μπορεῖ νὰ ἀναζητήσῃ αὐτὸ πού εἶναι πέρα ἀπ' τὸν χρόνο, διότι ἢ σκέψι εἶναι μνήμη καὶ ἢ πείρα σ' αὐτὴ τὴν μνήμη εἶναι σάν πεθαμένη, σάν τὸ φύλλο τοῦ τελευταίου φθινοπώρου.

Στὴν ἐπίγνωσι ὅλων αὐτῶν γεννιέται ἢ προσοχή, ἢ ὁποία δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μὴ προσοχῆς.

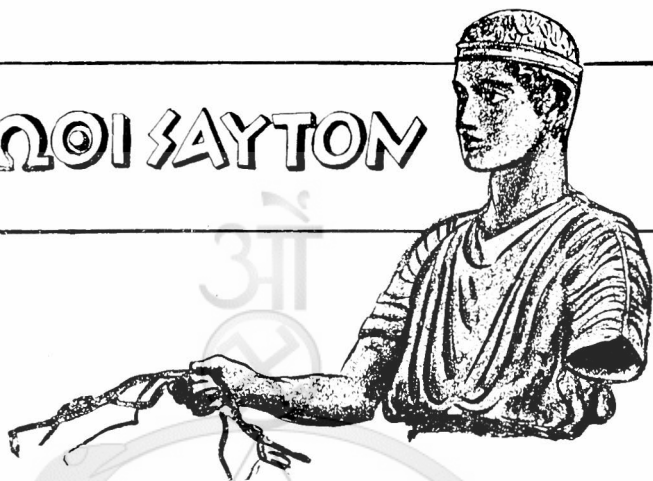
Ἐπὶ ὑπάρχει ἀπροσεξία ἢ ὁποία ἔχει ὑπαγορεύσει τίς εὐχάριστες συνήθειες τοῦ σώματος καὶ ἐξασθενεῖ τὴν ἔντασι τῆς αἰσθήσεως. Ἡ ἀπροσεξία δὲν μπορεῖ νὰ δημιουργηθῇ μέσα στὴν προσοχή. Ἡ ἐπίγνωσις τῆς ἀπροσεξίας εἶναι προσοχή.

Τὸ νὰ βλέπῃ κανεὶς ὀλόκληρη αὐτὴ τὴν περίπλοκη λειτουργία εἶναι διαλογισμὸς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μόνον ἔρχεται τάξι σ' αὐτὴ τὴν σύγχυσι. Αὐτὴ ἢ τάξι εἶναι τόσο ἀπόλυτη, ὅπως εἶναι ἢ τάξι στὰ μαθηματικά καὶ ἀπ' αὐτὴν ὑπάρχει δρᾶσις – τὸ ἄμεσον πράττειν. Ἡ τάξι δὲν εἶναι διευθέτησις σκοπὸς καὶ ἀναλογία. Αὐτὰ ἔρχονται πολὺ ἀργότερα. Τάξις ἔρχεται ἀπὸ ἓναν νοῦ ὁ ὁποῖος δὲν θορυβεῖται ἀπὸ τὰ πρᾶγματα τῆς σκέψεως. Ὅταν ἢ σκέψις εἶναι σιωπηλὴ, ὑπάρχει κενόν, πού εἶναι τάξι.

Ἡ Ἀλήθεια δὲν δίδεται. Ἡ τὴν εὐρίσκει κανεὶς μέσα εἰς τὸν ἐαυτὸ του ἢ δὲν τὴν εὐρίσκει καθόλου.

Ἐρμῆς ὁ Τρισμέγιστος

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ

ΣΩΚΡΑΤΙΚΗ «ΓΝΩΣΙΣ» ΚΑΙ ΑΡΕΤΗ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. ΚΙΤΡΙΝΙΑΡΗ

Τό θέμα είναι στενώτατα συνηρητημένον πρός τό γνωστότατον Δελφικόν Παράγγελμα ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ, τοῦ ὁποίου τόσον μεγάλη γίνεται χρῆσις καί, ἐν πολλοῖς, κατάχρησις. Ἐπιβάλλεται λοιπόν μιά λεπτομερῆς διερεύνησις τῆς προελεύσεως καί τῆς ἀκριβοῦς ἐννοίας τῆς Δελφικῆς Ἐντολῆς, ἀφοῦ, ὅπως ἐλπίζω, θά ἀποδειχθῇ ὅτι τῆς ἐντολῆς ταύτης ἐκφρασις καί πραγματοποιήσις εἶναι ἡ Σωκρατική ζωῆ καί διδασκαλία.

Εἰς τήν σχετικήν ἔρευναν μᾶς διευκολύνει ὁ Πλούταρχος, ὁ ὁποῖος εἰς τό κατ' ἐξοχήν μυστηριακόν σύγγραμμά του «Περί τοῦ Εἰ ἐν Δελφοῖς» ἀναφέρει ὅτι εἰς τό ὑπέρθυρον τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος εἶχον γραφή εἰς θέσιν περίοπτον ἢ λέξις Εἰ καί τό γνωμικόν ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ. Εἰ!(=εἶσαι, ὑπάρχεις), γράφει ὁ Πλούταρχος, ἀνεφώνουν οἱ προσερχόμενοι πιστοί ὑμνολογοῦντες τόν Ἄχρονον καί Αἰώνιον καί Παντοδύναμον-Πανάγαθον Θεό, τήν μόνην Ἀλήθειαν. Ὁ Θεός δέ, ἀμείβων τρόπον τινά τήν διαφανομένην ἀνθρωπίνην ἔφεσιν πρός γνῶσιν τῆς ἀληθείας ἐν τῇ ζωῇ καί τῷ κόσμῳ, ἀπήντα διά τῆς προσταγῆς: ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ! Γνώρισε εἰς τά βάθη τοῦ ΕἶΝΑΙ σου τήν οὐσίαν τῆς ὑπάρξεως σου, πού εἶναι τόσω πλησίον ΜΟΥ, καθώρισε συνεπῶς τόν σκοπόν τῆς ζωῆς σου καί κανόνισε σύμφωνα μέ τόν σκοπόν τοῦτον

τόν βιον σου. Ἡθικόν λοιπόν εἶναι τό νόημα, τό βαθύτερον νόημα τῆς ὑπάρξεώς μας, ἀφοῦ διὰ τῶν ἐνεργειῶν μας, τῶν πράξεων μας κυρίως ἐκφραζόμεθα, παρουσιάζομεν δηλαδή τās νοητικές, συναισθηματικές καί βουλευτικές μας ἰκανότητας ἢ δυνατότητας.

Ἦς «γνωμικόν» τό ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ ἀποδίδεται εἰς τόν ἐκ τῶν Ἑπτά σοφῶν Χίλων τόν Λακεδαιμόνιον. Καί εἶναι βέβαια ὅλα τὰ γνωμικά τῆς βιοτικῆς πείρας προΐοντα, ἀλλά τῆς πείρας, πού, φωτισμένη ἀπό τόν θεῖον σπινθήρα τοῦ Λόγου, μπορεῖ νά ὀδηγηθῆ ἀπό τῆς πράξεως εἰς τήν θεωρίαν, δηλαδή νά φιλοσοφήσῃ.

Πρῶτος ὁ Πλάτων εἰς τόν «Πρωταγόρα» του ὁμιλῶν διὰ τόν τρόπον, μέ τόν ὁποῖον ἐφιλοσόφουν οἱ παλαιοί, λέγει: «Οὔτος ὁ τρόπος ἦν τῆς φιλοσοφίας τῶν παλαιῶν βραχυλογία τις λακωνική». Ἀναφέρει δέ ὁ Πλάτων καί τὰ ὀνόματα τῶν «φιλοσόφως λακωνιζόντων» ὡς ἐξῆς: «Τούτων ἦν καί Θαλῆς ὁ Μιλήσιος καί Πιπτακός ὁ Μυτιληναῖος καί Βίας ὁ Πριηνεύς καί Σόλων ὁ ἡμέτερος καί Κλεόβουλος ὁ Λίνδιος καί Μύσων ὁ Χηνεύς καί ἔβδομος ἐν τούτοις ἐλέγετο Λακεδαιμόνιος Χίλων». Τό ἐν ἀρχῇ, καί («τούτων ἦν καί Θαλῆς...») δεικνύει ὅτι καί πολλοί ἄλλοι φιλοσόφως ἐλακωνίζον. Πράγματι μεγάλη διαφωνία παρά τοῖς παλαιοῖς ὡς πρός τοῦς Ἑπτά. Μόνον οἱ 4 (ἐκ τῶν 7) δηλαδή Θαλῆς, Βίας, Πιπτακός, Σόλων ὑπάρχουν εἰς ὅλους τοῦς καταλόγους τῶν Ἑπτά. Τήν θέσιν τῶν ἄλλων τριῶν καταλαμβάνουν διάφοροι, οὔτως ὥστε οἱ 7 γίνονται 21. Ὀφειλόμενον χρέος ἀποτίοντες ἀναφέρομεν ὅλα τὰ ὀνόματα: Θαλῆς, Βίας, Πιπτακός, Σόλων, Χίλων, Περιανδρος, Κλεόβουλος, Μύσων, Λεώφαντος, Ἐπιμενίδης, Ἀνάχαρις, Ἀριστόδημος, Πάμφυλος, Ἀκαουσίλαος, Φερεκύδης, Πυθαγόρας, Λᾶσος, Ἐρμιονεύς, Ἀναξαγόρας, Ὀρφεύς, Λίνος, Ἐπίχαρμος.

Τὰ γνωμικά τῶν Σοφῶν δέν ἦσαν, ὅπως εἶπομεν, τῆς πείρας μόνον παραγγέλματα, ἀλλά καί τόσον ἐνδεικτικά τῆς βαθυτέρας γνώσεως περί τῆς οὐσίας καί τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς, ὥστε ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ Ἀπόλλων, τὰ δέχεται, τὰ υἰοθετεῖ ὡς ἀναθήματα καί γίνονται πλέον τὰ Δελφικά, τὰ τῆς Πυθίας γράμματα, τὰ Δελφικά παραγγέλματα. Πόσα ἦσαν: Πολλοί πίνακες Δελφικῶν παραγγελμάτων ὑπῆρχον κατὰ τήν ἀρχαιότητα*. Διὰ τὰ αὐτά καί διὰ τήν

* Ὁ Στοβαῖος διεσῶσε δύο τοιουτούς: 1) «Σωσιαδου τῶν 7 Σοφῶν ὑποθήκαι» περιέχει 147 ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη ὡς δια νά δηλωθῆ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Θεός συνεταξε τόν πίνακα: «Ἐπου Θεῶ» – Ἡ προτελευταία «ὑποθήκη» – προσεξατε τήν – «Παῖς ὦν κόσμος ἴσθι, ἡβῶν ἐγκρατής, μεσοσ δίκαιος, προβύτερος εὐλογος» – Καί ἡ τελευταία «Τελευταία ἄλυπος». 2) Ὁ πληρεστερος πίναξ Δελφικῶν παραγγελμάτων εἶναι (ὁ παρά Στοβαῖω ἐπίσης) «Δημητρίου τοῦ Φαληρεως τῶν Ἑπτα Σοφῶν ἀποφθεγματα» – Εἰς τοῦτον σημειωνονται κατὰ Σοφους τὰ ἀποφθεγματα ὡς ἐξῆς: Κλεόβουλος με 20 καί με πρώτον τό «Μετρον ἀριστον» – Σόλων, 20,

ὑπόληψιν πού ἀπέλαυον εἰς τόν ἀρχαῖον κόσμον, γράφει ὁ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης: «Τῶν ἐν Δελφοῖς ἀναθημάτων βελτίων (εἰσὶ) τὰ ἀποφθέγματα ταῦτα. Αἱ μὲν γάρ χρυσαῖ τοῦ Κροίσου πλινθοὶ καὶ τὰ ἄλλα τὰ κατασκευάσματα ἠφανίσθη καὶ μεγάλας ἀφορμάς παρέσχε τοῖς ἀσεβεῖν τὸ ἱερόν ἐλομένοις, αἱ δὲ γνῶμαι τὸν ἅπαντα χρόνον σώζονται ἐν ταῖς τῶν πεπαιδευμένων ψυχαῖς τεθησαυρισμένα καὶ κάλλιστον ἔχουσαι θησαυρόν, πρὸς ὃν οὔτε Φωκεῖς οὔτε Γαλάται προσενεγκεῖν τὰς χεῖρας σπουδάσειαν*».

Ἐξ ὅλων τῶν ἀποφθεγμάτων δύο εἶχον λάβει πρῶτα τὴν τιμὴν τῆς ἀναγραφῆς μὲ χρυσαῖ γράμματα εἰς τὸν πρόναον τοῦ Δελφικοῦ Ἱεροῦ, τὸ «Γνώθι σαυτὸν» καὶ τὸ «Μηδὲν ἄγαν». – «Παγχάλεπον καὶ οὐ (τοῦ) παντός», ὀνομάζει τὸ «Γνώθι σαυτὸν» ὁ Πλάτων. – «Τὸ Γνώθι σαυτὸν ἐν λόγοις οὐδὲν μέγα, ἔργῳ δὲ μόνος τοῦτ' ἐπίσταται Θεός», λέγει ὁ Εὐριπίδης εἰς περισωθὲν ἀπόσπασμα τῆς ἀπολεσθείσης τραγωδίας τοῦ «Ἴων» (ἀπ. 55 – Nauck) – Παραδίδεται ἐπίσης (παρὰ Στοβαίῳ XX, 13) ὅτι ὁ Χίλων ἐρωτηθεὶς τί χαλεπώτατον: «τὸ γινῶσκειν ἑαυτὸν, ἔφη· πολλά γὰρ ὑπὸ φιλαυτίας ἕκαστον (εἰς) ἑαυτὸν προστιθέται». – Ἀποτέλεσεν, ὡς γνωστὸν, τὴν βᾶσιν τῆς Σωκρατικῆς φιλοσοφίας καὶ διερευνᾶται ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σημασίαν του μέχρι σήμερον ἀπὸ ὅλους τοὺς φιλοσοφοῦντας. Ἡ προέλευσις λοιπὸν τοῦ «Γνώθι σαυτὸν» ἀποδίδεται κατὰ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν εἰς τὰ διδάγματα τῆς βιοτικῆς πείρας, ἀλλὰ τὸ γεγονός ὅτι οἱ 7 Σοφοὶ ἦσαν ὅλοι «μεμυημένοι» καὶ ὅτι κατ' ἐξοχὴν μυστηριακὸν κέντρον μὲ παγκόσμιον κύρος ἦτο τὸ Δελφικὸν Ἱερόν, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ υποστηρίξωμεν ὅτι τὸ «Γνώθι σαυτὸν» εἶναι μία μυστηριακὴ ἀλήθεια, τὴν ὁποῖαν πρῶτοι οἱ Ἕλληνες μῦσαι προέβαλον ὡς ἐπιταγὴν εἰς τὸν βέβηλον κόσμον. Πρῶτοι οἱ Δελφικοὶ μῦσαι ἐξέπεμψαν τὸ παράγγελμά των ὡς κήρυγμα πολέμου κατὰ τῶν προλήψεων καὶ τῶν παθῶν, κήρυγμα παρουσιαζόμενον ὡς χρέος – χρέος ΛΟΓΙΚΟΝ – πρὸς τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς οὐσίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ πρῶτοι οἱ Ἕλληνες μεμυημένοι ἔρριψαν ὅλον τὸ βάρος τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ θεαρέστου καὶ θεοπνεύστου παραγγέλματος. Ὁ Πίνδαρος, ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Εὐριπίδης, ὁ Ἀριστοφάνης, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Περικλῆς, ὁ Φειδίας, ὁ Σωκράτης, ὅλοι αὐτοὶ ἐπά-

Μηδὲν ἄγαν – Χίλων, 20, Γνώθι σαυτὸν – Θαλῆς, 20, Ἐγγυα, παρὰ δ' ἄτα – Πιττακός, 13, καιρὸν γνῶθι – Βίαις, 17, Οἱ πλεῖστοι κακοὶ – Περιανδρός, 18, Μελέτη τὸ πᾶν. Ὁ Ἀριστοτέλης εἰς τὴν «Ρητορικὴν τέχνην» τὸ ἀποδίδει εἰς τὸν Χίλωνα τὸ «Μηδὲν ἄγαν».

* Καὶ οἱ Φωκεῖς καὶ οἱ Γαλάται «ἐσύλησαν», ὡς γνωστὸν, τὸ Δελφικὸν Ἱερόν.

λαισαν κατά τῶν προλήψεων καί τῶν παθῶν, ἐδίδαξαν καί τοὺς ἄλλους, ἐδημιούργησαν πρότυπα ζωῆς καί θαυμαστοῦ κάλλους καί ἁρμονίας ἔργα ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Δελφικῆς ἐντολῆς, πού κατηύγαζε τὴν ψυχὴν των. Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦτο παρουσιάσθη τὸ δικαίως ἀποκληθῆν «Ἑλληνικὸν Θαῦμα τοῦ Ε΄ π.χ. αἰῶνος», τὸ θαῦμα τῶν Ἔργων, τὸ θαῦμα τοῦ Πνεύματος καί τῆς Τέχνης, πού δὲν εἶναι βέβαια τίποτα ἄλλο, παρὰ τὸ πρῶτον δεῖγμα τοῦ θαυμασμοῦ ἐπιπέδου, εἰς τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἀνέλθῃ ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τὴν ὠθησιν τῆς ἐπιγνώσεως τῆς οὐσίας καί τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς του.

Ὁ Ε΄ π.Χ. αἰὼν ἀποτελεῖ βεβαίως ἓν σύνολον ζωῆς, σύνολον ἐνιαῖον καί ἀδιάσπαστον. Ἄν ξεχωρίζωμεν ὡς στοιχεῖα του τὰ μεγάλα ὁμαδικὰ ἔργα – κατορθώματα, τὰ δημιουργήματα τῶν Καλῶν Τεχνῶν καί τὰ καθαρῶς λογικά-πνευματικά ἐπιτεύγματα Γράμματα-Φιλοσοφίαν, τὸ κάμνομεν πρὸς εὐκολίαν μας, διὰ νὰ δυνηθῶμεν δηλαδὴ νὰ τὰ ἐξετάσωμεν καί νὰ τὰ κρίνωμεν ἔχοντες ὑπ' ὄψιν μας αὐτὰ καθ' ὅλον τὸ βάθος καί τὸ πλάτος των. Ὅλα λοιπὸν λαμπρὰ καί θαυμαστά τὰ συναποτελοῦντα τὸ τέκνον τῆς Δελφικῆς ἐντολῆς, τὸν Ε΄ π.Χ. αἰῶνα. Ἀλλὰ τὸ λαμπρότερον καί θαυμαστότερον δημιούργημά του εἶναι ἡ Ἀττικὴ (λεγομένη) Φιλοσοφία πού ἐθεμελιώθη μετὰ τὴν Σωκρατικὴν διδασκαλίαν, τῆς ὁποίας κέντρον ἐρεῦνης εἶναι, ὡς γνωστόν, τὰ ἀνθρώπινα καί ὁ ἄνθρωπος, δηλαδὴ ἡ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος καί Ἀριστοτέλους.

Ἡ Ἀττικὴ φιλοσοφία εἶναι τὸ ἄνθος καί ὁ καρπὸς μακρᾶς καλλιέργειας ἰδεῶν καί κρυγμάτων ἀναμορφωτικῶν τῆς παιδείας ζωῆς. Οἱ λυρικοὶ ποιηταί, οἱ μεγάλοι τραγικοὶ, οἱ πολεμισταὶ πού θυσιάζουσαν καί τὴν ζωὴν ὑπὲρ τοῦ ἰδανικοῦ τῆς ἐλευθερίας, οἱ μεγάλοι πολιτικοὶ, οἱ καλλιτέχνες πού ἐμφανίζουσαν εἰς ἁρμονικὸν συνδυασμὸν τὴν οὐσίαν καί τὴν μορφήν – ὅλοι προετοιμάζουσαν τὴν ὁδὸν εἰς τὴν Ἀττικὴν φιλοσοφίαν.

Ὁ Πίνδαρος, μέγας ποιητῆς καί βαθύς μύστης, πραγματικὰ «τῷ Θεῷ κεχαρισμένος», στηλιτεύει τὸ παμμίσητον ψεῦδος – οὐδέποτε θά βρέξῃ τὴν γλῶσσαν του μετὰ τὸ δηλητήριον τοῦ ψεύδους – βδελύσσει τὴν δουλόφρονα κολακειαν, τὸ δολερὸν αὐτὸ ἔρπετόν – καυτηριάζει τὴν ὕβριν καί τὸν φθόνον (ὁ Θεὸς ταπεινῶνει τὸν ἀλαζόνα καί ὑψῶνει τὸν ταπεινόν) – Τὸ πάθος, κάθε πάθος, δὲν εἶναι, παρὰ διαταραχὴ τῆς ἰσορροπίας τῆς ψυχῆς. Τὸ πάθος ζαλιζει ὅλους καί τὸν σοφὸν ἀκόμη (Ὁλ. VII, 55) «Αἱ δὲ φρενῶν ταραχαὶ παρέπλαγξαν καί σοφόν».

Ὁ Αἰσχύλος ἐπειτα, ὁ μέγας μὴ τυπικῶς μεμυημένος μύστης:

Εἰς τὴν Ὀρέστειαν ἀγωνίζεται κατὰ τῆς ἀγρίας τυφλῆς ἐκδικήσεως, πού τὴν παρουσιάζει ὡς κοινωνικόν πάθος-πρόληψιν. Ὁ χορός ὑποδέχεται μὲ ἀλλαλαγμούς χαρᾶς τὸν ἐκδικητὴν Ὀρέστην: Ἥλθεσ ἐπιτέλους... ἐμπρός! «Ἀντὶ πληγῆς φονίας φονίαν πληγὴν τινέτω· δράσαντι παθεῖν, τριγέρων μῦθος τάδε φωνεῖ»: Ἡ φονικὴ πληγὴ μὲ ὅμοια πληγὴ νὰ τιμωριεταί· νὰ πάθῃ ὅποιοι ἔκαμε κακὸ, πανάρχαιος λόγος τὸ προστάζει. – Ἀλλὰ ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκδίκησιν ὁ ποιητὴς διὰ τοῦ Ὀρέστου τολμᾷ νὰ θέσῃ ὑπὸ ἀμφισβήτησιν τὸν «πανάρχαιον λόγον»: δράσαντι παθεῖν. Πρὶν ἀκόμη φθάσουν οἱ Ἐρινύες, ὁ Ὀρέστης ἔχει θέσει ἤδη τὸ δῆλημμα: Ἐπρεπε ἢ δὲν ἔπρεπε νὰ φονεύσω τὴν μητέρα; Καὶ ὁ χορός ξεχνάει τὴν πανάρχαιαν προσταγὴν καὶ δὲν ἀπαντᾷ τῶρα: Ἐπρεπε! Εὐχεται μόνον στὸν Ὀρέστη νὰ εὐρῆ τὴν «κάθαρσιν» τοῦ πάθους τῆ ἀρωγῆ τῆς Θεότητος. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς τὸ ἠθικόν οἰκοδόμημα τῆς ἀρχαίας κοινωνίας κλονίζεται.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἀνθρώπινα εἶναι τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου· ἡ θεότης δὲν εἶναι ἐκδικητικὴ. Ἡ θεότης δὲν κατατυραννεῖ τὸν ἄνθρωπον, διὰ νὰ βεβαιώνεται περὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἀπέναντί του. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος – ὁ Ἀθηναῖος τοῦ Ε΄ αἰῶνος – καταβιβάζει ἀπὸ τὸν τυραννικὸν θρόνον τῆς τὴν θεότητα, ἡ ὁποία θεότης, τὸν ὀδηγεῖ ἤδη διὰ τῆς πράξεως εἰς τὴν θεωρίαν, διὰ τοῦ παθήματος εἰς τὴν μάθησιν· ὀρίζει δηλαδὴ ἡ θεότης τὸ πάθημα ὡς ἀπαραίτητον προϋπόθεσιν τῆς μαθήσεως. – «Ζῆνα δὲ τις προφρόνως ἐπινίκια κλάζων τεύξεται φρενῶν τὸ πᾶν· τὸν φρονεῖν ὀδῶσαντα, τὸν πάθει μάθος θέντα κυρίως ἔχειν...», λέγει ὁ Αἰσχύλος πάλιν στὸν Ἀγαμέμνονα (173-181). «Ἐκεῖνος ἔφθασε στὸ ὕψιστο σημεῖον τῆς φρονήσεως πού ἀναπέμπει ἐπινίκιον παιᾶνα στὸν Δία· γιατί Αὐτός ἔβαλε τοὺς θνητοὺς στὸ δρόμο τῆς φρονήσεως καὶ ὠρισε νὰ ἔχῃ κῦρος νόμου τὸ γεγονός ὅτι ἡ μάθησις ἀποκτᾶται ὕστερα ἀπὸ παθήματα», (τὸ πάθος μάθος). Ὁ Προμηθεὺς ἐπίσης διαλαλεῖ χωρὶς δισταγμό: «Ἦθελά κ' ἔφταιξα – Γιά νὰ βοηθῶ τοὺς θνητοὺς βρῆκα ἐγὼ πόνους καὶ πάθια». Ὁ πόνος μου καὶ ἡ θυσία μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀνθρώπου. – Ὁ Προμηθεϊκὸς ἄνθρωπος τοῦ Αἰσχύλου – ὁ Ἀθηναῖος δηλαδὴ τοῦ Ε΄ αἰῶνος – δὲν φοβᾶται πιά τὸν πόνον καὶ τὰ παθήματα – ἀποφασίζει νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν κίνδυνον καὶ νὰ παλαίσῃ πρὸς τὰς δυσκολίας πού τοῦ προβάλλει ἡ ἐξωτερικῆ-φυσικὴ ἀναγκαιότης. Καὶ τολμᾷ νὰ πράττῃ καὶ μὲ τὴν σκέψιν του ἐξετάζει θεωρητικῶς –ἐκλογίζεται– ὅσα ἐπιχειρεῖ. Ὁ Περικλῆς εἰς τὸν Θουκυδίδειον Ἐπιτάφιον λέγει: «Διαφερόντας καὶ τότε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσο-

μεν έκλογίζεσθαι». Διά τῆς πράξεως δηλαδή εἰς τὴν θεωρίαν – διά τοῦ παθήματος-πράξεως εἰς τὴν μάθησιν-ἀρετὴν. Τέτοιου εἶδους «μάθησιν» εἶχεν ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ Σωκράτης χαρακτηρίζων τὴν ἀρετὴν ὡς μάθησιν, ὡς «βίωμα» δηλαδή ἀπορρέον ἀπὸ τό πάθος – πάθος καὶ ἐν συνεχείᾳ τό μάθος – λόγον. Ἡ τόλμη αὐτή, ἢ περὶ τὴν πράξιν καὶ τὸν λογισμόν τόλμη, ἢ τόλμη τῆς ἐν ἡμῖν ἐρεύνης πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ἀληθείας διὰ τοῦ «Λόγου» δημιουργεῖ τοὺς θαυμαστοὺς τραγικοὺς ἥρωας-πρότυπα ζωῆς.

Ἡ Ἀντιγόνη φωνάζει εἰς τὸν Κρέοντα προβάλλουσα τοὺς ἀγραφους νόμους μέ τό αἰώνιον κῦρος, τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους ὁ λογισμός της ὁδηγεῖται μέσον τοῦ παθήματος νά εὑρῇ καὶ νά τιμήσῃ.

– «Οὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὄτου φάνη»... Καί, ὅταν ὁ Κρέων τῆς λέγει: Πῶς τολμᾶς νά αἰσθάνεσαι καὶ νά πράττῃς ἀντίθετα πρὸς ὅλους τοὺς συμπολίτας σου; ὅλοι τὸν μισοῦν τὸν Πολυνείκη, ἢ Ἀντιγόνη βροντοφωνεῖ: – Οὐ συνέχθειν, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἐφυν. – Προσέξατε εἰς τό ἔφυν ὁ λογισμός, ὁ διὰ τοῦ γνῶθι σαυτόν, λογισμός, εἶναι ὁ δημιουργός του.

Ἄλλὰ ὁ ἀντιπροσωπευτικότερος τύπος τοῦ Προμηθεϊκοῦ ἀνθρώπου τοῦ Ε' αἰῶνος εἶναι ὁ Τύραννος Οἰδίπους (τοῦ Σοφοκλέους). Ζητεῖ νά εὑρῇ τὴν ἀλήθειαν. Γνῶθι σαυτόν, τοῦ φωνάζει ὁ Τειρεσίας. Ἀρνεῖται νά τό δεχθῆ ἀνεξετάστως. Ἐκλογίζεται, ἐρευνᾷ. Ἀνευρίσκει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀλήθειαν... καὶ παθαίνει, ἀλλὰ ἔχει τὴν δύναμιν νά ζήσῃ αὐτό τό πάθημα, διὰ τῆς γνώσεως ἔφθασεν εἰς τὴν δύναμιν τῆς κατὰ μέτωπον ἀντιμετωπίσεως τῆς πραγματικότητος, δηλαδή εἰς τὴν ἀρετὴν. Σκεφθῆτε τὸν Οἰδίποδα. Εἶναι ἀπὸ τοὺς συμπαθέστερους τραγικοὺς ἥρωας. Εἶναι φονεύς, εἶναι αἰμομεικτής – ἐν τούτοις ἐπιτυχάνει ὄχι μόνον τῆς ἰδικῆς του, ἀλλὰ καὶ τῆς ἰδικῆς μας ψυχῆς τὴν διὰ τοῦ ἐλέους κάθαρσιν.

Αὐτὴ λοιπὸν ἢ τόλμη περὶ τὴν πράξιν ἐν συνδυασμῷ μέ τὴν ἐφεσιν τῆς γνώσεως κάμνει τὸν ἄνθρωπον ἰκανόν νά ἀντιμετωπίζῃ μέ θάρρος τὴν πραγματικότητα καὶ νά ἐπιζητῆ νά εἰσδύσῃ εἰς αὐτὴν καὶ νά συλλάβῃ τὴν οὐσίαν της. Δημιουργεῖ δηλαδή ὁ ἄνθρωπος τό περὶ τοῦ ὄντος πρόβλημα, τουτέστιν τὴν κυρίως φιλοσοφίαν.

Ἰδοὺ πῶς ὑπὸ τό φῶς τῆς Δελφικῆς ἐντολῆς «Γνῶθι σαυτόν», τὴν ὁποίαν ὑπηρετεῖ πιστῶς ὁ Σωκράτης, δημιουργεῖται ὑπ' αὐτοῦ καὶ τελειοῦται διὰ τοῦ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους ἢ Ἀττικῆς Φιλοσοφίας. Ἀφορμᾶται ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα καὶ τὸν ἄνθρωπον καὶ θεωροῦσα αὐτόν ὄχι ὡς αὐτοτελές ἐγῶ, ἀλλὰ ὡς μονάδα μέσα

εις τήν κοινότητα τῆς ὄντολογικῆς πραγματικότητος ἐπεκτείνεται (ἡ Ἄτ. Φιλοσοφ.) διά τοῦ Πλάτωνος καί Ἀριστοτέλους εἰς τήν θεώρησιν τοῦ ὄντος, (εἰς τήν κατά μέτωπον ἀντιμετώπιση τοῦ ὄντολογικοῦ προβλήματος). Ὑψώνεται (διά τῶν τριῶν φιλοσόφων) μέχρι τοῦ νοητοῦ κόσμου, πού δέν εἶναι ἐν τούτοις ἀρνησις τοῦ αἰσθητοῦ, ἀλλά πηγή σταθερά, ἀπό τήν ὅποιαν ἀντλεῖ ὁ αἰσθητός κόσμος τήν ἐνότητά του, τό βαθύτερον νόημά του καί τήν οὐσιαστικὴν του ὑπαρξιν.

Ἄς ἴδωμεν τώρα ἐν λεπτομερεία πῶς ὁ Σωκράτης, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἀττικῆς Φιλοσοφίας, ὑπηρετεῖ τήν Δελφικὴν Ἐντολήν.

Εἶναι γνωστόν ἀπό τήν Σωκρατικὴν Ἀπολογία ὅτι ὁ Χαιρεφῶν ἠρώτησε τὸν Δελφικὸν Θεὸν «τίς σοφώτατος». Καί ὁ Ἀπόλλων: «Σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος Εὐριπίδης, ἀνδρῶν δ' ἀπάντων σοφώτατος Σωκράτης». Καί διηγεῖται ὁ ἴδιος ὁ Σωκράτης μέ τό χαριτωμένο ἐκεῖνο ὕφος του: «Ὅταν ἔμαθα τὸν χρησμόν, παρεξενεύθηκα. Πῶς τό εἶπεν αὐτό ὁ Θεός; Πρέπει βέβαια νά ξέρη τί λέγει καί νά ἔχη δίκιο. Ἀλλά τότε γιατί εἶμαι σοφός; Τίς ἢ ἐμὴ σοφία; Ἐγὼ δέν διστάζω νά διακηρύττω: «ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα». Μήπως αὐτὴ ἡ ἔμολογία τῆς ἀγνοίας – τό «οὐκ εἶδέναι» – μήπως αὐτό εἶναι ἤδη μία σταθερά καί ἀναμφισβήτητος γνῶσις, τό θεμέλιον τῆς πραγματικῆς γνώσεως, «Ἐπομένως, λέγει ὁ Σωκράτης, ἡ πηγή τῆς γνώσεως ὑπάρχει ἐν ἡμῖν αὐτοῖς – μέσα μας. Ἄν ἐξετάσωμεν λοιπὸν τήν ὑπαρξιν μας, τὸν ἑαυτὸν μας καί ἔτσι θά ἐλεγξωμεν καί τὸν περὶ ἐμοῦ Δελφικὸν χρησμόν, ὁ ὁποῖος λέγει καθαρά ὅτι εἶμαι «σοφώτατος». Καί ἀρχίζει ἡ ἐξέτασις τοῦ βίου, τῆς οὐσίας τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ του καί τῶν ἄλλων. Ὁ Πλάτων ἔγραψε ἀργότερα πῶς ὁ Σωκράτης ἀπέδειξε τὸν ἀνδρειότατον στρατηγὸν Λάχητα ἀγνοοῦντα τί ἐστὶν ἀνδρεία, τὸν ἱερατικὸν Εὐθύφρονα τί ὀσιότης, τὸν φρόνιμον νέον Χαρμίδην τί σωφροσύνη. – Ἀλλά ἡ ζωὴ μας ὅλη περὶ αὐτά στρέφεται. Σοφία, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, εὐσέβεια... εἶναι ἡ δύναμις=ἀρετὴ τῆς ζωῆς. Αὐτὴν τήν ἀρετὴν – τήν καθολικὴν ἀρετὴν (μόρια αὐτῆς ἢ ἀνδρεία, σωφροσύνη κλπ.), τήν οὐσίαν δηλαδὴ τῆς ὑπάρξεώς μας μᾶς δίδει τὴν ἐντολήν νά «γνωρίσωμεν» ὁ Δελφικὸς Θεὸς διά τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας, τοῦ βίου μας*.

Ἄν διά τῆς ἐξετάσεως, τῆς ἐρεῦνης, ἀξιοθῶμεν νά φθάσωμεν εἰς τήν ἀληθῆ γνῶσιν τῆς οὐσίας τῆς ὑπάρξεώς μας, τῆς

* Γι' αὐτό ὁ Σωκράτης ἀποκρούει ὡς ἀχρηστον τὸν ἀνεξέταστον βίον· καί νά μ' ἀφήσετε νά ζησω ὑπ' αὐτὸν τὸν ὄρον, ὑπὸ τὸν ὄρον δηλαδὴ νά μὴ ἐξετάζω τὸν βίον, δέν θά δεχθῶ. Εἰς τὸν Θεὸν μᾶλλον θά ὑπακούσω, ὄχι σέ σᾶς, λέγει πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

ἀρετῆς μας, τῆς συνισταμένης τῶν ἰδιοτήτων μας, πού ὀνομάζομεν ἐπί μέρους ἀρετάς, ἂν πραγματοποιήσωμεν δηλαδή τό «Γνώθι σαυτόν», τότε μόνον μέ τήν γνώσιν αὐτήν ταυτίζεται τό εἶναι μας, ἡ ὑπαρξις μας. Διότι ὁ ταυτισμός αὐτός καί τοῦ συναισθηματικοῦ καί τοῦ βουλευτικοῦ τῆς ψυχῆς μας πρὸς τό λογικόν, κατ' ἀνάγκην θά δώσῃ εἰς τό τελευταῖον τοῦτο τήν κυριαρχίαν, θά ἐπιτύχῃ δηλαδή τήν ἀπόλυτον ἐνότητα τοῦ ψυχικοῦ βίου, δηλαδή, τοῦ εἶναι μας. – Ἐν εἶδος λοιπόν «καθαρμοῦ» ἀπό τὰ βουλευτικά καί συναισθηματικά «δεσμά» εἶναι ἡ Σωκρατική γνώσις καί ἡ Δελφική ἐντολή. – Διότι ἡ Σωκρατική γνώσις – τό «εἰδέναι» δέν εἶναι βέβαια ἡ ἀπόκτησις ἐνός ἐννοιολογικοῦ ὀρισμοῦ καθορίζοντος τὰ γνωρίσματα ἐκάστης ἀρετῆς, ἀλλά ἡ ἐσωτερική «οἰκειώσεις» μας πρὸς τὰς ἀρετάς, ἡ «βιώσις» των (τό ἂν γίνουν «βίωμά» μας). – Ἀνδρείος δέν εἶναι αὐτός πού κατέχει τόν ὀρισμόν τῆς ἀνδρείας, ἀλλά ἐκεῖνος πού ἐν τῇ πράξει ἀποδεικνύεται γνώστης τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. – Ἄλλως τε τό «εἰδέναι» καί πρό τοῦ Σωκράτους ἐσήμαινεν οἰκειοποίησιν (βίωσιν) τοῦ γινωσκομένου. – Ὁ Ὅμηρος χαρακτηρίζει τόν λέοντα (Ἰλ. Ω, 41) «ἄγρια εἰδότα»· θέλει νά εἰπῇ βέβαια ὅτι ἐμφορεῖται ἀπό ἀγριότητα, ὅτι ἡ οὐσία τῆς ὑπάρξεώς του εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἡ ἀγριότης.

Νά πῶς φωτίζεται ἡ Σωκρατική διδασκαλία «ἡ ἀρετὴ εἶναι γνώσις» καί «οὐδεὶς ἐκὼν κακός». – Τήν γνώσιν αὐτήν ἐπιδιώκει εἰς ὅλον του τόν βίον. – Ὁ Σωκράτης ὁμοίος μέ τραγικόν ἥρωα (δέν μᾶς ἐνθυμίζει τόν Οἰδίποδα;) ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐφθασεν εἰς τήν ἐπίγνωσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῆ εἰς τήν περιοχὴν τῆς «δόξης»=«οἰήσεως» (τοῦ νομίζειν-οἰεσθαι), μέ ἥρωικὴν ἀποφασιστικότητα ἔκαμε τό πᾶν, διὰ νά φθάσῃ εἰς τήν ἀληθινὴν γνώσιν, εἰς τό «γινώσκειν»=«εἰδέναι» καί νά τήν οἰκειοποιηθῇ, νά τήν ζῆσῃ. Παρά τῷ Σωκράτει ἡ θεωρητικὴ γνώσις ταυτίζεται μέ τόν τρόπον ζωῆς. Ἡ λογικὴ θεωρία καί ἡ ἠθικὴ πράξις συμφύονται εἰς μίαν ἀδιάσπαστον ἐνότητα – Λόγος καί Βίος, γνώσις καί ἀρετὴ συνάπτονται εἰς ὄντολογικὴν ταυτότητα. – Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη «προσφορά» – ὑπηρεσία τοῦ Δελφικοῦ παραγγέλματος εἰς τήν ἀνθρωπότητα: Ἡ Σωκρατικὴ διδασκαλία καί ἡ συμπλήρωσις τῆς διὰ τοῦ Πλάτωνος καί Ἀριστοτέλους, πού ὑμνήσαν ὅλοι τήν «ἀρετὰν πολύμοχθον γένει βροτειῶν...» (Ἀριστοτέλης: Ὑμνος πρὸς Ἑρμείαν). Ὁ Πλάτων εἰς τὴν Πολιτείαν του (611 Ψ) παρομοιάζει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου (τὴν οὐσίαν τοῦ εἶναι του) πρὸς τόν θαλάσσιον δαίμονα Γλαῦκον· ἐγεννήθη λαμπρός καί ἀκτινοβόλος· εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ἐπληγώθη εἰς τοὺς βράχους, ἔλκη ἐσηματίσθησαν περὶ τό σῶμα του, ὄστρεα ἐπεκόλλησαν... Ἀγωνίζε-

ται νά ἀπαλλαγῇ καί νά ἀκτινοβολήσῃ καθαρὸς καί λαμπρὸς. – Οἱ «μυστικοί» ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ὀρφικῶν ἐν Ἑλλάδι διακηρύσσουν ὅτι μόνον «οἱ μεμυημένοι» (μὲ τὴν ἐννοίαν ὁμῶς κεκαθαρμένοι τὴν ψυχὴν) μετὰ θεῶν ἐν Ἄδου οἰκήσουσιν».

Δικαίως λοιπὸν ὁ Γιοιβενάλης, ὁ γνωστὸς Λατίνος σατιρικός, ἔγραψε διὰ τὸ «Γνώθι Σαυτόν» «e caelo descendit» (ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κατέβηκε).

Ἀπεδείχθη, νομίζω, πῶς παρὰ τῷ Σωκράτει ταυτίζεται ἡ γνώσις καί ἡ ἀρετὴ, ὅταν ὁ ἐν ἡμῖν θεῖος σπινθὴρ, ὁ καθοδηγητικὸς ΛΟΓΟΣ μετουσιώνεται εἰς τὴν δύναμιν (=τὴν ἀρετὴν) τῆς ἐν παντί καί πάντοτε κατευθύνσεως τῆς βουλήσεως μας εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀγαθῆς πράξεως, ἡ ὁποία μόνη πραγματοποιεῖ ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ τὴν ἁρμονίαν τοῦ νοητοῦ καί τοῦ αἰσθητοῦ, τῆς οὐσίας καί τῆς μορφῆς, δηλαδὴ τοῦ ἀπολύτου κάλλους.

ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΥ

Ἄνεβαινοντας στὸν Ὀλυμπο

Γιὰ νά γνωρίσω τοὺς θεοὺς σου
 ἄνοιξα μόνος μου τὸ δρόμο,
 γιὰ ὅλο μου τὸ δρόμο
 τὴν ἀπόφαση μου παίρνοντας
 ὡσὰ μονάκριβο καρπὸ, γιὰ νά δροσιζῶ, στὶς
 ἀκρότατες στιγμὲς
 τῆς δίψας μου, τὰ χεῖλια!
 Ὀλυμπε, ἀνήφορε τοῦ Δία,
 τὸ χῶμα σου εἶναι μαῦρο,
 ζυμωμένο μ' ὅλα τὰ χινόπωρα
 τῶν καστανιῶν καί τῶν πλατάνων,
 καί τὸ πόδι χώνεται βαθύτερα ἀπὸ τὸ ὄτραγάλι
 γιὰ νά σ' ἀνεβεῖ!
 Ἄδιάκοπα
 μὲ τὸ μαχαίρι–
 δαφνοτόμος,
 κισσοτόμος–
 πρέπει νά κόβει τὸ στενὸ του μονοπάτι
 μέσ' ἀπ' τὰ παλιούρια
 ὅποιος γυρέψει νά σέ ἰδεῖ!
 Κι ἀπάνωθὲ του, σὰ λυροχορδές,
 οἱ κληματίδες ἀμποδᾶνε νά διαβεῖ!

ΤΟΥ ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Είναι η άρχή του χειμῶνος καί εύρίσκεται γύρω στίς 22 Δεκεμβρίου. Ἡ άρχή μιᾶς έποχῆς άγονης κατά τά φαινόμενα, γιατί ἡ ἡλιακή άκτινοβολία πού δέχεται τό Βόρειον ἡμισφαίριο τῆς Γῆς εἶναι όλίγη, τουλάχιστο στήν άρχή τῆς ώρας αὐτῆς του ἔτους. Ἀλλά αυξάνει σταθερά, γιά νά εξισωθῆ ἡ ἡμέρα μέ τή νύχτα κατά τήν Ἐαρινή Ἰσημερία, γύρω στήν 21 Μαρτίου, πού κλείνει τή διάρκεια του Χειμῶνος. Ἐν καί φαινομενικά ἡ έποχή αὐτή εἶναι μιᾶ χρονική περίοδος άδρανείας, στόν φυτικό κόσμο μέσα στή γῆ γίνεται ἡ βλάστησι τῶν σπόρων, πού έδέχθηκε αὐτή κατά τό Φθινόπωρο. Γίνεται μέσα στή γῆ ἡ γέννησι τῶν φυτῶν. Οἱ σπόροι άρχίζουν νά γίνωνται φυτά, πού σταθεροποιούνται χάρι στίς άφθονες βροχές τῆς έποχῆς αὐτῆς, όταν εύρίσκονται σέ έδαφος κατάλληλο, καί άρχίζει, καθῶς λέγουν οἱ ειδικοί, ἡ όργάνωσις του φυτου μέ ριζες καί μέ βλαστούς έτσι πού νά ἡμπορῆ νά τρέφεται από τίς ούσιες του έδάφους καί του άέρα μέ τήν βοήθεια του ἡλιακου φωτός. Κατά τόν τρόπον αὐτό τό φυτό θά εἶναι έτοιμο γιά τήν προσεχῆ περίοδο τῆς Ἀνοιξεως, πού εἶναι ἡ έποχή τῆς άνθοφορίας, τῆς άπαρχῆς αὐτῆς τῶν καρπῶν.

Τά φυσικά αὐτά φαινόμενα, πού βλέπουμε στό φυτικό κόσμο, εἶχαν πάρει οἱ άρχαίεις παραδόσεις σάν εἰκόνας, καθῶς λέγουν, γιά νά παραστήσουν συμβολικά τό τί γίνεται στίς ψυχές τῶν μυστῶν κατά τή μετά τή σπορά περίοδο. Τοποθετοῦσαν έτσι στήν άρχή του Χειμῶνος τήν γέννησι τῶν Ἡρώων καί τήν έώρταζαν κατά τήν Χειμερινή Τροπή του Ἡλιου.

Ὅπως από τήν ἡμέρα εκείνη άρχίζη ν' αυξάνη, νά γεννᾶται τό φῶς τῆς ἡμέρας, έτσι γεννᾶται καί βλαστάνει τό φῶς καί στήν ψυχή του μύστου, εκείνου πού δέχθηκε τό πνευματικό Φῶς. Γιά νά αναπτυχθῆ καί γιά νά μεγαλώση κατά τήν διάρκεια τῆς έποχῆς, πού συμβολίζει ὁ Χειμῶνας. Ὅπως στόν φυτικό κόσμο άρχίζη καί τελειοποιεῖται ἡ βλάστησις, έτσι καί στήν ψυχή του μύστου αυξάνουν οἱ ιδέες καί τά συναισθήματα, τροφοδοτούμενα από τό

φῶς τῶν Μυστηρίων, πού πέρνει σέ ἐκδήλωσι τίς λανθάνουσες δυνάμεις τοῦ πνεύματος. Κατ' αὐτό τόν τρόπο τό πνεῦμα τοῦ μύστου προαγόμενον εἶναι πλέον ἔτοιμο γιά τήν προσεχῆ περίοδο τῆς ἀνθήσεως καί τῆς ἀποδόσεως κατόπιν, τῶν καρπῶν.

Οἱ Ὀρφικοί ἐώρταζαν κατά τήν Χειμερινή τροπή τοῦ Ἥλιου τήν γέννησι τοῦ Διονύσου, οἱ Ἐλευσίνοι τοῦ Ἰάκχου, τῶν προκατόχων αὐτῶν τοῦ ἐλευθερωτοῦ τῶν ψυχῶν Διονύσου, τοῦ Ἐλευθερέως Διονύσου. Ἡ Ἑλληνική παράδοσι τοποθετοῦσε τήν γέννησι τοῦ Διονύσου στήν ἀρχή τοῦ Χειμῶνα. Ἐγεννήθηκε ἀπό τό μηρό τοῦ Θεοῦ Διός. Ἀλλά ὅπως τό κάθε παιδί ἔχει καί μητέρα, ἀφοῦ τίποτα μέσα στή Φύσι δέν ἠμπορεῖ νά γεννηθῆ ἀπό ἓνα μόνο παράγοντα, ἔτσι μητέρα τοῦ Διονύσου ἦταν ἡ νύμφη Σεμέλη. Κόρη τοῦ Κάδμου, πού εἶχε κτίσει τίς ἐπτάπυλες Θῆβες, καί τῆς Ἀρμονίας, πού ἦταν κόρη θεῶν, τοῦ Ἄρεως καί τῆς Ἀφροδίτης. Νύμφη τῆς Γῆς ἢ Σεμέλη, κόρη ἀγνή καί φωτισμένη, εὐχαρίστως ἐδέχετο, καθώς λέγει ὁ μῦθος, τή συμβολική περίπτωξι τοῦ θεοῦ Διός μέσα στό παλάτι τοῦ πατέρα της ὅπου κατοικοῦσεν. Ὁ μέγας θεός ἐρχότανε στό παλάτι τοῦ Κάδμου μεταμορφωμένος καί ὄχι μέ τήν λάμψι πού εἶχεν ὅταν ἔμενε στόν Ὀλυμπο. Ἡ συμβολική αὐτή εἰκόνα εἶναι πραγματικά ὑπέροχη. Κάθε τι τό θεϊκό, τό οὐράνιο, μεταμορφώνεται ὅταν ἐρχεται στό περιβάλλον τῆς Γῆς, πού εἶναι τόσο χαμηλό. Γι' αὐτό καί στήν ἀλληγορίαν αὐτή, καθώς καί σέ τόσες ἄλλες, ὁ θεός Ζεὺς, ἡ θεϊκή δηλαδὴ δύναμι πού θά μεταδώσῃ τά δῶρα της στοὺς ἀνθρώπους, στίς ἀξίες ἀγνές ἀνθρώπινες ψυχές, ἐρχεται ἐδῶ κάτω ἀναγκαστικά μεταμορφωμένη. Πόσον ὅμως οἱ εἰκόνες αὐτές τῆς μυθολογίας ἔχουν παρεξηγηθῆ ἀπό ἐκείνους πού τίς πέρνουν κατά γράμμα καί τίς ἐξηγοῦν μέ τό πρῖσμα τῶν ἀδυναμιῶν, τῶν παθῶν καί τῶν προλήψεων τῶν ἀνθρώπων! Ὅ,τι ὁ ἀνθρωπος δέν ἠμπορεῖ νά ἐνοήσῃ, τό ἐρμηνεύει σύμφωνα μέ τή νοοτροπία του, σύμφωνα μέ τό ἠθικό του περιεχόμενο, γιά νά τό λερῶσῃ καί νά τό χλευάσῃ.

Ὅταν ὅμως, (γιά νά συνεχίσουμε τό μῦθο) ἡ ἀγαπημένη του νύμφη τοῦ ἐζήτησεν τόσον ἐπίμονα νά παρουσιαστῆ καί σ' αὐτήν ὅπως ἦταν στόν Ὀλυμπο, ἡ θνητὴ κόρη δέν ἠμπόρεσε νά ἀνθέξῃ στό οὐράνιο πῦρ τοῦ Πατρός τῶν Ἀθανάτων. Σάν φθαρτὴ πού ἦταν στή φύσι της, σάν τιτανική, ἐκάη, ὅπως καί τό Παλάτι τοῦ πατέρα της ὅπου κατοικοῦσεν. Ἐπρόφθασεν ὅμως ὁ θεός Ζεὺς καί ἔσωσεν ἀπό τή φωτιά τόν καρπό τοῦ ἔρωτός των, πού εἶχε καί δυνάμεις θεϊκές παρμένες ἀπό αὐτόν πού ἦταν πατέρας του. Ἡ κιοφορία συνεχίστηκε ἔτσι στόν μηρό τοῦ θεοῦ γιά νά γεννη-

θῆ ἀπό ἐκεῖ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ τοῦ ἔτους ὁ Διόνυσος. Ὁ Διόνυσος πού ἦταν, καθὼς ἔλεγαν, προωρισμένος νὰ παίξει τόσο μεγάλο ρόλο γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς. Ὁ Διόνυσος, πού θὰ μεταμορφωθῆ ἀργότερα, ἀλλὰ καὶ πού θὰ μεταμορφώνη τις ἀγνές ψυχές τῆς Γῆς, γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία.

Τό νεογέννητο παιδί, καθὼς λέγει ἡ παράδοσις, στάλθηκε ν' ἀνατραφῆ ἀπὸ τίς Νυσηΐδες νύμφες, στὸ «εὐϋδρον ὄρος τῆς Νύσης». Σάν ἐφηβος ὁ Διόνυσος ζοῦσε ζωὴ ἀμέριμνη στὸ δροσερό βουνό, ὅταν μιά μέρα, κοντὰ στὴν Ἰσημερία τῆς Ἀνοιξέως, στὴν ἐποχὴ πού ἡ βλάστησι τῆς Γῆς μεταμορφώνεται σὲ ἄνθη, ἔπρεπε καὶ αὐτὸς νὰ ὑπακούσῃ στοὺς νόμους τῆς. Νὰ μεταμορφωθῆ σὲ λουλουδί πού θὰ δώσῃ ἀργότερα τὸν καρπὸ, τὴν ὠριμότητα αὐτὴ τοῦ ἐγῶ. Ἀπὸ τότε πλέον θὰ μεταμορφώνεται καὶ θὰ μεταμορφώνη κάθε τι τὸ γῆινό γιὰ νὰ φθάσῃ μιά μέρα στὸν Ὀλυμπο σάν Διόνυσος ὁ Ἐλευθερεὺς τῶν ψυχῶν.

Κατὰ τὴν χειμερινὴ Τροπὴ τοῦ Ἡλίου ἐτελοῦντο εἰς τὰς Ἀθήνας πάνδημα τὰ μικρὰ Διονύσια, τὰ «κατ' ἀγρούς» (8-11 τοῦ μηνὸς Ποσειδεῶνος), γιὰ νὰ τιμηθῆ ἡ γέννησι τοῦ Διονύσου.

Ὅταν μελετοῦμε καὶ προσπαθοῦμε νὰ ἐμβαθύνουμε στὶς πάρα πάνω ἀλληγορικὲς διατυπώσεις, πού καθὼς φαίνεται ἔχουν μεγάλη σχέσι μὲ τὴν ἐν γένει πνευματοδοξία τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς παραδόσεως, βλέπουμε πόσο χαμηλές καὶ πόσον ἀφελεῖς εἶναι οἱ ἀντιλήψεις ἐκείνων πού νομίζουν ὅτι ὁ περὶ τοῦ Διονύσου μῦθος ἀναφέρεται εἰς τὸ πὼς ἐδιδάχθησαν οἱ ἄνθρωποι νὰ καλλιεργοῦν τὸ ἀμπέλι ἀπὸ τὸ ὅποιο γίνεται τὸ κρασί γιὰ νὰ μεθοῦνε. Ἡ ἀλήθεια ὅμως φαίνεται πὼς εἶναι ὅτι ὁ συμβολικὸς ἐκεῖνος θεὸς θὰ ἠμποροῦσε νὰ μαθαίνῃ τίς φτασμένες ψυχές πὼς νὰ καλλιεργοῦν τὴν ἀμπελο τοῦ πνεύματος καὶ πὼς νὰ γεύονται τοῦ συμβολικοῦ χυμοῦ τῆς σταφυλῆς πού ἐδίδε τὴν πνευματικὴ χαρὰ καὶ τὴν πνευματικὴ μέθη σὲ ὄσους ἦσαν ἄξιοι γιὰ τέτοια μεγάλα δῶρα.

Ἀνάλογη μὲ τὴν Ἑλληνικὴ παράδοσι περὶ τοῦ Διονύσου καὶ τῆς γεννήσεώς του εὐρίσκουμε καὶ στὴν μυθολογία τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων. Καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει ὁ θνητὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἀθάνατος Διόνυσος μὲ ἄλλα ὅμως ὀνόματα, μὲ συμβολισμοὺς διαφορετικούς. Πρόκειται γιὰ τὰ παιδιὰ τοῦ Ὀσίριδος καὶ τῆς Ἰσιδος, τὸν νεώτερον καὶ τὸν πρεσβύτερον ὜ρον.

Ὁ νεώτερος ὜ρος, ὁ φθαρτὸς «὜ρος ὁ Παῖς», Hor ra Kherd, πού στά ἑλληνικὰ μεταφράστηκε Ἀρποκράτης, εἰκονίζεται σάν παιδί καχεκτικὸ, νὰ κάθεται ἐπάνω σὲ λωτό, μὲ τὸ δάκτυλο μέσα στὸ στόμα, ὅπως συνηθίζουν νὰ κάνουν τὰ μικρὰ παι-

διά*. Ἡ γέννησί του εἶχε τοποθετηθῆ κατὰ τῆ Χειμερινῆ Τροπῆ. «Τίκεσθαι δὲ τὸν Ἄρποκράτην περὶ τροπᾶς χειμερινᾶς ἀτελῆ καὶ νεαρόν ἐν τοῖς προανθοῦσι καὶ προβλαστάνουσι», δηλαδή ὅτι ὁ Ἄρποκράτης ἐγεννήθη ἐλλιπῆς καὶ πρόωρος περὶ τὸ χειμερινόν ἡλιοστάσιο κατὰ τὰς πρώτας ἀνθήσεις καὶ βλαστήσεις.

Ὅσο γιὰ τὸν Ὠρο τὸν πρεσβύτερο (Hor), αὐτὸς ἐθεωρεῖτο ἀθάνατος καὶ εἶχε γιὰ σύμβολό του τὸν ἱέρακα, τὸ πουλί πού πετᾷ τόσο ψηλά. Εἶχε νικήσει πλέον τὸν Σῆ δηλαδή τὸν Τυφῶνα, καθὼς τὸν μεταφράζουν, καὶ ἦτο πλέον οὐράνιος. Ἦτο ὁ χορηγὸς τῆς ζωῆς τῶν ἀγνῶν ψυχῶν πού εἶχαν τὸ δικαίωμα τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας.

Ὁ πρεσβύτερος αὐτὸς Ὠρος παρίστατο νὰ ἔχη γιὰ μάτια τὸν Ἥλιο καὶ τῆ Σελήνη. Τῆ γέννησι τῶν ματιῶν του ἐώρταζαν οἱ Αἰγύπτιοι κατὰ τὸ θέρος, τὸν μῆνα Ἐπιφί, πού ἀρχίζει κοντὰ στῆ Θερινῆ Τροπῆ τοῦ Ἥλιου.

Ὅμοιες ἀλληγορίες, μέ διαφορετικὲς ὅμως συμβολικὲς διατυπώσεις, εὐρίσκονται στὶς παραδόσεις καὶ ἄλλων λαῶν τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὅπως π.χ. στὰς παραδόσεις τῶν Ἰνδῶν, τῶν Φοινίκων καὶ ἄλλων. Ἦρως τῆς Ἰνδικῆς παραδόσεως φέρεται ὁ Κρισνᾶ, πού θά πῆ στὴν Ἰνδική «ἅγιος». Γεννᾶται καὶ ἐκεῖνος ἀπὸ τὴν παρθένο Δεβακί καὶ ἀπὸ πνεῦμα ἅγιο, γιὰ νὰ μεταμορφωθῆ κατόπιν καὶ ν' ἀποκτήσῃ τὴν ἀθανασία. Ἴδια σχεδόν εἶναι καὶ ἡ παράδοσι τῶν Φοινίκων μέ τὸν Ἦρῶά της τὸν Ἄδωνι, πού μεταφράζεται «κύριος». Παιδί τῆς νύμφης Σμύρνας ὁ Ἄδωνις καὶ τοῦ πνευματικοῦ της πατέρα γεννᾶται, θνήσκει καὶ ἀνίσταται, γιὰ ν' ἀποβῆ ὁ ὀδηγὸς τῶν ἀγνῶν ψυχῶν πού ζητοῦσαν τὴν ἀπολύτρωσιν.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἰδιὴ μας παράδοσις, ἡ χριστιανικὴ, μέ τὸν θεάνθρωπον Ἰησοῦ, τὸν Λόγο τοῦ Πατρός, πού ἔργο του εἶναι ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν, πόσες μεγάλες πνευματικὲς ἀλήθειες περιέχει! Γεννᾶται τὴν ἴδια ἐποχῆ τοῦ ἔτους ἀπὸ τὴν ἀγνή παρθένο Μαρία καὶ τὸν ἄγγελο τοῦ Οὐρανοῦ μέσα στῆ σπηλιά τῆς θείας Βηθλεέμ, πού θά πῆ «οἶκος ἄρτου», θνήσκει καὶ ἀνίσταται κατόπιν, γιὰ νὰ μείνῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ἡ ἐλπίς γιὰ μίαν αἰώνια ζωὴ τῆς ψυχῆς, μά καὶ ἡ συνειδητὴ πίστι καὶ ἡ ἀδολὴ ἀγάπη κάθε ἀληθινοῦ χριστιανοῦ.

Ἡ συμβολικὴ, οἰκονομία θά ἐλέγαμε, ὅλων αὐτῶν τῶν ἀρχαίων παραδόσεων, πού εἶχε γιὰ ἐξωτερικέουσι τὸν ἐορτασμό τῶν

* Ἡ χειρονομία αὐτή, πού ἠμπορεῖ νὰ ἐκληφθῆ σάν σημεῖο τῆς σιγῆς, ἔδωσε τὴν ἀφορμὴ νὰ θεωρηθῆ ὁ Ἄρποκράτης ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς Ρωμαίους γιὸ θεὸς τῆς ἐχεμυθείας.

φυσικῶν γεγονότων τῶν Τροπῶν καὶ τῶν Ἰσημεριῶν, πού τόν τόνο δίδει ὁ Ἥλιος, σάν πατέρας τῆς Γῆς καὶ τῶν ἀδελφῶν τῆς λοιπῶν Πλανητῶν, ἀπέβλεπε στό νά εἰκονίση πῶς τό ἀγνό καί ὠριμο πνεῦμα τοῦ προηγμένου ἀνθρώπου, τοῦ μύστου, λαμβάνοντας τή θεία γνῶσι τῶν πνευματικῶν πραγμάτων, γευόμενο δηλαδή τῶν πνευματικῶν ἀληθειῶν, ἤμπορεῖ κάποτε νά ξεφύγη ἀπό τόν τροχό τῶν γεννήσεων καὶ νά ἀπολαύση, σάν δικαίωμα τοῦ φυσικό, τήν ἀθανασία καὶ τήν αἰωνιότητα.

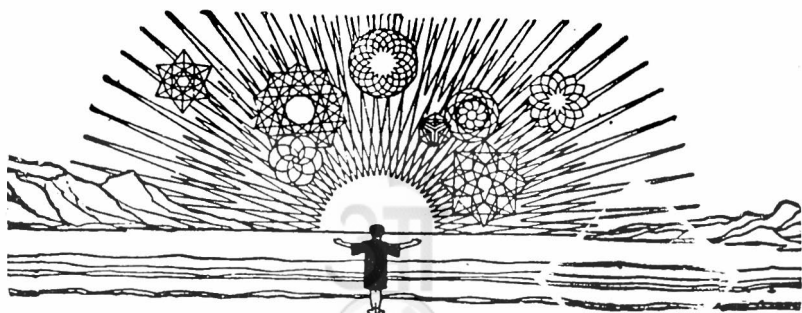

Σέ κάθε άτομο μπορείς νά ἴδῃς τό Πᾶν καὶ νά παρατηρήσης χιλιάδες μυστικά σάν τόν ἥλιο λαμπερά.

Φαρίντ οὔτ-Ντίν Ἀττάρ (Γέροσης, 1150-1230)

Κάθε άτομον τοῦ σύμπαντος εἶναι φωτεινό ἀπό τήν ἀκτινοβολία τῆς αἰώνιας Αἴγλης, γιατί εἶναι μιὰ σταγόνα τῆς ἀθανασίας.

Ἰνδικό ποίημα

Τηλεπάθεια – Διόρασις – Πρόγνωσις

ΤΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΟΥ ΚΩΝ. Α. ΔΟΥΚΑ

(Περίληψις διαλέξεως στό «Λαϊκό Πανεπιστήμιο», 27 Ιανουαρίου
1977)

Από τήν αὐγή τῆς φυσικῆς του ἱστορίας, μέχρι τήν σύγχρονη ἐποχή τῶν δορυφόρων, ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ νά ἐρμηνέσει τόν ἀνεξερευνήτο «κόσμο» του.

Ὁ πρωτόγονος ἐνόμιζε ὅτι ὅλα τὰ φυσικά ἀντικείμενα περι- κλείουν δυνάμεις, πού τοὺς προσδίδουν μαγικές ιδιότητες. Σύμφωνα μέ αὐτή τήν ἀντίληψη, τὰ φαινόμενα δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἐπακόλουθα ἀπό κάποια μαγική ἐπενέργεια. Μέ τή «μα- γεία», ὁ ἄνθρωπος προσφέρει τήν παντοδυναμία στόν ἑαυτό του καί γίνεται ὁ κυρίαρχος τῆς φύσεως.

Τῆ μαγική αὐτή φάση διαδέχθηκε στήν «προλογική» σκέψη τοῦ πρωτόγονου ὁ «ἀνιμισμός» – πού πιστεύει, ὅτι τὰ φυσικά ἀντικείμενα δέν ἐνέχουν μαγικές δυνάμεις, ἀλλά ἐνδυναμώνον- ται, ἐμψυχώνονται ἀπό ὑπερφυσικές ὀντότητες, ψυχές ἢ πνεύ- ματα.

Τήν ἀνιμιστική αὐτή φάση ἀκολούθησε ἡ «θρησκευτική» φάση καί αὐτήν ἡ «ἐπιστημονική», τήν ὁποῖαν, σήμερα κυρίως, διερχόμαστε.

Ἡ ἐξελικτική μετάβαση τῆς διανοήσεως, ὅμως, σέ πῶς προηγμένες φάσεις δέν σημαίνει καί τό τέλος τῆς μαγικῆς σκέ- ψεως. Ἡ ἐπιβίωση τῆς μαγείας εἶναι περισσότερο ἀπό φανερή στά πρῶτα στάδια τῆς ψυχοδιανοητικῆς ἐξελίξεως τοῦ παιδιοῦ, στήν ἰδεοληπτική νεύρωση καί στήν τέχνη. Θά πρέπει νά ἀποδε- χθοῦμε τήν ἀποψη, ὅτι φέρνουμε τό παρελθόν μαζί μας, δηλαδή

τόν πρωτόγονο άνθρωπο, και ότι μόνο με μιά σημαντική προσπάθεια, θά μπορούσαμε νά απολυτρωθούμε άπ' αυτό τό βάρος.

Στις ημέρες μας, ή κρίση τών άξιών, ή γενική άνασφάλεια, τό ύπαρξιακό άγχος, άναβιώνουν και τήν προγονική έπιθυμία μας νά έξασφαλίσουμε τήν προστασία μυστηριωδών δυνάμεων, και άκόμη, νά γνωρίσουμε τά μέλλοντα νά συμβοϋν. Ό «μυστικισμός» και ό «πνευματισμός» διαδίδονται και πάλι εύρύτατα μέσα στην καρδιά τής «τεχνολογικής» έποχής μας, τή στιγμή μάλιστα, πού ή Φυσική και ή Παραψυχολογία γνωρίζουν μιά χωρίς προηγούμενο άνθηση!

Ό έλληνικής προελεύσεως όρος: «Παραψυχολογία» – νοητικό δημιούργημα τοϋ βερολινέζου φιλοσόφου Μάξ Ντεσουάρ, τό 1889 – έπεκράτησε σχεδόν διεθνώς και άντικατέστησε τόν προγενέστερο, άγγλικό όρο: «Ψυχικές Έρευνες» ή τόν γαλλικό: «Μεταψυχική» – ή όποία, άπό παρήχηση, χωρίς άμφιβολία, έχει καλύψει πολλά άπό τή «Μεταφυσική».

Μολονότι ή «Παρα-ψυχολογία» δέν έχει προσδιορισθεϊ μέ άκρίβεια – τοποθετεϊται στα όρια τής ψυχολογίας και, κυρίως, μεταξύ τής Φυσικής, τής Φυσιολογίας και τών Μαθηματικών – σ' αύτήν άνήκει, όχι μόνον ή περιγραφή, ή έρευνα και ή έρμηνεία, αλλά και ή άπόδειξη γιά τήν ύπαρξη ψυχικών φαινομένων, τά όποία δέν έχουν ένταχθεϊ, άκόμη, μέσα στο σύστημα τής έπιστημονικής Ψυχολογίας.

Όταν μιλοϋμε γιά «Παραψυχικά» φαινόμενα έννοοϋμε, σήμερα, τά πολύ «σπάνια» ψυχικά φαινόμενα, πού εϊναι, ένδεχομένως, τό άποτέλεσμα μιάς ένιαίας λειτουργίας – τήν όποία, μέσα στην άγνοια μας όνομάζουμε «Ψ», άπό τό πρώτο γράμμα τής έλληνικής πάλι λέξεως: Ψυχή.

Αύτά τά, πολύ σπάνια, ψυχικά φαινόμενα τά ταξινοοϋμε, άνάλογα μέ τίς «φυσιολογικές», τίς γνωστές, αισθητήριες και κινητικές ικανότητές μας, σέ φαινόμενα «Έξω-αισθητηρίου αντίληψεως» και «Ψυχο-κινητικότητας».

Τά παραψυχικά φαινόμενα τής Έξωαισθητηρίου αντίληψεως τριχοτομοϋνται – γιά πρακτικούς σκοπούς – στην «Τηλεπάθεια – Διόραση – Πρόγνωση». Γιά τά πολυάριθμα «ψυχοκινητικά» – ή «Τηλεκινητικά» παραψυχικά φαινόμενα – τά όποία άναφέρονται και σέ άποκρυφιστικά κείμενα, «σάν ικανότητα τοϋ πνεύματος νά κινεί άμεσα τήν ύλη», και γιά τά όποία έλάχιστες έπιστημονικές έγγυήσεις ύπάρχουν – δέν ύφίσταται, μέχρι σήμερα, ύποχρεωτικός διαχωρισμός.

Παλαιότερα, πολλοί έπιστήμονες παρουσίαζαν τήν Παραψυ-

χολογία σάν ένα μυστηριώδες δόγμα, σάν μιά ἐπιστήμη τοῦ ἀποκρυφισμοῦ, καί τήν ἐχλεύαζαν. Ἀργότερα, ὁμως, ἄρχισαν νά ἐνδιαφέρονται σοβαρά γι' αὐτήν, μέ πρῶτους τοὺς... φυσικοὺς! Τό 1882 ἰδρύεται ἀπό διακεκριμένες προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς ἡ «Βρεταννική Ἐταιρεία Ψυχικῶν Ἐρευνῶν». Τό 1932, ἡ Παραψυχολογία ἐγκαθίσταται ἐπίσημα στό Τμήμα Ψυχολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Duke στή Βόρειο Καρολίνα τῶν ΗΠΑ. Ἦταν ἓνα γεγονός ὑψίστης συμβολικῆς σημασίας: ἡ ἔρευνα γύρω ἀπό τά «παράδοξα» καί «ἀδιανόητα» παραψυχικά φαινόμενα ἀποκτοῦσε – στά πρόσωπα τοῦ Ἰωσήφ καί τῆς Λουίζας Ράϊν – γιά πρώτη φορά τήν ἀκαδημαϊκή ἀναγνώριση. Τό 1969, ὁ «Ἀμερικανικός Σύνδεσμος γιά τήν Προώθηση τῶν Ἐπιστημῶν» δέχεται τήν Παραψυχολογία ὑπό τήν στέγη του. Ἡ ἐγκριση τῆς εἰσοδοχῆς τῆς ἦταν ἓνα νέο σημεῖο τῶν καιρῶν καί ἡ ἐπιστημονική τῆς καθιέρωση.

Σήμερα, δέν ὑπάρχει σχεδόν κανένα μεγάλο κράτος, πού νά μὴ διαθέτει – γι' αὐτή τῆ «νέα» ἐπιστήμη, πού βρίσκεται στό ἴδιο στάδιο πού βρισκόταν ἡ Ψυχανάλυση πρὶν ἀπό 70 χρόνια καί ἡ Φυσική τῶν κβάντα πρὶν ἀπό 50 – ἓνα ἢ περισσότερα πανεπιστημιακά παραψυχολογικά ἐργαστήρια, μέ ἐπικεφαλῆς τῆ Σοβιετικῆ Ἐνωση!

– Καί στήν Ἑλλάδα τί ὑπάρχει;

– Ἰσχύει, ἀκόμη, ἡ πνευματικὴ διαθήκη πού ἄφησε, τό 1969 – τί σύμπτωση ἀλήθεια, μέ τήν καθιέρωση τῆς Παραψυχολογίας σάν ἐπιστήμης, τόν ἴδιο χρόνο – ὁ Ἄγγελος Τανάγρας: «Φεύγω μέ τήν θλίψιν, ὅτι τό ἔργον μου, ἡ ἰδρυσις τῆς «Ἑλληνικῆς Ἐταιρίας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν», ἐρευνῶν αὐστηρῶς ἐπιστημονικῶν, ὑπῆρξε πρόωρον διὰ τόν τόπον μας, ὅστις, τό πλεῖστον, ἢ ἀδιαφορεῖ ἢ ἐξακολουθεῖ νά ἐνδιαφέρεται δι' ἐντυπωσιακάς παρεξηγήσεις τῶν ψυχικῶν φαινομένων καί αὐταπάτας μέ πνεύματα νεκρῶν. Κρίμα εἰς τήν προσπάθειαν δι' ἓν ἔθνος μέ τήν κληρονομία τῶν Πυθίων καί τῶν Μαντείων»!

Ἄλλο ἐλληνικῆς καί πάλι προελεύσεως ὄρος: «Τηλεπάθεια» – νοητικό δημιούργημα τοῦ φιλόλογου τῆς Ὁξφόρδης καί προέδρου (1900) τῆς «Βρεταννικῆς Ἐταιρείας Ψυχικῶν Ἐρευνῶν», Φρειδεरिकου Μάυερς – σημαίνει τήν μεταβίβαση κάθε εἶδους ψυχικῶν συμβάντων, ἀπό ἓνα ἄτομο σέ ἄλλο, «ἔξω» ἀπό τίς γνωστές, αἰσθητηρίου ὁδοὺς – τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς, τῆς ἀφῆς, τῆς ὀσφρήσεως, ἢ τῆς γεύσεως.

Ἄπ' ὅλα τά Παραψυχικά φαινόμενα, τά Τηλεπαθητικά συμβάντα – λόγω τῆς πῶς συχνῆς ἐμφανίσεώς τους – εἶναι τά πῶς

γνωστά. Μερικοί άνθρωποι μαθαίνουν την άρρώστεια ή τον θάνατο ενός άλλου, πού βρίσκεται μακριά με τρόπο άνεξηγήτο: χωρίς τη χρησιμοποίηση των κοινών «μέσων» της διαπροσωπικής τους επικοινωνίας. Τα πιο έντυπωσιακά συμβάντα, είναι μερικά όνειρα, ένα προαίσθημα, μία ψευδαίσθηση, πού ξαφνικά και φαινομενικά χωρίς αίτια, δίνουν μία «πληροφορία». Η πείρα διδάσκει, ότι η Τηλεπάθεια εμφανίζεται συχνότερα σε άτομα, πού διατηρούν μεταξύ τους στενή «ψυχική επαφή». Η «Συμ...πάθεια» φαίνεται ότι εύνοει την «Τηλε...πάθεια»!

Η συλλογή τέτοιων μοναδικών εμπειριών, τέτοιων «αύθορμητων» βιωμάτων ήταν, γιά πολύν καιρό, ή μοναδική δυνατότητα «μελέτης» αυτών των φαινομένων. Από την είσοδο όμως, της Παραψυχολογίας στό χώρο του έπιστητού και την ανάπτυξη του ενδιαφέροντος γιά γνώση, ή συλλογή αυτή συμπληρώνεται και με «προκαλούμενες», πειραματικά, περιπτώσεις. Τα αρχικά, «κλασσικά», πειράματα γιά την Τηλεπαθητική μεταβίβαση σχεδίων ή εικόνων, αξιολογήθηκαν σύμφωνα με τα ύποκειμενικά κριτήρια του πειραματιστού. Τα μεταγενέστερα, «στατιστικά», πειράματα οδήγησαν στην πολύ επιφυλακτική διατύπωση, ότι: τά αποτελέσματα είναι πολύ σημαντικά γιά την ύπαρξη της Έξωισθητηρίου αυτής αντίληψως. Τά σύγχρονα «ηλεκτρονικά» πειράματα – χωρίς τη χρήση των συμβόλων ή των αριθμών της στατιστικής – επέτρεψαν νά σχηματισθεί μία γνώμη γιά τά βιώματα, τίς συγκινήσεις, τίς Παραψυχικές ικανότητες «λήψως» και «έκπομπής» ενός «μηνύματος» σε καταστάσεις πλήρους συνειδήσεως, έκστάσεως, ή και κατά την διάρκεια του ύπνου.

Σέ αντίθεση με την Τηλεπάθεια – πού κύριο γνώρισμά της είναι ή Έξωισθητηριος αντίληψη των «ψυχικών» συμβάντων – ή «Διόραση» όρίζεται σαν ή Έξωισθητηριος αντίληψη των «φυσικών» καταστάσεων πραγμάτων, τίς όποιες κανείς δέν γνωρίζει: π.χ. ή άπ' ευθείας ανάγνωση κλειστών έπιστολών, ή εύρεση του αριθμού της επάνω πλευράς ενός ζαριού, μέσα σε σφραγισμένο δοχείο.

Αυτή ή «έξ όρισμού» διορατική αντίληψη των «άψύχων» είναι πολύ δύσκολο, όχι μόνο νά ξεχωρισθεί από την Τηλεπαθητική αντίληψη των «έμψύχων», αλλά και νά γίνει άποδεκτή, έστω και άν δέν ύπάρχει προκατάληψη.

Άρκετοί έρευνηται των Παραψυχικών φαινομένων δέχονται τη Διόραση με μεγάλη έπιφύλαξη, ή και την άπορρίπτουν. Υπάρχουν όμως και έπιστήμονες πού δέν αντιμετωπίζουν την Διόραση με τον ίδιο σκεπτικισμό, έστω και άν πρόκειται και γιά τίς «εύαι-

σθησίες» τῶν ζώων, ἢ ἀκόμη καί γιά τίς «συγκινήσεις» τῶν φυτῶν.

Τό ὅτι τά ζῶα προαισθάνονται τόν κίνδυνο, δέν εἶναι κάτι τό καινούργιο. Κατά καιρούς ἀναφέρθηκαν πολλές περιπτώσεις, πού ἔδειξαν – ὄχι μόνο στούς εἰδικούς φυσιολόγους – ὅτι τά ζῶα προειδοποιοῦν μέ τή συμπεριφορά τους καί γιά ἐπικείμενο σεισμό, νωρίτερα ἀπό τά τελειότερα ἐπιστημονικά ὄργανα. Τήν ἀποψη αὐτή ἐπιβεβαίωσε καί ἡ παρατήρησι τῶν ἀντιδράσεων τῶν ζώων, πρὶν ἐπακολουθήσουν οἱ τελευταῖες καταστροφικές σεισμικές δονήσεις στήν Ἰταλία: Ὁρες πρὶν ἀπό τοὺς σειμούς ἀρχισαν στά ἐγκατα τῆς γῆς μικροτριξίματα, ἀπό τίς μετακινήσεις τῶν βράχων ἢ τῶν σωμάτων. Αὐτούς τοὺς ἐλαφροὺς θορύβους πού ἔφταναν στήν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, τοὺς «ἐπιαναν» τά πέλματα τῶν ζώων καί περισσότερο τά φίδια, πού ὅλο τους τό σῶμα «σερνότανε» στή γῆ. Οἱ χωρικοὶ εἶδαν τά φίδια νά βγαίνουν ἀπό τίς τρύπες τους, πολύ πρὸ τοῦ σειμοῦ, καί νά τρέχουν σάν τρελλά, ἐδῶ κι ἐκεῖ!

Τά φυτά φαίνεται γά ἀντιδρῶν σέ ἐξωτερικούς ἐρεθισμοὺς καί νά προαισθάνονται καί αὐτά τόν κίνδυνο. Τά φυτά παρουσιάζονται ἀπό βοτανολόγους, χημικούς, τεχνικούς, βιολόγους, γιατροὺς σάν εὐπαθεῖς ζωντανοὶ ὀργανισμοί: Ὑποστηρίζεται ὅτι τά φυτά ἐμφανίζουν «συγκινητικότητα» καί ἄλλες ἄγνωστες, μέχρι σήμερα, «δυνατότητες ἐπικοινωνίας», ὄχι μόνον μέ τά ἄλλα φυτά, ἀλλά καί μέ τοὺς ἀνθρώπους, ἴσως δέ καί μέ μυστηριώδεις παρουσίες στό διάστημα...

«Πρόγνωση» εἶναι, κατά βάση, «μαντική ἀποκάλυψη γεγονότων πού ἀναφέρονται, κυρίως, στό μέλλον». Σύμφωνα μ' αὐτόν τόν ὀρισμό, θά πρέπει νά διαχωρίζονται, βεβαίως, τά μελλοντικά ἐκεῖνα γεγονότα, πού ἡ ἀνθρώπινη διάνοια προβλέπει μέ τά δικά της, μόνο, μέσα: Ἡ πρόβλεψη τῆς ἐκλείψεως τοῦ ἡλίου – ἀπό τόν Θαλῆ τόν Μιλήσιο, τόν 6ο αἰῶνα π.Χ. – δέν εἶναι μαντική ἀποκάλυψη – γιατί δέν βασίστηκε σέ καμιά μορφή ἐξωαισθητηρίου ἀντιλήψεως, ἀλλά μόνον στήν καθαρῆ γνώση τῶν νόμων πού διέπουν τήν κίνηση τῶν οὐρανίων σωμάτων καί στοὺς σωστοὺς ὑπολογισμοὺς.

Ἡ Πρόγνωση, σάν «μαντική», δέν περιορίζεται μόνο στή γνώση τοῦ μέλλοντος, ἀλλά ἀναφέρεται καί στό παρόν καί στό παρελθόν: Στόν «Οἰδίποδα Τύρανο», ὁ τραγικός βασιλιάς τῶν Θηβῶν στέλνει τόν Κρέοντα στοὺς Δελφοὺς νά ρωτήσῃ τήν Πυθία, τί θά πρέπει νά κάνει, «τώρα», ὥστε νά ἀπαλλαγεῖ ἡ πόλη ἀπό τόν λοιμό. Συχνά, ἡ μαντικὴ ἀναζητοῦσε καί στό σκοτεινό

παρελθόν ένα έγκλημα, τό όποιο και ό ίδιος ό ένοχος άγνοούσε, και πού ήταν ή αίτία τής άτομικής του δυστυχίας, ή τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου.

Η Πρόγνωση – όπως ή Διόραση – και ίδίως τά «Ψυχοκινητικά» φαινόμενα συγκεντρώνουν τά πιό πολλά και τά πιό ισχυρά πυρά τής κριτικής. Πέρα από τήν άμφισβήτηση τής Φυσικής προκαλούν και μιά όλόκληρη σειρά από καθαρά φιλοσοφικά και ήθικά έρωτήματα.

Τά Ψυχοκινητικά φαινόμενα, π.χ. τά κάδρα πού πέφτουν μοναχά τους από τόν τοίχο, τά ρολόγια πού σταματοῦν μέ τόν θάνατο κάποιου συγγενικοῦ προσώπου, οί βελόνες πού μετατοπίζονται χωρίς άγγιγμα έπάνω σέ πλάκες μέ γράμματα και άριθμούς, τά περιστρεφόμενα τραπέζια, ή άνύψωση, ή αιώρηση, ή μετακίνηση άντικειμένων και άκόμη οί ύλοποιήσεις, ή φωτογραφία τής σκέψεως, οί φωνές από τό σύμπαν, οί στοιχειωμένες ηλεκτρικές έγκαταστάσεις, δηλαδή «κάθε μεταβολή στο φυσικό περιβάλλον χωρίς τήν επίδραση όποιασδήποτε, γνωστής, φυσικής ένεργείας» είναι τό «καυτό» θέμα ένός... «άτέρμονος» διαλόγου μεταξύ πνευματιστών και παραψυχολόγων. Οί πνευματισταί έχουν εύκολα παραδεχθεϊ τήν παρεμβολή τών πνευμάτων. Οί παραψυχολόγοι, όρθολογισταί στήν ούσία, άρνούνται νά πιστέψουν στα πνεύματα από τό Ύπερπέραν και έπιθυμούν νά κρατηθούν σέ μιά αύστηρή «αίτιοκρατία», προσπαθώντας νά έντοπίσουν τήν σύμπτωση, τό τυχαίο, τήν πλάνη, τήν άπάτη, τήν ύπερβολή τών μαρτυριών, τήν εύπιστία – ή όποία και άνάγκασε τό 1757 μιά χωρική νά καλέσει παπα, για νά διώξει τό πνεῦμα, πού άκουσε τά μεσάνυχτα νά μιλάει μέ άνδρική φωνή, μέσα από τήν κλειδαμπαρωμένη κρεβατοκάμαρα τής 18χρονης κόρης της...

Στή σύγχρονη έρευνα παραχώρεϊται ό καθορισμός, όχι μόνο αύτών τών ψυχοκινητικών φαινομένων και τών σχέσεων τής Παραψυχολογίας μέ τόν Πνευματισμό, τή Μετεμψύχωση, τήν Ύπνωση, τήν Ψυχανάλυση και τήν Ίατρική, αλλά και ή διερεύνηση τής προσωπικότητας όρισμένων «προικισμένων» και συνήθως «ύπερευαισθητών» άτομων, τά όποια «παράγουν» Παραψυχικά φαινόμενα.

«MENTIOYM»

Τά «Μέντιουμ» – σύμφωνα μέ τήν ύφιστάμενη, άκόμη, όρολογία τοῦ πνευματισμοῦ, είναι τά «διάμεσα» πρόσωπα μεταξύ ζώντων και νεκρών – προσφέρουν και στήν ψυχολογία πλούσιο και σημαντικό ύλικό έρεύνης.

Ἡ «στάση» τῶν Μέντιουμ, ἀπέναντι στὶς δικές τους Παραψυχικές ἰκανότητες, ποικίλλει: Ὑπάρχουν Μέντιουμ «ύψηλοῦ βαθμοῦ ὑπευθυνότητος», τὰ ὁποῖα προσφέρουν, ἀφιλοκερδῶς, τὶς ὑπηρεσίες τους στὸν πάσχοντα καὶ στὴν παραψυχολογικὴ ἔρευνα. Μερικά ἀπὸ αὐτὰ τὰ «προικισμένα» ἄτομα θέλουν νὰ «γνωρίσουν» τί ἀκριβῶς τοὺς συμβαίνει, συνεργάζονται μὲ τοὺς ἐπιστήμονες καὶ βοηθοῦν ἔτσι τὴν ἐπιστήμη. Ὡρισμένα ἄλλα εἶναι βέβαια, ὅτι τὸ «χάρισμά» τους προέρχεται, μόνο, «ἀπ' αὐτὰ τὰ ἴδια», δὲν μιλοῦν ποτέ γιὰ πνεύματα καὶ δὲν θέλουν νὰ λέγονται Μέντιουμ.

Ἐπίσης, ὑπάρχουν καὶ ἄτομα, πού ἡ περιπλοκὴ δομὴ τῆς προσωπικότητάς τους θυμίζει «Μεγαλοφυΐα καὶ Παραφροσύνη» κατὰ Λομπρόζο...

Τέλος, ὑπάρχουν σ' ὅλες τὶς χῶρες καὶ τὰ γνωστά ἐκεῖνα πρόσωπα πού καταφέρνουν νά... παντρεύουν τὴν πολὺ μικρὴ Παραψυχικὴ τους ἰκανότητα μὲ τὸ πολὺ πολὺ μεγάλο ἐμπορικὸ τους δαιμόνιο: τοὺς πάνω ἀπὸ 12.000 «μάγους», μέντιουμ, διάμεσα, ψυχοερευνητές, ψυχοβιολόγους, ψυχοκοινωνιολόγους, ψυχοθεραπευτές, ψυχολόγους, ἀστρολόγους, ὑπνωτιστές, πνευματιστές, ἱεροφάντες τοῦ μυστικισμοῦ, χειρομάντες, χαρτορίχτρες, καφετζοῦδες, μιὰ ὀλόκληρη στρατιά, πού... «δουλεύει» σήμερὰ στὴν Ἀθῆνα καί... τὸ «Ἔθνος μὲ τὴν κληρονομίαν τῶν Πυθίων καὶ τῶν Μαντείων!»

Η ΠΑΡΑΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ἡ ἱστορία τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου στηρίζεται, συχνά, στὶς ἔρευνες γιὰ γεγονότα πού ἡ ἐπίσημη ἐπιστήμη ἀγνόησε!

Ἡ παραψυχολογικὴ ἔρευνα εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικώτερες ἔρευνες, πού ἀνέλαβε ποτέ νὰ κάνει ἀνθρώπινο μυαλό. Εἶναι πιθανόν νὰ δείξει, κάτω ἀπὸ ἓνα τελειῶς ἄλλο φῶς, τὴν προσωπικότητα, τὴν θέση της μέσα στὸν κόσμον, καὶ θὰ μπορούσε, μὲ τὸν καιρὸ, νὰ μεταμορφώσει ὀλόκληρο τὸ πνευματικὸ ὑπόβαθρον ἐπάνω στὸν ὁποῖο στηρίζεται ὁ πολιτισμὸς μας!

Τὶς τελευταῖες δεκαετίες, ἡ παραψυχολογικὴ ἔρευνα γίνεται ὅλο καὶ πιὸ αὐστηρὴ, πιὸ στατιστικὴ καὶ πιὸ μηχανογραφημένη.

Μιὰ «γεύση» ἀπὸ τὸ «κλίμα», πού ἐπικρατεῖ μέσα στὰ πανεπιστημιακά παραψυχολογικὰ ἐργαστήρια δίνουν καὶ τὰ πολὺκροτα πειράματα – πού ἄρχισαν ἀπὸ τὸ 1930 – μὲ τὶς εἴκοσι πέντε καρτέλες τοῦ Ζένερ, οἱ ὁποῖες ἀπεικονίζουν πέντε διαφορετικὰ σύμβολα: σταυρὸ, κύκλον, κυματοειδεῖς γραμμές, τετράγωνον, ἄστρο.

Στά «στατιστικά» αυτά πειράματα ο «πειραματιστής-πομπός» γυρίζει, κρυφά, όλες τις καρτέλες, τή μιá μετά τήν άλλη, και προσπαθεί νά μεταδώσει, από μακριά, στο «ύποκείμενο έρευν-νης-δέκτη», τήν έντύπωσή του από τήν κάθε καρτέλλα. Ό Δέ-κτης προσπαθεί νά πληροφορηθεί τηλεπαθητικά, ποιá καρτέλα γυρίζει, κάθε φορά, ό Πομπός και νά άπαντήσει – είκοσι πέντε φορές – σωστά...

Οί πιθανότητες πού υπάρχουν, νά όφείλονται οί σωστές άπαν-τήσεις του Δέκτη καθαρά σέ σύμπτωση, άνέρχονται, φυσικά, σέ ένα πρós πέντε ή είναι πέντε σωστές άπαντήσεις στις είκοσι πέντε καρτέλες. Άν σέ μιá σειρά χιλιάδων τέτοιων «δοκιμασιών» έμφανίζεται μιá σημαντική και σταθερή άπόκλιση από τήν άνα-μενόμενη «τιμή τύχης», τότε τό μόνο λογικό συμπέρασμα είναι, ότι έπεμβαίνει για τό πειραματικό άποτέλεσμα κάποιος άλλος, εκτός τής τύχης, παράγων.

Θά πρέπει νά τονισθεί, ότι τά σχεδόν τεχνητά Παραψυχικά φαινόμενα πού προκαλούνται στα έργαστήρια, δέν είναι τά άβια-στα, τά «ποιοτικά». Παραψυχικά φαινόμενα τής καθημερινής ζωής – πού ένw στεροούνται «προσφάτων ή ιστορικών άποδειξε-ων», έξακολουθοούν νά έντυπωσιάζουν!

Προικισμένα άτομα, τά όποία επιτυγχάνουν έξαιρέτα άποτε-λέσματα στην «αύθόρμητη» Τηλεπάθεια και Διόραση, μπορεί νά μή δείξουν τήν ίδια άπόδοση στο έργαστήριο. Τό ίδιο ισχύει και για άτομα πού ένw σημειώνουν «σκόρ» στην «προκαλούμενη» Τηλεπάθεια και Διόραση, άποτυγχάνουν στην αύθόρμητη τής καθημερινής ζωής.

Τά εργαστηριακά αυτά πειράματα, αλλά και οί Παραψυχικές έμπειρίες από τήν καθημερινή ζωή, επιβάλλουν, σήμερα, τήν άναστολή τής πολεμικής γύρω από τήν ύπαρξη τής Έξωισθητη-ρίου άντιλήψεως. Παράλληλα, όμως, δείχνουν και τήν άνάγκη τροποποιήσεως τών μέχρι σήμερα παραψυχολογικών θεωριών, για τήν ένταξη τών πανάρχαιων αύτων φαινομένων στη σύγχρονη έπιστημονική εικόνα του κόσμου.

ΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

Οί συστηματικές προσπάθειες για τήν έρμηνεία τής Έξωι-σθητηρίου άντιλήψεως – στην «Τηλεπαθητική» της, βασικά, μορ-φή – άρχισαν από τόν 19ο αιώνα, σύμφωνα με τά κυριαρχούντα, τότε, άξιώματα τής Φυσικής και τή θεωρία τών – ήλεκτρομαγνη-τικών – «κυμάτων». Άλλά τά κύματα, σέ μερικά έκατοστά, μα-

κρυά από τόν «έγκέφαλο», δέν ύποδεικνύουν πιά τήν ύπαρξή τους, ή έντασή τους πέφτει μέ τό τετράγωνο τής άποστάσεως, ή διείδυσή τους σταματά μπρός σέ μιά θωράκιση από μόλυβδο... Όταν άνακαλυφθεϊ ή φύση τής Τηλεπαθητικής ένέργειας, θά έχει γίνει μιά άνακάλυψη, όχι κατώτερη από εκείνη τής πυρηνικής. Τά άποτελέσματα θά είναι άναπολόγιστα γιά τόν άνθρωπο, τήν έπιστήμη και τόν πολιτισμό!

Μιά άλλη ένδιαφέρουσα, αλλά όχι χωρίς προβλήματα, θεωρία – άρχικά γιά τήν Πρόγνωση – άπτεται ίσχυρά τής πλατωνικής σκέψεως, πού ύποστηρίζει, ότι ή Έξωαισθητήριος αντίληψη συλλαμβάνει τήν «ιδέα» τής καταστάσεως πραγμάτων πού προϋπήρχε, ύπάρχει και θά ύπάρχει.

Τέλος, οι θεωρίες πού ύποστηρίζουν, ότι ή Έξωαισθητήριος αντίληψη σχετίζεται μέ τό – άτομικό ή συλλογικό – «άσυνειδητο», ή μέ κάποια δημιουργική «ένόραση», ή άκόμη και μέ τήν ύπαρξη – πιθανόν άνεξάρτητης από χώρο και χρόνο «διαψυχικής έπικοινωνίας», άποτελούν – όπως όλες οι μέχρι σήμερα, 30 περιπίου, επικρατέστερες θεωρίες – έρμηνευτικές άπόπειρες μέ τη σφραγίδα, συχνά, τής μεταφυσικής.

Έλέχθη, ότι: ή έπιστήμη γνωρίζει όλο και περισσότερο γιά όλο και λιγώτερα. Αυτό, όμως, ίσχύει μόνο γιά τις έξειδικεύσεις της. Θά μπορούσε κανείς νά πει, ότι ή έπιστήμη γνωρίζει όλο και λιγώτερα γιά όλο και περισσότερο, γύρω από τις περιπτώσεις τών συμπληρωματικών διεργασιών ένοποιήσεως τής ύλης και τής ένέργειας-σωματίου και κύματος – σ' ένα έννοιολογικό δέλτα πού χύνεται, μεγαλειώδες, σ' έναν ώκεανό άφαιρέσεως: Η έπιστήμη άποδεικνύεται τό λαμπρότερο έπίτευγμα του άνθρώπου και ή βασανιστικώτερη ήττα του!

Ό άνθρωπος έγινε, τελευταίως, πιό νοήμων. Δέν έγινε, όμως και πιό σοφός και δέν γνωρίζει πιό πολλά, άπ' όσα γνώριζε πιό παλιά...

Άπ' τά βάθη τών αιώνων, τό πάθος και ό λόγος άντιμετωπίζονται και μάχονται: Τό ένα, είναι άλλοτε νικητής και άλλοτε ήττημένος: άνάλογα μέ τούς άνθρώπους, τούς τόπους και τις έποχές!

Βασικές ιδέες τής έσωτερικής Φιλοσοφίας

Μέσα σέ κάθε όν, σχετικῶς δεσμευμένο καί σχετικῶς έλεύθερο, υπάρχει ένας θεϊός σπινθήρας τοῦ Κεντρικοῦ Πυρός τής Ὑπάρξεως. Κάθε άτομο, κάθε πράγμα είναι, δυναμικῶς, τό Θεϊόν.

Ὁ σκοπός τής εξέλιξεως είναι νά ἀποβῆ κανείς συνειδητῶς ένα μέ τό Θεϊόν, τήν Θεότητα, πού είναι ἡ οὐσία όλων.

Αὐτό τό σύμπαν δέν είναι μιá ἀπλή μηχανή ἢ μιá ἀπλή φυσική μορφή. Κυβερνᾶται ἀπό τήν Θεία Διάνοια, ἀκριβῶς ὅπως ὁ ἄνθρωπος είναι κάτι παραπάνω ἀπό ένα κορμί, διότι υπάρχει καί ένα όν σκέψεως καί δυνάμεως, πού έλέγχει τό σῶμα.

Ὅλες μας οἱ ἀνθρώπινες ἐνέργειες ὑπόκεινται στόν ἀκαμπτο κορμικό νόμο. Αὐτό σημαίνει πῶς ὅ,τι εἴμεθα σήμερα, είναι ἀναπόφευκτα τό ἀποτέλεσμα τοῦ τί ἐπράξαμε στό παρελθόν, διότι, κατὰ συνέπειαν, εἴμεθα οἱ κύριοι τοῦ δικοῦ μας ἀνθρώπινου προορισμοῦ. Αὐτός ὁ νόμος καί αὐτή ἡ τάξις ἐπικρατοῦν σ' ὀλόκληρον τόν Κόσμο· ὁ ἥλιος καί τά ἄστρα, ὁ ἄνθρωπος καί τά ζῶφια, είναι πολυπλόκως συνδεδεμένα μέ τόν νόμο τοῦ αἰτίου καί τοῦ αἰτιατοῦ. Αὐτή είναι ἡ ἐπιστημονική βάση γιά τήν πίστι στήν Παγκόσμιο Ἀδελφότητα.

Οἱ κατώτερες ὑπάρξεις ἀναπτύσσονται πρὸς τήν ἀνθρώπινη κατάσταση, ἐνῶ εἰμεῖς, μέ τήν σειρά μας, ἀναπτυσσόμεθα πρὸς τήν θεϊκή κατάσταση καί τά θεία όντα ἐπεκτείνονται στήν συνειδητότητα πρὸς μιá ἀκόμα μεγαλύτερη ἔκφραση τής συμπαθείας καί τής διανοίας των.

Ἡ μέθοδος μέ τήν ὁποία ἐπιτυγχάνεται αὐτή ἡ ἀνάπτυξις, είναι ἡ κυκλική δραστηριότης καί ἀνάπαυσις, γνωστῆς ὡς πρὸς τοὺς κόσμους σάν Εἰσπνοή καί Ἐκπνοή, καθ' ὅσον δέ ἀφορᾶ στίς ἀνθρώπινες ὑπάρξεις, σάν μετεμψύχωσις ἢ μετενσάρκωσις.

Ἡ εὐγενέστερη ιδιότης τοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ Ἀνθρώπου, είναι ἡ Ἀγάπη – πού είναι ἡ ἔκφρασις τής εὐσπλαχνίας, τής θυσίας καί τής σοφίας.

Αὐτό πού ζητοῦν σήμερα οἱ ἄνθρωποι, δέν είναι ἀπλῶς εἰρήνη τοῦ πνεύματος ἢ εἰρήνη τής ψυχῆς, ἀλλά βεβαιότης περί τοῦ ἐνώπιόν τους δρόμου. Μέ τήν γνώση, ὅτι υπάρχει ένας Δρόμος, ὅτι υπάρχει ένας Σκοπός, ὅτι υπάρχει ένα τέρμα, ἀφήνομε παράμερα ὅποιοιδήποτε ἀδύνατες καί ταλαντευόμενες στάσεις καί υἰοθετοῦμε μιá δυναμική προσέγγιση στή ζωή, πού μᾶς βοηθάει νά ἀντιμετωπίσωμε ὡς ἄνδρες, τίς περισσότερες φορές χαρωπά, καί πάντοτε μέ ἀποφασιστικό πνεῦμα, ὅ,τιδήποτε κι' ἄν συμβεῖ.

(Διευτυῶθη ἀπό τόν ὁμιλο συγχρόνου θεοσοφικῆς σκέψεως τοῦ San Diego).

‘Ο ‘Ανθρωπος

ΥΠΟ ΙΩ. Α. ΒΑΣΙΛΗ

Ένα βιβλίο πού έπρεπε νά μελετοῦν συχνά οἱ ἄνθρωποι, εἶναι ἐκεῖνο στό ὁποῖο ὁ καινοτόμος ἐπιστήμων καί φιλόσοφος Ἄλεξης Καρρέλ, ἔδωσε τόν τίτλο «‘Ο ἄνθρωπος, αὐτό τό ἄγνωστο».

Μέ τό περισπούδαστο αὐτό ἔργο του, ὁ σοβαρός αὐτός μελετητής καί ἀνατόμος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐπεδίωξε νά ἀποδείξη ὅτι οἱ πολλοί ἄνθρωποι ἀγνοοῦν τήν ἀξίαν – ἄνθρωπος, θεώρησε δέ σάν χρέος του νά τοὺς ὑποδείξη νά τήν μελετήσουν σοβαρά γιά νά τήν γνωρίσουν.

Ἀπό τήν μελέτη τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀπεκόμισα τήν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ σύγχρονος αὐτός ἐρμηνευτής εὐθυγράμμισε τήν σκέψι του καί τήν προσπάθειά του μέ τήν σκέψι καί τήν προσπάθεια τοῦ Ἑλληνος φιλοσόφου Χείλωνος. Μέ τήν γνωσιολογική του προσαγή «Γνώθι Σαυτόν», ἡ ὁποία μέ τήν ἐπιτυχῆ τῆς ἐπιγραμματικότητά μπῆκε στήν ἱστορία, ὁ Χείλων ὑπεδείκνυε στόν ἄνθρωπο νά γνωρίσῃ τόν ἑαυτόν του. Τόσο δέ ἐκτιμήθηκε αὐτό τό ρητό ἀπό τοὺς Ἀρχαίους Μύστας ὥστε οὗτοι τό υἰοθέτησαν πρόθυμα καί τό χαραξαν στήν μετώπη τοῦ Ναοῦ τοῦ Πυθίου Ἀπόλλωνος στοὺς Δελφούς.

Οἱ σοφοὶ ἐκεῖνοι Μύσται θέλανε νά συστήσουν στοὺς εἰσερχομένους στό Ναό, ὅτι τό πρῶτο μέλημά τους πρέπει νά εἶναι ἡ προσπάθεια νά γνωρίσουν τόν ἑαυτό τους, γιά νά μporέσουν κατόπι ν’ ἀνέλθουν σέ ἀνώτερες σφαῖρες ἐποπτείας μέ τήν βοήθεια τῶν ὄσων θά ἄκουαν καί θά ἔβλεπαν ἐντός τοῦ Ναοῦ.

Ἀπό τά πάρα πάνω, σάν συμπέρασμα βγαίνει ὅτι καί οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ πίστευαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος παραμελεῖ νά μελετήσῃ καί νά γνωρίσῃ τόν ἑαυτό του. Ἐμεῖς δέ διαπιστώνουμε ὅτι ὁ ἄνθρωπος καταβάλλει μεγάλες προσπάθειες καί πολλές φορές μέ ἐπιτυχία, νά γνωρίσῃ τό περιβάλλον μέσα στόν ὁποῖον κινεῖται, ζῆ καί ἐνεργεῖ.

Τελευταία, μάλιστα, έπεξέτεινε τις έρευνές του και πέραν του περιβάλλοντος της Γης, άσχετα εάν άγνοεί τό πλησιέστερο πράγμα πού είναι ό έαυτός του. 'Αλλ' έρωτώ: έμείς μπορούμε νά παραδεχθούμε ότι αυτά είναι έτσι όπως τά είχαν φαντασθή ό Χείλων και ό Καρρέλ;

Ό καθένας μας άν μέ είλικρίνεια και τόλμη άντιμετωπίσει τό θέμα αυτό, πρέπει νά όμολογήσει ότι άγνοεί τόν έαυτό του. Δέν τόν εξετάζουμε, δέν τόν μελετούμε μόνοι μας. Δέν βαθυμετρούμε, δέν ένδοσκοπούμε τό έσωτερικό μας για νά ανακαλύψουμε τόν πυρήνα της άτομικής μας ύποστάσεως. Πιστεύω δέ ότι εάν έτσι ένεργήσουμε θα γνωρίσουμε άσφαλώς τι είναι επί τέλους ό καθένας μας, σαν μορφή και σαν συνειδητό έγώ.

Μέχρι σήμερα, για νά γνωρίσουμε τόν έαυτό μας, περιμένουμε νά μās τόν άποκαλύψει ή θρησκεία, νά μās τό πούν οι φιλόσοφοι και νά μās τό άποδείξει ή έπιστήμη. Δηλαδή έμπιστεύομαστε στις αισθήσεις και στην κρίσι των άλλων για νά μάθουμε τι είμαστε έμείς οι ίδιοι.

Γιατί άραγε; Μήπως αυτό πού ζητώ είναι άνωτερο των ικανότητων ενός εκάστου; Μήπως τό δυνατόν της ολοκληρωμένης γνώσεως του έαυτού μας είναι ανέφικτο, είναι άκατόρθωτο;

Στήν άπορία μου αυτή βρίσκω εύτυχώς μία παρήγορη και ένθαρρυντική άπάντησι πού μās έρχεται σαν πείρα των αίωνων από τούς άρχαίους Έλληνας μέ τό άποκαλυπτικό άξίωμα «Φύσει του είδέναι όρέγεται άνθρωπος».

Ό άνθρωπος λοιπόν, μās λένε οι άρχαίοι, ότι έχει από την φύσι την όρεξι, την έφεσι, την έπιθυμία και την ικανότητα του γνώναι.

Πώς όμως έχει αυτήν την ικανότητα;

Οι ρούσιες από τις όποιες είναι φτιαγμένος, όταν φθάσει τό όν - άνθρωπος σέ ώρισμένη βαθμίδα της ζωής, εκδηλώνουν την δύναμι της γνώσεως του κόσμου πού τό περιβάλλει. Από τόν κόσμο τούτο προήλθε και αυτός, διαφοροποιήθηκε όμως και έγινε άτομικότης ξεχωριστή. Τότε απέκτησε και την ικανότητα νά γνωρίσει αυτόν τόν κόσμο και νά προσαρμοσθή προς αυτόν.

Άφου απέκτησε την ικανότητα νά γνωρίσει τό περιβάλλον του, τάχα δέν έχει την δύναμι νά γνωρίσει και τόν έαυτόν του μέ τις δικές του αισθήσεις, και μέ τή δική του νόησι;

Η άγνωσία μας όμως στό θέμα αυτό προέρχεται, κατ' έμέ, από την έξής αίτια;

Δέν έχομε άφομοιώσει την άλήθεια, ότι άλλη άξια έχει όταν διδάσκεται κανείς κάτι από τούς άλλους και άλλο άποτέλεσμα

ἔχει ὅταν τό κάτι ἄλλο κατανοεῖ ὁ ἴδιος μέ τήν δική του νόηση καί τό ἐλέγχει μέ τά δικά του ὄργανα, μέ τά ὁποῖα τόν ἔχει προικίσει ἡ φύσις.

Στήν πρώτη περίπτωση βοηθεῖται καί ἀποκτᾶ σάν θεωρία γνώσεις, τίς ὁποῖες ὁμως καί λησμονεῖ εὐκολα. Στή δεύτερη περίπτωση ἡ γνώσις πού ἀποκτᾶ μέ τίς δικές του ικανότητες καί τίς δικές του προσπάθειες χαράσσονται βαθειά στή μνήμη του καί εἶναι κτῆμα του παντοτεινό καί ἀναφαίρετο. Πιστεύει δέ σ' αὐτές ἀκράδαντα, γιατί τίς ἐλέγχει μέ τίς αἰσθήσεις του, μέ τήν κρίσι του, ἀκόμη δέ καί μέ τίς ψυχικές του ικανότητες.

Τώρα, ὁμως, γεννᾶται τό ἐρώτημα: Πῶς καί ποῖα εἶναι τά μέσα μέ τά ὁποῖα μπορεῖ νά ἐπιτύχη τήν γνώσι τοῦ ἑαυτοῦ του ὁ ἄνθρωπος;

Δύο εἶναι τά μέσα ἀπό τά ὁποῖα μπορεῖ νά ἀντλήσῃ ὁ ἄνθρωπος αὐτή τήν γνώσι. Ἡ πείρα τῶν ἄλλων καί ἡ αὐτογνωσία.

Τά μέχρι σήμερα βοηθήματα πού μᾶς προσφέρουν ἡ θρησκεία, ἡ φιλοσοφία καί ἡ ἐπιστήμη θεωροῦνται ἀνεπαρκῆ. Ἀφήνουν πολλά κενά καί δημιουργοῦν πολλές ἀπορίες. Δέν μᾶς ικανοποιοῦν καί δέν μπορέσαμε νά μάθουμε μέ αὐτά τί, τέλος πάντων, εἴμαστε. Ἡ πρώτη μᾶς ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐγινε κατ' εἰκόνα καί ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά τόν Θεό πρέπει νά τόν παραδεχθοῦμε, σύμφωνα μέ τό θρησκευτικό δόγμα, σάν μία ὄντοτητα ἀγαθή, σοφή, παντοδύναμη, ὑπερτέλεια. Τέτοια ὄντοτης ἔπρεπε νά εἶναι καί τό παράγωγό της ὁ ἄνθρωπος. Ἐρωτᾶται ὁμως: βρισκουμε αὐτά τά γνωρίσματα, αὐτές τίς ιδιότητες στόν ἄνθρωπο; Τήν ἀπάντησι ἄς τήν δώσῃ ὁ καθένας μας ἐνσυνείδητα καί ἐλεύθερα. Βέβαια, δέν ἀρνοῦμαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά φθάσῃ τήν τελειότητα. Ἐχει ἀναμφισβήτητα τήν ικανότητα καί τήν δύναμι νά ἀναδειχθῆ τέλειος. Καί στό σημεῖο αὐτό θά σᾶς ἀναφέρω τή σοφή γνώμη ἑνός μεγάλου μυσταγωγοῦ τῆς Ἰουδαίας. «Ὁ ἄνθρωπος, ἔλεγε, δύναται νά ἀποβῆ μείζων τοῦ ἀνθρώπου ἐάν τόν φυσικόν νόμον ἀκολουθεῖ, ἐλάσσων δέ τοῦ κτήνους, ἐάν τήν φύσιν παραβαίνει».

Ἡ φιλοσοφία μᾶς δίδει τόσους ὀρισμούς γιά τόν ἄνθρωπο ὅσοι εἶναι καί οἱ φιλόσοφοι.

Καί ἡ ἐπιστήμη ἀδυνατεῖ νά μᾶς δώσῃ ἓνα ὀλοκληρωμένο καί ικανοποιητικό ὄρισμό. Τά γνωσιολογικά της βάρη περιορίζονται στό πείραμα καί στήν ἀπόδειξι. Αὐτά εἶναι σημαντικά ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀνθρώπινο ὀργανισμό, τόν ὁποῖον ἡ ἐπιστήμη ἐρευνᾶ καί μελετᾶ μέ τίς αἰσθήσεις καί τό μικροσκόπιο καί εἶναι σέ θέση νά μᾶς κατατοπίζῃ ἀρκετά γιά τίς λειτουργίες του. Ἀλλά ὁ ἄνθρω-

πος είναι και συνειδητόν ὄν. Σάν ἐκδηλώσεις του διαπιστώνουμε τό αἶσθημα, τό συναισθημα, τήν νόησι, τήν βούλησι. Ὅλα αὐτά τά χαρακτηρίζει σάν ψυχολογικά φαινόμενα χωρίς νά μπορῆ ἡ ἐπιστήμη νά μᾶς ἐξηγήσῃ τί εἶναι ἐκεῖνο πού παράγει αὐτά τά φαινόμενα. Καί ἔτσι περιορίζεται νά μᾶς δίδῃ τά πορίσματα ἐνός κλάδου ἐρεύνης πού τήν ὀνομάζει ψυχολογία, ἀλλά χωρίς ψυχῆ!

Θά συμφωνήσετε, ἴσως, καί σεῖς ὅτι ἡ πηγὴ αὐτῆ τῆς ἀλλοτρίας γνώσεως δέν μᾶς φωτίζει ἀρκετά καί ἱκανοποιητικά στό θέμα πού ἔχομε ὑπό μελέτην.

Ποῦ λοιπόν νά στραφῆ ὁ ἄνθρωπος γιά νά γνωρίσῃ τόν ἑαυτόν του; Ποιά θύρα νά κρούσῃ γιά νά μάθῃ κάτι τό διαφορετικό γιά τόν ἑαυτό του;

Τό δόγμα, ὁ ὀρθός λόγος, οἱ αἰσθήσεις, ὅλα μαζί καί χωριστά τό καθένα ἀπό αὐτά δέν λύνουν τό αἰνίγμα καί δέν μᾶς ἀποκαλύπτουν τό ἄγνωστο. Δέν δίνουν καν τήν κατεύθυνσι πού θά μᾶς βοηθοῦσε νά βροῦμε τό δρόμο γιά νά ἀντικρούσουμε καί νά γνωρίσουμε τόν πραγματικό ἑαυτό μας.

Ὅμως, ὁ εἰλικρινῆς καί ὁ τολμηρός ἐρευνητής δέν πρέπει ποτέ νά ἀπογοητεύεται ἀπό τίς δυσκολίες πού συναντᾷ στίς προσπάθειές του.

Δέν πρέπει ποτέ νά κάμπτεται ἀπό τό κῦρος καί τήν αὐθεντία οὔτε καί νά ὑποδουλώνεται σέ οἰανδήποτε ἀνεγνωρισμένη φιλοσοφική ἢ θρησκευτική ἰδεολογία.

Ἔχει ἀπό τήν φύσι τό δικαίωμα νά στρέφῃ τοὺς προβολεῖς τῆς σκέψεώς του πρὸς ὅλους τοὺς ὀρίζοντες τοῦ ἐπιστητοῦ καί νά ἐρευνᾷ, νά μελετᾷ τά πάντα, νά ἐρωτᾷ τοὺς πάντας. Κάποτε θά ἐπιτύχῃ, κάποτε θά δεχθῆ τίς ἀπαντήσεις πού θά τοῦ δώσουν οἱ πηγές τῆς γνώσεως, τίς ὁποῖες θά μπορέσῃ νά πλησιάσῃ.

Ἄλλὰ ποιές εἶναι οἱ πηγές τῆς γνώσεως; Ποῖα εἶναι τά μέσα τά ὁποῖα διαθέτει καί μέ τά ὁποῖα μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νά κατακτήσῃ τήν γνώση τοῦ ἑαυτοῦ του;

Οἱ ἐπιστήμονες ἰσχυρίζονται ὅτι πηγὴ τῆς γνώσεως εἶναι οἱ αἰσθήσεις καί ὁ νοῦς. Εἶναι ὅμως τοῦτο ἀληθές;

Κατά τήν γνώμη τῶν ἀκολουθούντων τήν ἐσωτερική φιλοσοφία, πηγαί τῆς γνώσεως εἶναι ὁ περιβάλλων ἡμᾶς κόσμος, δηλαδή ἡ φύσις ὀλόκληρη, μέ τίς μορφές καί τίς συνειδήσεις της. Μέσα δέ, εἶναι οἱ αἰσθήσεις καί τό **θητικό** μας.

Οἱ αἰσθήσεις ὅμως καί ὁ νοῦς εἶναι ὄργανα κινούμενα καί ἐνεργοῦντα ἀπό ἓνα παράγοντα πού ὁ ἐπιστήμων ἄνθρωπος οὔτε μπορεῖ νά τόν ἐλέγξῃ, μά οὔτε μπορεῖ νά τόν κατανοήσῃ γιὰτί ἡ οὐσία του δέν εἶναι ὑλική.

Γιά νά γνωσθῆ τό κινουῖν χρειάζονται ἀνάλογα μέ τήν οὐσία του μέσα, δηλαδή ὄργανα μὴ ὑλικά, τά ὁποῖα πρέπει νά ἀναπτύξουν δυνάμεις καί ἰκανότητες πού στὸν κοινὸ ἄνθρωπο βρίσκονται σέ λανθάνουσα καί ἀδρανοῦσα κατάστασι.

Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, οἱ αἰσθήσεις του καί τὸ μυαλό του, ἔχουν σχηματισθῆ ἀπὸ τὰ χημικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔχει σχηματισθῆ ἡ περιβάλλουσα ἡμᾶς φύσις. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώνει ζωὴν. Ἄλλὰ τί εἶναι ζωὴ καί ποῖος ὁ παράγων τῆς ζωῆς; Νά, προβλήματα καί ἐρωτήματα πού δέν ικανοποιοῦνται ἀπὸ τὰ μέχρι σήμερον δεδομένα τῆς ἐπιστημονικῆς ἐμπειρίας καί τῆς φιλοσοφίας ἀκόμη.

Ἐάν ἤθελα νά σᾶς ἀπαριθμῆσω τίς διάφορες ἀπόψεις τῶν ἀσχολουμένων μέ αὐτὰ τὰ θέματα μελετητῶν θά μᾶς χρειάζονταν χρόνος καί χώρος πού δέν τὸν διαθέτω.

Ἄλλως τε, ὁ κάθε ἐρευνητής, ἐάν ἐπιθυμῆ, μπορεῖ νά τίς βρῆ καί νά τίς μελετήσῃ στίς σχετικὲς συγγραφικὲς πηγές.

Ἐγὼ σήμερα θά σᾶς ὀδηγήσω σέ μιά πηγὴ πού δέν εἶναι προσιτὴ στοὺς πολλοὺς καί παραμένει ἄγνωστη.

Βέβαια, δέν περιβάλλεται οὔτε μέ τήν ἐπιστημονικὴ τήβεννο, οὔτε μέ τὸ κύρος καί τήν αὐθεντία ἐνὸς ἀνεγνωρισμένου σοφοῦ.

Εἶναι ὅμως ἀπόψεις βασιζόμενες στήν καθαρὰ γνῶσι, ἔχουν πειστικότητα καί λογικὸν εἰρμό. Ἰκανοποιοῦν τίς ροπές καί τίς κλίσεις ἐκείνων πού ἐπιδίδονται στίς μελέτες τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου. Πιστεύω δέ ὅτι ἀνάλογα μέ τὸ βαθμὸ τῆς δραστηριότητος στίς ἐπιδόσεις αὐτές, ὁ ἄνθρωπος γαληνεύει καί ικανοποιεῖται.

Ἐάν καί σᾶς, ικανοποιοῦν, προσέξατέ τίς. Ἀδιαφορήσατε ἐάν προέρχονται ἀπὸ ἄσημες προσωπικότητες ἢ καί ἀπὸ ἀπίθανες ὀντότητες. Ἐάν ἔχετε ἀδέσμευτη σκέψη μὴν τίς περιφρονήσετε. Ἴσως σᾶς βοηθήσουν νά λύσετε τὰ δυσκολώτερα προβλήματα τῆς ζωῆς.

Θά ἐπιχειρήσω λοιπὸν νά σᾶς μεταδώσω ἓνα πολὺ διδακτικὸ διάλογο μεταξὺ τοῦ νεωτέρου μας Φάουστ καί τῆς Κουκουβάγιας τῆς Ἀκροπόλεως μέ τοὺς ὁποίους καί ἄλλοτε σᾶς ἀπησχόλησα.

Ἴδου αὐτὸς σταχυολογημένος ἀπὸ τὰ γνωστά σας γραπτὰ ἐνὸς πολυμαθοῦς καί τολμηροῦ ἐρευνητοῦ.

ΦΑΟΥΣΤ: Ἡ ὀκνηρία δέν κατέβαλε ποτέ τὸ πνεῦμα μου. Πάντα σταθερά καί ἀκούραστα ζητῶ νά μάθω τί εἶμαι, ἀπὸ τί συνίσταται τὸ ἐσωτερικὸ μου Ἐγὼ καί ἀπὸ τί συγκροτεῖται ἡ μορφή μου. Ἡ ἐπιστημονικὴ μου ἐμπειρία μέ διδάξε ἀρκετὰ γιὰ τὸν ὀργανισμό μου. Ἄλλὰ γιὰ κείνο πού μοῦ δίδει τήν κίνηση καί τήν ζωὴ,

γιά κείνο πού μου δίδει τήν ικανότητα νά σκέπτομαι, νά συναισθάνωμαι καί νά θέλω νά ένεργώ, δέν μπόρεσε νά μου πεί τίποτε τό ικανοποιητικό, τίποτε τό συγκεκριμένο. Σύ, σοφή μου ύπαρξη, μπορείς νά μέ διαφωτίσης πάνω σ' αυτό τό σπουδαίο θέμα;

ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ: Ἡ ἀνθρώπινη νόηση ἔχει συλλάβει μίαν ἀλήθεια. Πάνω σ' αὐτήν θά στηριχθῶ γιά νά σέ βοηθήσω νά ἐπιτύχης ἐκεῖνο πού ζητᾷς.

«Τό ὅμοιον διὰ τοῦ ὁμοίου γινώσκεται» λέγουν οἱ σοφοί ἐρευνητές ἀνθρωποι. Καί πράγματι αὐτή εἶναι μιᾷ μεγάλη ἀλήθεια. Ἐκεῖνο πού ἔχει σχῆμα, μορφή, μελετᾶται καί γνωρίζεται ἀπό τίς αἰσθήσεις οἱ ὁποῖες εἶναι φτιαγμένες ἀπό τήν οὐσία πού τήν συνθέτουν τά ὑλικά ἄτομα, τά κύτταρα, οἱ ἰστοί.

Οἱ αἰσθήσεις διαπιστώνουμε ὅτι ἔχουν μίαν ἐρεθιστικότητα, ἔφ' ὅσον ὀργανισμός βρίσκεται στήν ζωή. Τήν χάνουν ὅμως ὅταν ἐπέρχεται τό φαινόμενο τοῦ θανάτου. Τοῦτο πρέπει νά σέ διδάξῃ ὅτι ἐκεῖνο πού δίδει τήν ἐρεθιστικότητα εἶναι ὁ πυρήνας τῆς ζωῆς, ὁ ὁποῖος συλλειτουργεῖ μέ τόν ὀργανισμό. Ἐτσι οἱ αἰσθήσεις δέχονται τίς εἰκόνες τῶν μορφῶν τίς ὁποῖες μεταβιβάζουν διὰ τοῦ νευρικοῦ συστήματος στό κέντρον τῆς νοήσεως πού εἶναι ὁ ἐγκέφαλος. Μέ τήν λειτουργία τοῦ μηχανισμοῦ αὐτοῦ ὁ ἀνθρωπος λαμβάνει γνῶσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ κόσμου.

Ἀλλά, τήν ικανότητα τοῦ συνειδέναί εἶναι δυνατόν νά τήν ἔχουν οἱ αἰσθήσεις οἱ ὁποῖες εἶναι μόνον μέσα καί ὄργανα προσαρμογῆς τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τό περιβάλλον του.

Ἐκεῖνο πού δίδει τήν κίνηση, τήν ζωή στόν ἀνθρώπινο ὀργανισμό, εἶναι ἓνας ἄλλος παράγων, φτιαγμένος καί αὐτός ἀπό τίς κοσμογονικές τῆς φύσεως οὐσίες. Αὐτός ὁ παράγων ἔχει ἐκδηλώσει πολλές δυνάμεις καί ικανότητες. Αὐτός μεταδίδει στόν ὀργανισμό τήν κίνηση, τήν ζωή, καί τήν ἐνέργεια. Ἀνάλογα δέ μέ τήν χρονική ἀφετηρία τῆς ὑπάρξεώς του καί ἀνάλογα μέ τήν ὠριμότητά του ἐκδηλώνει ἔντονα ἢ ἄτονα τό αἶσθημα, τό συναίσθημα, τή νόηση καί τήν βούληση.

Τόν παράγοντα αὐτόν συνήθισαν οἱ ἀνθρωποι νά τόν ὀνομάζουν Ψυχή, χωρίς νά τήν γνωρίζουν, χωρίς νά ξέρουν θετικά ἀπό πού προήλθε, ἀπό τί σύγκειται, τί ικανότητες ἔχει καί τί προορισμό ἔχει.

Ὁ ἐπιστήμων ἀνθρωπος ἐλέγχει τίς ἐκδηλώσεις αὐτές καί τίς ὀνομάζει ψυχικά φαινόμενα. Ἀλλά αὐτήν ταύτην τήν ψυχήν, τόν πυρήνα τοῦ εἶναι του, πῶς νά τήν γνωρίσῃ; Μόνο μέ μέσα καί ὄργανα πού νά εἶναι ὁμοιογενῆ μέ τήν οὐσία τῆς εἶναι δυνατόν νά τήν γνωρίσῃ. Γιά τοῦτο ὅμως τό μεγάλο ἐπίτευγμα χρειάζονται

δύο πράγματα. Γνώσις και θέλησις. Μέ αυτές τις δύο ικανότητες θά έκπορθήση τό μεγάλο μυστικό ό άνθρωπος.

Ή Γνώσις θά τόν βοηθήση νά μάθη τήν προέλευση και τήν σύσταση τής ψυχής.

Ή θέλησις θά τόν κάνη ικανό νά δημιουργή όταν θέλει, μά σέ τέτοια κατάσταση, πού νά θέτη σέ παθητικότητα τις αισθήσεις του και τόν οργανισμό του. Προηγουμένως όμως πρέπει ν' άσκηθῆ, γιά νά χαλιναγωγή κάθε στιγμή τις σκέψεις του και τό θυμικό του, γιά νά έπιτυχάνη μία διαρκή άπάθεια και άταραξία. Νά προσηλώνη τήν σκέψη του στό άντικείμενο ή στήν ιδέα πού θέλει και νά έρευνά σέ πλήρη άπομόνωση τό ένδον του. Τότε θ' άκούση και θά δει μόνος του εκείνα πού δέν περιγράφονται, ούτε και γίνονται πιστευτά όταν τυχόν του τά άφηγηθῆ ένας άλλος.

ΦΑΟΥΣΤ: Άλλά, ό άνθρωπος σαν πεπερασμένο όν, πού εΐναι, έχει τήν δυνατότητα νά γνωρίση μόνος του τήν προέλευση και τήν σύσταση τής ψυχής του;

ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ: Άσφαλώς, όχι. Στή φύση όμως, λειτουργεί ό Νόμος τής άλληλεπιδράσεως των ούρανίων, ό όποιος βοηθεΐ τήν έκτύλιξη των δυνάμεών των και τήν παραγωγή μορφών και οργανισμών. Έτσι και στόν πνευματικό κόσμο λειτουργεί ό Νόμος τής άλληλεγγύης των συνειδήσεων. Τά πρωτοπόρα πνεύματα τής γῆς και οι μύσται βοηθήθηκαν από υπέρτερες αυτών συνειδήσεις, οι όποιες τους μετέδωσαν μία κοσμοθεωρία πού άποκαλύπτει τήν Γνώση του Πραγματικού. Τις άρχές τής Κοσμοθεωρίας αυτής οι Μύσται και οι Σοφοί σās τις κληροδότησαν είτε στά σύμβολα και στους μύθους, είτε τις έχουν έκθέσει σέ συγγράμματα πού σεΐς οι σύγχρονοι έρευνητές Έλληνες έχετε χρέος νά μελετάτε και από κεί ν' άντλείτε τις πολύτιμες γνώσεις. Αυτές πρέπει ν' άποτελέσουν τόν ιερό κώδικα των κανόνων τής βιονομίας σας.

ΦΑΟΥΣΤ: Πρό όλίγου μου εΐπατε ότι ό άνθρωπος, όπως κάθε μορφή, κάθε συνειδηση, προήλθε, συγκείται και διατηρείται από τις ουσίες πού συνθέτουν τήν φύση όλόκληρη. Άλλά, θά εΐχατε τήν καλωσύνη νά μου πῆτε, οι ουσίες αυτές πού προήλθαν και ποιό εΐναι τό δημιουργικό τους αίτιο;

ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ: Εΐσαι ένας εΐλικρινής και θαρραλέος έρευνητής. Σέ πλείστα σημεία ή σκέψη σου λειτουργεί με έλευθερία άξιοθαύμαστη. Γιά νά συλλάβης όμως τό μυστήριο τής άθυπαρκτου αιτίας των Κόσμων, ως και τό μυστήριο τής άθυπαρξίας σου, έχεις ανάγκη ν' άποπλύνης τήν διάνοιά σου από τις μέχρι σήμερα, γιά τό σπουδαίο τουτο θέμα, δοξασίες σου.

Αυτές σκιάζουν τό νοητικό σου και τό ἔχουν δουλώσει σέ ώρισμένες πεποιθήσεις πού ἔχουν μεταβληθῆ σέ προκαταλήψεις.

Ἐάν μελετοῦσες συχνά τίς κοσμοθεωρίες τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων σοφῶν, εὐκολώτερα θά προσανατολιζόσουνα στίς ἀπόψεις τῆς Ἑσωτερικῆς φιλοσοφίας πού ἐπιθυμῶ νά σοῦ μεταδώσω.

Ἄτυχῶς, πνεῦμα καί δόγματα ξένα φυγάδευσαν τήν καθαρῆ Ἑλληνική σύλληψη ἀπό τόν τόπον αὐτόν. Ἔτσι στίς διάνοιες τῶν συγχρόνων κατοίκων αὐτοῦ ἐπεκράτησαν ἐκεῖνα καί συσκοτίσαν τήν Μεγάλη Ἀλήθεια πού εἶχε φωτίσει ἄλλοτε ἐδῶ τοὺς σοφοὺς. Ἡ ἀλήθεια αὐτή ἀποκαλύπτει ὅτι ἡ συνείδηση εἶναι μεταγενέστερη ἐκδήλωση τοῦ μορφικοῦ εἶναι τῶν κόσμων τῆς Φύσεως, εἶναι παράγωγόν τους καί ὄχι ἡ αἰτία τους. Αὐτά στά ἔθιξα. Ἄλλά ἡ διάνοιά σου δέν μπόρεσε νά τά συλλάβῃ καί τά ἀφομοίωσῃ εὐκολα γιατί ἔχει συνηθίσει νά δέχεται διαφορετικές ἢ μᾶλλον ἀντίθετες ἀπόψεις.

Ὅπωςδήποτε θά προσπαθήσω νά σέ βοηθήσω νά συλλάβῃς μερικές ἀλήθειες. Πρέπει ὅμως νά ἐντείνης τήν προσοχή σου καί μέ ἐλεύθερη καί ρωμαλέα σκέψη νά μέ παρακολουθήσῃς σέ ὅσα θά σοῦ ἀποκαλύψω.

ΦΑΟΥΣΤ: Σ' εὐχαριστῶ, ἀκούω.

ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ: Ὅπως ἐμφανίζονται σήμερα οἱ κόσμοι, δέν ἦσαν πρό 10 ἢ 100 ἑκατομμυρίων αἰῶνων. Ἀναγωγικά ἔτσι σκεπτόμενοι, θά φθάσουμε σέ σημεῖο χρονικό ἢ χωρικό, ὅταν ἡ ὅπου ἐμφανίσθηκε ἡ στιγμή πού ἀποτελέσε κατόπιν τήν γραμμῆ, τό σχῆμα, δηλαδή τό μορφικό εἶναι. Ἄλλά, πρό αὐτοῦ τί ἦταν; Τό χάος. Τό χάος ὅμως – πρόσεξε! – δέν εἶναι τό μηδέν ἢ ἡ ἀνυπαρξία. Εἶναι μιὰ κατάστασις μέσα στήν ὁποία βρισκόντουσαν οἱ οὐσίαι τῆς φύσεως λανθάνουσες, ἀνεκδήλωτες, ἀμορφες, πού μπορούμε νά καθορίσουμε σάν τό δυνάμει εἶναι τῆς μεταγενέστερης ἐκδηλώσεως τῆς φύσεως.

Τό χάος μπορούμε νά τό συλλάβουμε νοητικῶς μέ ἓνα διαλογισμό ἀφαιρέσεως ἀπό τό μορφικό εἶναι τοῦ περιβάλλοντος ἡμᾶς σημερινοῦ κόσμου.

Ἄλλά, πολύ διδακτικά καί διαφωτιστικά εἶναι τά λόγια πάνω σ' αὐτό τό δύσκολο θέμα ἑνός πρωτοπόρου σοφοῦ Πνευματικοῦ ὁδηγοῦ τῆς ἀρχαίας Ἰνδίας, τῷ μεγάλου Τζιάν. Ἄκουσέ τα μέ προσοχή:

«Ἄλλά τίς θά ἐπιμαρτυρήσῃ περί τοῦ Χάους; Δέν ὑπῆρχε τότε μορφή, οὔτε πνοή, οὔτε ἄνθρωπος, οὔτε Θεός. Μόνον τό

λανθάνον, τό ἄμορφον καί τό δυνάμει εἶναι ὑπῆρχαν. Αὐτά ὅμως εἶναι ἀπροσπέλαστα, εἶναι ἀσύλληπτα ἀπό τήν ἀνθρώπινην κατανόησιν. Ἐν τούτοις, ἀπό κεί προῆλθε τό Πάν πού εἶναι ἄναρχον, ἀνώλεθρον, αἰώνιον, αἰεῖ ἐξελισσόμενον καί μεταμορφούμενον εἰς συνειδησιν, εἰς Θεοποιούμενον Πνεῦμα. Τοῦτο εἶναι ἰκανόν νά ἄρξη, νά διευθετεῖ τήν τάξιν καί νά βοηθῆ τήν πρόοδο τῶν κατωτέρων του πνευματικῶν Ἐγῶ. Τό θεοποιηθέν Πνεῦμα διαφωτίζει καί καθοδηγεῖ τόν ἄνθρωπο στήν Ἀλήθεια, τόν δέ Ἅγιο, τόν Σοφόν καί τόν ἰσχυρόν τόν ὁδηγεῖ σέ κόσμους ὑψηλότερους τῆς γῆς ὅπου ἡ Γνώσις, τό Φῶς, καί ἡ παντοτεινή χαρά εἶναι ἡ καθημερινή του τροφή.

Ἄπό ἐκεῖ λοιπόν, ἀπό τό Χάος, προῆλθες καί σύ, ἄνθρωπέ μου, καί ἐγώ καί οἱ θεοί καί κάθε τί πού βλέπεις σάν μορφή, σάν κάλλος, σάν συνειδησι, σάν Φῶς!

Μπορεῖς, φίλε μου, νά χωρέσης τήν ἀπέραντη αὐτή ἀλήθεια στό στενό σου ἀνθρώπινο κρανίό καί νά τήν ἀφομοιώσῃς ἢ ψυχῇ σου;

Ἐάν ναι, τότε ἔμαθες ἀπό ποῦ προῆλθες. Σέ ικανοποιεῖ ἡ μεγαλειώδης αὐτή ἀποκάλυψις; Ἐάν ναι, μελέτησέ την καί προσπάθησε νά τήν ἀφομοιώσῃς.

Τώρα σοῦ ὑπολείπεται νά μάθῃς τί εἶσαι καί ποῦ θά πᾶς.

ΦΑΟΥΣΤ: Ἄνοιγονται τά μάτια τῆς ψυχῆς μου καί μ' αὐτά βλέπω καθαρά. Σάν ν' ἀκούω μέ κάποια ἄλλη αἴσθησι καί πείθομαι ὅτι ὅσα μοῦ εἶπες εἶναι ἡ Πραγματική Ἀλήθεια.

ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ: Χαίρω γιατί βλέπω ὅτι πάτησες τό πρῶτο σκαλοπάτι τῆς πνευματικῆς σου ἀνυψώσεως καί τῆς ἐλευθερίας. Κατάρθωσες νά ξερριζώσῃς ἀπό τό νοῦ σου τήν μεγαλύτερη δογματική πρόληψι πού σέ εἶχε καταδικάσει νά σκέπτεσαι, ὅπως σκέπτονται ἐκεῖνοι πού τό σκότος τούς ἔχει ποτίσει μέ τό ληθαργικό ποτό τῆς πνευματικῆς δουλείας καί πού μέ τό φόβο, μεταδίδουν στήν ψυχῇ συνεχῶς τήν σύγχυσι καί τήν ταραχή.

Τώρα, ἄς συνεχίσουμε καί ἄς ἐξετάσουμε τί εἶσαι. Εἶπαμε πάρα πάνω ὅτι ἐκεῖνο πού ἦρθε ἀπό τό χάος εἰς τό μορφικό εἶναι, ἀπό τό λανθάνον εἰς τό εἶναι καί εἰς τό ἀενάως γίνεσθαι, εἶναι οἱ κοσμογονικές Οὐσίαι. Ἄλλά τί εἶναι οὐσία; Οὐσία εἶναι τό ὑπάρχον ἀφ' ἑαυτοῦ χωρίς νά συνετέλεσε εἰς τοῦτο ἄλλος παράγων. Οὔτε ἡ ὑπαρξις της νά ἐξαρτᾶται ἀπό ἄλλην αἰτίαν. Οἱ κοσμογονικές οὐσίαι κατὰ τήν Κοσμοθεωρίαν τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων Σοφῶν εἶναι δύο. Ἡ ἀτομική ἢ μεριστή καί ὁ Λόγος ἢ Θεός ἢ Παγκόσμιος Ἔρως. Κάθε μιά ἀπό αὐτές ἔχει ἰδιαιτερές ἰδιότητες. Γίνονται γνωστές μόνον ὅταν τίς ἐκδηλώνει ἢ κάθε μιά σάν νόμους.

Ἄλλά τί εἶναι Νόμος; Νόμος εἶναι ἡ δυναμική, ἡ σταθερή καί ἡ ἀναλλοίωτη ὠρισμένη ἐκδήλωση τῆς Οὐσίας, πού δέν μπορεῖ καί νά τήν σταματήσει ἢ νά τήν ἀλλοιώσει ἄλλη δύναμις ἢ Νόμος. Οἱ Νόμοι αὐτοί λειτουργοῦντες κανονικῶς συντρέχουν στήν Ἄρμονία τῶν Κόσμων, στήν ἐκτύλιξη τῶν δυνάμεων, στήν μετουσίωση, στήν μεταμόρφωση, στήν θεοποίηση.

Αὐτούς λοιπόν τοὺς νόμους πρέπει νά τοὺς γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος καί νά τοὺς ἐκδηλώσει, γιατί τοὺς φέρει μέσα του δύναμι, ἀφοῦ ὅπως εἶπαμε σύγκειται καί αὐτός ἀπό τίς δύο αὐτές κοσμογονικές οὐσίες. Αὐτές οἱ οὐσίες μέ τόν χρόνο καί τόν ἔρωτα ἐμίγησαν. Αὐτές μορφοποίησαν τό ἄτομο τό ὑλικό καί αὐτές τό μετουσίωσαν σέ συνειδητό Ἐγώ. Τοῦτο τό μεγάλο μυστήριο πρέπει νά σπουδάσει καί νά μάθει ὁ ἄνθρωπος γιά νά γίνη Σοφός Μύστης.

ΦΑΟΥΣΤ: Σ' εὐγνωμονῶ, θεία ὑπαρξη, γιά τήν μεγάλη ἀποκάλυψη πού ὀδηγεῖ τόν θνητό στό δρόμο τῆς Γνώσεως τοῦ Εἶναι τῶν κόσμων, τοῦ Εἶναι του καί τῆς ἐξελίξεώς του. Ἄλλά, ὑπάρχει κανένας τρόπος ἢ κάποια μέθοδος γιά νά γνωρίσω καί νά ἐκδηλώσω τοὺς Νόμους πού φωλιάζουν μέσα μου;

ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑ: Τοὺς βασικούς νόμους πού κλείνει μέσα της κάθε συνείδηση θά σοῦ τοὺς γνωρίσω ἀμέσως. Ἄλλ' ὁ τρόπος τῆς ἐκδηλώσεως των ἐξαρτᾶται ἀπό τήν δυναμικότητα τῆς ψυχῆς σου. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει δύο μεγάλες δυνάμεις, μέ τίς ὁποῖες μπορεῖ νά τεθῆ στήν γραμμὴ τῆς ἐνεργείας τῶν νόμων τῶν φυσικῶν καί τῶν πνευματικῶν. Οἱ δυνάμεις αὐτές εἶναι ὁ σταθερός πόθος καί ἡ ἀλύγιστη θέλησις.

Ἐάν αὐτές τίς δύο του δυνάμεις τίς κατευθύνῃ μέ καθαρὴ καί ῥωμαλεὰ κρίση θά ἐπιτύχῃ τήν προσαρμογὴ ὅλων τῶν ἐκδηλώσεων του πρὸς τόν Φυσικόν Νόμον.

Μάθε τώρα ὅτι οἱ θεμελιωτικοὶ Νόμοι πού κλείνει μέσα της κάθε συνείδησις εἶναι οἱ Νόμοι τῆς Κινήσεως, τῆς Ζωῆς καί τῆς Ἐνεργείας. Αὐτοὶ τήν καθιστοῦν ἄναρχον, ἀνώλεθρον καί αἰώνιον. Αὐτές δέ ἀποτελοῦν καί τό Πρῶτον κοσμογονικό Τρίγωνο.

Τό δεύτερο τρίγωνο τό ἀποτελοῦν οἱ νόμοι τῆς ἔλξεως καί τῆς ἀπώσεως, τῆς συστολῆς καί τῆς διαστολῆς, τῆς κεντρομόλου καί τῆς κεντρόφυγος.

Τό τρίτο τρίγωνο τό ἐπιβοηθητικό τό συνθέτουν οἱ Νόμοι τῆς Νομοτελείας, τῆς Ἀγνότητος, τῆς ἀταραξίας.

Τό τέταρτο, οἱ Νόμοι τῆς Ἐλευθερίας, τῆς Ἄρμονίας, τῆς Δικαιοσύνης. Τό πέμπτο οἱ μεταμορφωτικοὶ Νόμοι τοῦ Ἐρωτος τοῦ Φωτός, τῆς Γνώσεως.

Πρόσεξε, όμως, ότι η έννοια τῶν λέξεων μέ τις ὁποῖες σοῦ ἐγνώρισα τούς 15 βασικούς Νόμους δέν εἶναι ὁμοια μέ ἐκείνη πού δίδει ἡ ἐπιστημονική ὀρολογία.

Κατά τήν Ἑσωτερική Φιλοσοφία, Κινήσις εἶναι ἡ δύναμις ἡ ὁποία ἔφερε τήν οὐσία ἀπό τό δυνάμει εἰς τό ἐν δράσει εἶναι. Ἡ δέ ἐκδηλώσις τῆς κινήσεως εἰς τό εἶναι, εἰς τό ὑπάρχειν, μάς δίδει τήν ἐννοιαν τῆς ζωῆς. Ἡ Ἐνέργεια δέ, εἶναι ἡ ἀκτινοβολοῦσα δύναμις πού ἐκδηλώνει τό μορφικόν εἶναι ὅπως ἐξελιξοῦν τις λανθάνουσες δυνάμεις καί τούς νόμους πού περικλείουν.

Τό δεύτερο τρίγωνο τό κατανοεῖς εὐχερῶς. Τό μόνο πού μπορῶ νά σοῦ τονίσω εἶναι ὅτι ὅταν ὁ ἄνθρωπος φθάσῃ στό σημεῖο νά γίνῃ κύριος τῶν δυνάμεων του, μπορεῖ νά ἔλκῃ πρὸς αὐτόν, τήν ἀλήθεια, τό φῶς, τήν ἀγνότητα, τό κάλλος καί νά ἀπωθῆ τό ψεῦδος, τό σκότος καί τό ἔρεβος μέ τις τερατώδεις ἐκδηλώσεις του.

Τό τρίτο τρίγωνο ἐρμηνεύεται ὡς ἐξῆς: στή φύσι ὑπάρχει σκοπός. Κάθε νόμος ἀποβλέπει σ' ἓνα τέλος. Σκοπός τῆς φύσεως εἶναι ἡ δημιουργία συνειδησεων. Τῶν συνειδησεων κληρος εἶναι ἡ τελειοποιήσις, ἡ θεοποίησις.

Ἐπομένως κάθε συνείδησις ἔχει μέσα της τήν δύναμι νά ἐξελιχθῆ καί νά φθάσῃ τήν τελειότητα. Ἐτσι ἐάν θέσῃ σέ ἐνέργεια τήν νομοτέλεια πού κλείνει μέσα της, μπορεῖ νά βγῆ ἀπό τό βουρκο πού βρίσκεται, ἀπό τήν ἀμάθεια, ἀπό τήν ἀποτελμάτωσι, ἀπό τήν νάρκη.

Ἡ ΑΓΝΟΤΗΣ, εἶναι νόμος κάθε ὀντότητος, ὁ ὁποῖος τήν βοηθεῖ νά πορεύεται σύμφωνα μέ τούς νόμους καί τούς σκοπούς τῆς φύσεως. Ἐάν τεθῆ στήν γραμμῆ τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ τοῦ νόμου ὁ ἄνθρωπος θά δέχεται ὅλες τις θετικές ἐπιδράσεις τῆς φύσεως. Ἐτσι θά ἐκδηλώνη πάντοτε ἀγνές, ἀληθινές καί φυσικές σκέψεις, θά ἐκδηλώη παρόμοια συναισθήματα, οἱ δέ πράξεις του καί οἱ ἐνέργειές του δέν θά εἶναι ποτέ ἀντίθετες στούς νόμους καί στούς σκοπούς τῆς φύσεως.

ΑΤΑΡΑΞΙΑ. Ἡ ἀταραξία εἶναι νόμος κάθε ἐνσυνειδητης ἀτομικότητος, ἐκδηλούμενος ὅταν τά στοιχεῖα πού ἀποτελοῦν τήν ὀργανικήν καί τήν ψυχικήν φύσιν αὐτοῦ, εὐρίσκονται σέ ἰσορροπία πού ποτέ δέν τήν ταράσσουν ἀφύσικες σκέψεις, ἀνώμαλες ἐκδηλώσεις, ταπεινά καί ἀγενῆ συναισθήματα. Ὅταν ὁ νόμος τῆς ἀταραξίας λειτουργεῖ μόνιμα, ὁ ἄνθρωπος δέχεται συνεχῶς τις θειότερες ἐπιδράσεις τῆς φύσεως καί τοῦ πνεύματος καί ἐκδηλώνει μέ εὐχέρεια τις δικές του ἰκανότητες, τις νοητικές, τις συναισθηματικές καί τις βουλευτικές.

Τό τέταρτο τρίγωνο είναι τό λεγόμενον λυτρωτικό.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. Εἶναι νόμος τῆς ψυχῆς πού ὅταν τόν ἐκδηλώνη τῆς δίδει τήν δύναμι νά σκέπτεται καί νά αἰσθάνεται ὅπως θέλη καί νά κάμῃ ὅ,τι θέλει χωρίς νά βλάπτει τόν ἑαυτό του καί τούς ἄλλους. Ἡ ἐλευθερία εἶναι νόμος συμφυῆς μέ τήν κίνηση. Αὐτός διαφοροποίησε τό ἀτομικό ἐγώ ἀπό τό σύνολο τῶν οὐσιῶν τῆς φύσεως. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος θέσῃ σέ ἐνέργεια τόν νόμο τῆς ἐλευθερίας καί πιστεύσῃ εἰς αὐτόν, μπορεῖ νά ἀπαλλαγῇ ἀπό τίς ἀδυναμίες του, ἀπό τό ἐλάττωμα καί ἀπό τό πάθος, ὅπως καί ἀπό τήν ἀμάθεια καί ἀπό τούς ἀντιφυσικούς καί κακοῦς διαλογισμούς του. Μπορεῖ ἀκόμη νά ἀπαλλαγῇ ἀπό κάθε δουλεῖα κοινωνική καί πνευματική, ἀκόμη δέ καί ἀπό τήν ἔλξι τῆς γῆς.

ΑΡΜΟΝΙΑ. Ἡ ἁρμονία εἶναι ὁ νόμος πού διακανονίζει τίς μεταξὺ τῶν μορφῶν, τῶν ἀνθρώπων καί ὄλων τῶν συνειδησεῶν σχέσεις πρὸς τόν σκοπόν νά ἐξελισσῶνται τά πάντα διὰ τῆς ἀλληλεπιδράσεως ἢ τῆς ἀγάπης.

Ὁ ἄνθρωπος κλείνει μέσα του τήν δύναμι νά ἐναρμονισθῇ πρὸς τό Πᾶν. Νά ἀγαπᾷ κάθε πνοή, κάθε συνειδηση, ὑπανθρώπινη, ἀνθρώπινη καί ὑπεράνθρωπη ἄσχετα καταστάσεως ἢ ἀρνητικῆς διαθέσεως ἀπέναντί του. Ὁ ἄνθρωπος ἐάν ποθήσῃ καί θελήσῃ σταθερά νά τεθῇ καί αὐτός στή γραμμῇ τῆς ἐνεργείας τοῦ μεγάλου καί παγκοσμίου νόμου τῆς ἁρμονίας, θά κλείσῃ μέσα του ὅλον τόν κόσμον καί θά τόν ἀγαπᾷ. Τότε θά νοιώσῃ τήν σημασίαν τοῦ «Ἐν τό Πᾶν» καί θά τό κάμει βίωμά του.

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ. Ἡ δικαιοσύνη ὀνομάζεται καί ἀναγνώρισις. Γιατί ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νά ἀναγνωρίζῃ ὅ,τι ἀπό τήν φύσι δικαιοῦται κάθε ἄνθρωπος. Ὅταν ἡ φύσις ἔφερε στό εἶναι τό ὄν-ἄνθρωπος, τοῦ ἔδωσε τό δικαίωμα νά ἀντλή τά μέσα τῆς ζωῆς καί τῆς προόδου. Κανείς δέν δικαιοῦται νά τοῦ τά στερήσῃ ἢ νά τοῦ τά ἀφαιρέσῃ. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἔχῃ πλήρη συνειδησίαν τῶν δικαιωμάτων του καί ὀφείλει νά τά ἐκδικῇ μέ ὅλες του τίς δυνάμεις. Οἱ ἄνθρωποι πρέπει νά κατανοήσουν ὅτι εἶναι ὅλα τέκνα τῆς αὐτῆς μητρός-φύσεως καί ὅτι ἀπέναντί της ὅλοι ἔχουν ἴσα δικαιώματα καί τὰς αὐτάς ὑποχρεώσεις.

Τό πέμπτο τρίγωνο τό καί θεουργικό καλούμενο τό συνθέτουν οἱ νόμοι τοῦ ἔρωτος, τοῦ Φωτός, τῆς Γνώσεως.

ΕΡΩΣ. Εἶναι ὁ νόμος πού κάνει νά ἔλκωνται δύο μορφές καί δύο συνειδησεις διαφορετικοῦ φύλου πρὸς τόν σκοπόν τῆς ἐξελιξεως καί τῆς μεταμορφώσεως των διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ὀργανικῶν καί τῶν ψυχικῶν δυνάμεων των.

Ὁ ἄνθρωπος συνήθως ταυτίζει τόν θεῖον τοῦτον νόμον μέ

τόν νόμον τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ εἴδους. Βέβαια εἶναι καί τοῦτος νόμος σεβαστός τόν ὁποῖον κάθε ἄνθρωπος μέ ἄρτιον ὄργανισμόν ὀφείλει νά τόν ἐκπληρώνη.

Ἄλλά ὁ πραγματικός ἔρως ὅταν ἐνσυνειδήτητα ἐκδηλοῦται μεταμορφώνει τόν ἄνθρωπο, τόν ὀδηγεῖ εἰς τήν τελειότητα καί ἀκόμα τόν θεοποιεῖ.

ΦΩΣ. Ὁ νόμος τοῦ φωτός εἶναι ἐκεῖνος πού ἐκδηλοῦται ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποβάλλῃ ὅλες του τίς χαστικές κηλίδες καί ἐδραιώσῃ μέσα του τήν τάξι, καί τήν ἄρμονία. Ὅταν δέ ἐγγίση τήν πνευματική του ὠριμότητα τότε θά δεχθῇ τόν φωτοστέφανο τῆς ἀγιοσύνης.

Ὅσα καί ἂν σοῦ πῶ γιά τόν νόμο τοῦτον ἢ κατάστασις στήν ὁποία βρίσκεσαι δέν σέ βοηθεῖ νά τόν κατανοήσῃς πλήρως. Πάντως πόθησε δυνατά τό φῶς καί τό φῶς θά σέ φωτίσῃ καί σένα μιά μέρα. Θά μετουσιωθῆς καί σὺ σέ φῶς.

ΓΝΩΣΙΣ. Ὁ νόμος αὐτός φωλιάζει μέσα στήν ψυχή σου σέ λανθάνουσα κατάστασι ἀπό τή στιγμή πού διαφοροποιήθηκες ἀπό τό σύνολο τῶν οὐσιῶν τῆς φύσεως, καί ἀνεδεῖχθηκες συνειδητή ἀτομικότης.

Ὅταν τόν νόμο τοῦτο θέσῃ σέ δράσι ὁ ἄνθρωπος τότε μόνον θά γνωρίσῃ τήν πραγματική ἀλήθεια. Θά γνωρίσῃ τό πᾶν, τίς οὐσίαις, τοὺς σκοπούς καί τοὺς νόμους τῆς φύσεως. Θά γνωρίσῃ τόν ἄνθρωπον, τό πνεῦμα. Θά μάθῃ τήν αἰτία κάθε φαινομένου, τήν ἀφετηρία κάθε μορφῆς καί κάθε συνειδήσεως ὡς καί τίς ἐκδηλώσεις των.

Τά μέσα μέ τά ὁποῖα θά ἐκδηλώσῃ ἡ ψυχὴ τήν γνωστική ἱκανότητα εἶναι οἱ αἰσθήσεις, τό νοητικό, οἱ ψυχικές δυνάμεις, ἡ ἔμπνευσις καί ἡ ἀπεκάλυψις ἀπό ἀνώτερες τοῦ ἀνθρώπου συνειδήσεις.

Σοῦ ἀπεκάλυψα, ἀδελφέ μου ἄνθρωπε, ἐν συντομία βέβαια, ἀπό πού προήλθες, ἀπό τί σύγκεισαι, τί εἶσαι καί πῶς μπορείς νά γίνῃς μείζων τοῦ ἀνθρώπου. Σοῦ ἀπεκάλυψα τοὺς νόμους, τοὺς ὁποῖους πρέπει νά ἐκδηλώνης σταθερά γιά φθάσῃς στήν τελειότητα.

Ἡ ὁρολογία ὁμως καί ἡ ἐρμηνεία τῶν ἐννοιῶν πού μεταχειρίσθηκα ἴσως σέ ξενίσουν. Ἰδίως μέ τόν ὄρον «νόμοι», μέ τόν ὁποῖον σοῦ ἐβάπτισα ἐννοίες, τίς ὁποῖες ἔχετε συνηθίσει νά τίς χαρακτηρίζετε σάν ἠθικές ἀρχές, σάν ψυχικές καταστάσεις, σάν γνωσιολογικές ἀξίες καί σάν φυσικές λειτουργίες· θά σέ βάλαν σέ ἀμηχανία.

Προσεπάθησα νά σέ ἐκτοπίσω ἀπό τίς ἐπίπλαστες καί ἀνθρώ-

πινες συνήθειες που ακολουθεῖς και νά σε ὀδηγήσω ὅπως ἀντιμετώπισης κατάματα τὰ πράγματα ὅπως ἔχουν στή φύσι. Ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι τῶν ἀνθρώπων, ὅπως και ἡ ὀρολογία που μεταχειρίζονται, εἶναι ἀπόρροια τῆς πλάνης και τοῦ ἐπίπλαστου τῆς ἀγωνίας που τοὺς δημιούργησε ἡ ἀπομάκρυνσις τους ἀπό τοὺς ὅρους τῆς φυσικῆς ζωῆς. Φαντάζονται τὴν φύσιν σάν κάτι τό ὑποδεέστερο τῆς νοημοσύνης τους και μόνον σε τούτην βασίζονται.

Ἄς πάρουμε ἓνα παράδειγμα. Οἱ θρησκείες και ἄλλα συστήματα σὰς καθιέρωσαν κανόνες ἠθικῆς, τοὺς ὁποίους οἱ ἄνθρωποι δέν πιστεύουν. Καί δέν τοὺς πιστεύουν γιατί δέν μποροῦν νά τοὺς αἰτιολογήσουν μέ πειστικότητα. Ἐχετε διαπιστώσει ὅτι ἡ ἠθική τῶν κοινωνιῶν ποικίλλει κατά τόπον και χρόνον. Ἄλλοτε θέλουν νά ἐπιβάλλουν τὴν ἠθικὴν οἱ ἄνθρωποι μέ δεοντολογικούς σκοπούς. Ἄλλοτε, σάν ἀξίωσι και ἐπιτακτικὴ προσταγὴ ἑνός ὑπέρτατου ὄντος τό ὁποῖον ἐπιβάλλει κυρώσεις στήν κόλασι ἢ παράδεισο κατά τὴν μεταθανάτιο ζωῆ. Ἄλλὰ σὰς ἐρωτῶ, εἶναι τόσον σκληρὴ ἡ μητέρα φύσις νά ἀνέχεται σάν ἐκδικησι τὴν αἰώνια τιμωρία στὸν Ἄδη τῶν τέκνων τῆς;

Εἶναι πολὺ δύσκολο νά συλλάβῃ και νά παραδεχθῆ μιὰ δεινοια λειτουργοῦσα ὁμαλῶς ὅτι ἡ φύσις που τό κέντρο τῆς εἶναι ὅλο ἀγάπη γιὰ τὰ τέκνα τῆς, νά τὰ καταδικάζῃ σε αἰώνια βασανιστήρια, εἰς τό πῦρ τό ἐξώτερο, γιατί ἀπό ἄγνοια ἢ ἀπό ἀδυναμία αὐτὰ ἐξετράπησαν στήν παρούσα ζωῆ τῆς εὐθείας ὁδοῦ. Βέβαια τὰ ὑποβάλλει σε ἀνάλογες δοκιμασίες γιὰ νά ἀνανήψουν και νά μάθουν νά ζοῦν ἀρμονικά μέ τό Σύνολο και νά μὴν παραβαίνουν τὸν ἠθικό και τὸν φυσικό Νόμο, ἀλλὰ ἡ αἰώνια καταδίκη νά ζοῦν στὸν Ἄδη στήν στασιμότητα, εἶναι κάτι τό ἀδιανόητο. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη βλασφημία κατά τῶν ἐξελικτικῶν προσπαθειῶν τῆς Μητρός Φύσεως και τοῦ θεοῦ αὐτῆς πνεύματος. Εἶναι ἀποκύημα ἐξἄλλου και νοσηρᾶς φαντασίας ἀνθρώπων που ἔχουν χαράξει σάν σκοπό τους νά τρομοκρατοῦν τοὺς ἀδύνατους τοῦ νοῦ και νά τοὺς μεταδίδουν τὴν ταραχὴ, τὴν σύγχυσι, τὸν φόβο που συστέλλουν τὴν ψυχὴ και δέν τὴν ἀφήνουν νά ὑψωθῆ πέραν τῆς ζωῆς, γιὰ ν' ἀτενίσῃ τὸν οὐρανόν, γιὰ νά λυτρωθῆ, νά ἐλευθερωθῆ.

Μέ τοὺς δέκα πέντε νόμους που σοῦ ἀνάφερα μάθε ὅτι κρατᾶς στὰ χέρια σου τὰ πεπρωμένα σου.

Μέ τὰ δικά σου χέρια θά σκάψῃς τὴν κόλασι σου ἐάν τοὺς παραβῆς.

Μέ τὴ δικὴ σου θέληση θά ἀνεγείρῃς τὰ χρυσᾶ παλάτια τοῦ παραδείσου σου, ἐάν ἡ προσαρμογὴ τῶν σκέψεων και τῶν πράξεων σου εἶναι παράλληλη πρό τὴν γραμμὴν τῆς ἐνεργείας τῶν νόμων τῶν ὁποίων τὴν ἐννοια ἤδη γνωρίζεις.

Πιστεψε ὅτι εἶσαι μιὰ αὐθύπαρκτη, μιὰ αὐτόνομη, μιὰ αὐτε-

ξούσια οντότης, υπεύθυνη μόνον άπέναντι τής φύσεως καί τοῦ έαυτοῦ σου.

Στηριξουν σ' αύτήν τήν πίστη καί γίνου μόνος σου ίσυχρός, άδά-
μαστος, άήττητος καί άκτινοβόλησε πάντα καλωσύνη, γνώσι, φώς.

Έάν τό θελήσης, μπορείς νά γίνης έλεύθερος, δίκαιος καί σοφός.

Έχεις μελετήσει πολλά συστήματα καί άκολούθησες διάφορες
ϊδεολογίες. Δέν πέτυχες όμως εκείνο πού ποθείς, δηλαδή τήν γα-
λήνη τής ψυχής σου καί τόν κορεσμό τής δίψας τοῦ γνώναι.

Άφου ζήτησες νά σοῦ πῶ άπό πού ήλθες, τί είσαι καί πού θά
πᾶς, σοῦ μετέδωσα τίς άπόψεις μου. Έάν αυτές σέ ικανοποιούν
μελέτησέ τις σοβαρά. Έάν πεισθής ότι ή γραμμή πού σοῦ υπέ-
δειξα είναι ή όρθή, άκολούθησέ την σταθερά. Έάν ειλικρινά καί
μέ άφοσίωση προσαρμοσθής πρός αύτήν, χωρίς καν νά τό άντι-
ληφθής θά γίνης άξιος τοῦ όνόματος άνθρωπος. Θά γίνης μεί-
ζων τοῦ άνθρώπου. Θά μεταμορφωθής σέ Πνεῦμα, Θεόν.

Μέ τίς ψυχικές αισθήσεις πού θά άναπτύξης μόνος σου θά
μάθης τότε πού θά πᾶς.

Τάδε έφη κουκουβάγια.

Καταπάσθηκα, φίλε άναγνώστα, στό άρθρο αύτό σήμερα μέ
τήν άξία «άνθρωπος». Όπως θά άντελήφθης, δέν κατέφυγα στά
γνωστά έγχειρίδια τής άνθρωπολογίας, τής βιολογίας ή καί τής
ψυχολογίας.

Σοῦ έξέθεσα μερικές άπόψεις περί τοῦ άνθρώπου πού είναι
διατυπωμένες μέ ιδιοτυπία. Βέβαια, διά τήν σύγχρονη νοοτροπία
όσα σοῦ έξέθεσα ένίστε άγγίζουν τά όρια τοῦ παράδοξου, τοῦ
άπιθανου. Έάν όμως τις μελετήσεις μέ προσοχή – μήν άρκεσθής
στήν άνάγνωσι μόνον – θά άνακαλύψης άλήθειες καί γνώσεις, τίς
όποίες έάν προσθέσης σέ όσες κατέχεις γιά τήν μορφή άνθρω-
πος, είναι ένδεχόμενο νά ολοκληρώσης ή καί νά τάς τροποποιή-
σης, άκόμη δέ καί νά άντικαταστήσης έντελώς τίς παλιές σου
πεποιθήσεις.

Έτσι, έπιχείρησε τώρα μέ τά νέα σου έφόδια καί μέ τίς νέες
μεθόδους τήν έκπλήρωση τής προσταγής τοῦ Χειλῶνος «ΓΝΩΘΙ
ΣΑΥΤΟΝ».

Έάν τοῦτο κατορθώσης, ή σημερινή μου προσπάθεια δέν θά
πάει χαμένη. Η άποκαλυπτική μας έγκάρδια κουβέντα είναι έν-
δεχόμενο νά σοῦ άνοιξη εύρείς όρίζοντες μέ νέους πνευματι-
κούς προσανατολισμούς πού θά σέ όδηγήσουν στό λιμάνι τής
παντοτεινής γαλήνης, τής χαράς καί τής γνώσεως.

Αυτό σοῦ εύχομαι μέ όλη τήν δύναμι τής ψυχής μου νά έπιτύ-
χης, άδελφέ μου άνθρῶπε.

Περικοπαί

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΝΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἄναδημοσιεύομεν ἐκ τοῦ βιβλίου «Μῆτις» (σελ. 201-207) τὰ ἀποσπάσματα Ἄντωνιου Ἀνδριανοπούλου, ἀπὸ τὸ βαθυστοχαστὸν βιβλίον του «Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ζωὴ», καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ ἄρθρα του εἰς τὸν «Ἰλισόν», τεύχος 8ον.

Τὰ δεινὰ τῆς ἀνθρωπότητος τότε μόνον θά παύσουν, ὅταν εἰς τοὺς ἀνθρώπους καλλιεργηθῇ ἡ πνευματικὴ των φύσις καὶ καταστῶσιν οὗτοι περισσότερον λογικὰ ὄντα καὶ ὀλιγώτερον θηρία.

★ ★ ★

Ἐπειδὴ ἡ ἔκφρασις τῆς ζωῆς εὐρίσκεται εἰς τὸ γίνεσθαι καὶ τὸ γίνεσθαι πηγάζει ἐκ τῆς ἀνάου μεταβολῆς, πρέπει ἀναγκαιῶς ἢ μόλις ἐρχομένη καὶ ἀμέσως ἐξαφανιζομένη στιγμή τοῦ χρόνου, νὰ ἐμφανίζη ἐκάστοτε τὴν ὅλην καὶ μόνην πραγματικότητα.

★ ★ ★

Εἴμεθα μακρὰν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ κόσμου. Καὶ δι' αὐτὸ δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν τίποτε περὶ αὐτῶν.

★ ★ ★

Ἡ πραγματικὴ ἠθικὴ ἀποβλέπει εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐξέλιξιν καὶ τελειοποίησιν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

★ ★ ★

Ἡ χαρὰ εἶναι ἐκδήλωσις σωματικῆς, διανοητικῆς καὶ ψυχικῆς ὑγείας. Χωρὶς αὐτὴν γαλήνη καὶ ἄρμονία δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὸ πνεῦμα.

★ ★ ★

Ἐπάρχουν ἄνθρωποι νέοι τὸ σῶμα, οἱ ὅποιοι ἔχουν ψυχὴ γηρασμένην. Καὶ ὑπάρχουν γέροντες, τῶν ὁποίων ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ διατηροῦν ὅλην τὴν ἀκμὴν, τὴν ρώμην καὶ τὴν δροσιὰ τῆς νεότητος.

★ ★ ★

Ὁ ζῶν τὴν ζωὴν τῆς Παγκοσμίου ζωῆς, ζῆ εἰς τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν ἄρμονίαν, ποὺ περικλεί αὐτὴ. Μέσα εἰς τὸν πάγκαλον

ναόν τῆς Παγκοσμίου ζωῆς ἀποκτᾶ τὴν ἀγνότητα καὶ τὴν ἀγιότητα. Ὁ ἐγωϊσμός δὲν ἔχει πλέον θέσιν εἰς τὴν ψυχὴν.

★ ★ ★

Ὁ ζητῶν δι' ἑαυτὸν πνευματικὴν πρόοδον, ὁ ἀγαθός, ὁ ἔχων εἰς τὴν ψυχὴν του ἀγάπην καὶ σεβόμενος τὸν ἄνθρωπον οὐδέποτε ἀσκεῖ βίαν. Ὁ καταπιεζόμενος ἢ ἀδικούμενος ἔχει δικαίωμα καὶ καθῆκον νὰ διαμαρτύρεται ὑπερασπιζόμενος τὰ δικαιώματά του.

★ ★ ★

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος εἶναι ἴσως πλουσιώτερος ὑλικῶς, ζῆ μίαν ἀνωτέραν ζωὴν ἀπὸ κάθε προηγουμένην ἐποχὴν, ἀλλὰ πνευματικῶς εἶναι πάμπτωχος. Ὅλες οἱ θαυμάσιες ὑλικές ἐπιτεύξεις, ὅλη ἡ ἀφθονία τῶν διασκεδάσεων καὶ αἰσθητικῶν ἀπολαύσεων, ὅλη ἡ δῆθεν πνευματικὴ κίνησις, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν, τό πλῆθος τῶν ἐκδοιδομένων βιβλίων, δὲν μποροῦν νὰ κρύψουν τὸ γεγονός τῆς ψυχικῆς του κενότητος, τῆς ἐσωτερικῆς του πενίας.

★ ★ ★

Ἡ κρεοφαγία συνεπάγεται ἀδικαιολόγητον σκληρότητα πρὸς τὰ ζῶα, τῶν ὁποίων ἡ σὰρξ ὄχι μόνον δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀπαραίτητος, ἀλλ' εἶναι καὶ ἐπιβλαβής.

★ ★ ★

Ὅσον ὁ ἄνθρωπος προχωρεῖ πρὸς τὴν τελειοποίησιν τοῦ ἑαυτοῦ του, πρὸς τὴν κατανόησιν τῆς λειτουργίας τῶν κόσμων, τόσον καθίσταται περισσότερο ἰκανός νὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν ἁρμονίαν τοῦ Σύμπαντος, τὴν ὠραιότητα τῆς φύσεως καὶ τῆς ζωῆς.

★ ★ ★

Ἡ ζωὴ εἶναι πλουσία δι' ἐκεῖνον πού ἔχει πλοῦτον εἰς τὴν ψυχὴν.

★ ★ ★

Ἡ λειτουργία τῆς Εἰμαρμένης δὲν ἀναφέρεται εἰς τὴν παρούσαν μόνον ζωὴν τῶν ἀτόμων, ἀλλ' οἱ ψυχαὶ διανύουν διὰ μέσου τοῦ χρόνου μίαν ἀτέρμονα ζωὴν, μέσω σειρᾶς ὅλης ἐνσαρκώσεων, καὶ εἰς ἐκάστην ἐνσάρκωσιν ἀπολαμβάνουν διὰ τῆς Εἰμαρμένης τοὺς καρπούς τῶν ἔργων ἅτινα διέπραξαν κατὰ τὰς προηγουμένας ἐνσαρκώσεις.

★ ★ ★

“Όστις ἐπιθυμῆι νά εὐρίσκεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὸν Θεόν, πρέπει νά εὐρίσκεται εἰς σχέσεις ἀρμονικὰς πρὸς ὅλα τὰ ὄντα. “Όστις ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, πρέπει νά ἀγαπᾷ ὅλα τὰ ὄντα.

★ ★ ★

Κανὼν διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς εὐτυχίας εἶναι νά ζῆ κανεῖς ἀπλοῦν καὶ ἀπέριττον βίον ἰδιώτου, νά ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὰς μερίμνας καὶ τὰς περιττὰς ἀνάγκας, νά μὴ καθιστᾷ τὸν βίον του περιπλοκον, νά μὴ ζητῆ ὑψηλὰς θέσεις, τιμὰς καὶ δόξας, ἐκτὸς ἐάν τὸν καλῆ εἰς ἀξιώματα ἢ κοινῆ θέλησις τῶν συμπολιτῶν του, καὶ ἀκόμη νά μὴ τὸν τραβᾷ ἡ πολυτέλεια.

★ ★ ★

Ἄ πλοῦτος καὶ ἡ κοινωνικὴ δύναμις διαφθείρουν τὸ ἠθικόν τῶν ἀνθρώπων καὶ καθιστοῦν αὐτοὺς ἐγκωστὰς καὶ ἀλαζόνας.

★ ★ ★

Ἄ πλοῦτος δὲν εἶναι εὐτυχία, ἡ εὐτυχία ὅμως εἶναι πλοῦτος ἀνεκτίμητος. Ἡ φυσικὴ ζωὴ διδῆι εἰς τὸν ἀνθρώπον τὴν ὑγίαν καὶ τὴν εὐεξίαν πού εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν εὐτυχίαν. Ἡ ἀμεσώτερα πηγὴ εὐτυχίας εἶναι ἡ φαιδρὰ διάθεσις, ἡ εὐθυμία, ἡ αἰσιοδοξία, ἡ ἀμεριμνησία, ἡ παιδικὴ ἀφέλεια.

★ ★ ★

Πρέπει νά καλλιεργῆται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν παιδιῶν ὁ ἀνθρωπισμός, δηλαδὴ ὁ σεβασμός τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἀνθρώπον, ὁ σεβασμός τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἄλλων, καὶ ἡ συμπάθεια πρὸς ὅλα τὰ ὄντα.

★ ★ ★

Ἡ σοφία, ἡ γαλήνη τῆς ψυχῆς, ἡ καλωσύνη, αἱ ἠθικαὶ ἀρεταί, ἡ πνευματικὴ ἐλευθερία, ἀποτελοῦν τὰ πραγματικὰ ἀγαθὰ, κτῆμα ἑσαεὶ τοῦ κατέχοντος καὶ εἰς τὴν ἐδῶ ζωὴν καὶ μετὰ θάνατον.

★ ★ ★

Μὴ διστάζετε εἰς κάθε περίπτωσιν νά ὑποστηρίζετε σθεναρῶς ὅ,τι νομίζετε ὀρθόν, ἀληθές ἢ δίκαιον.

Τό ούσιώδες καί ώφέλιμον δέν εἶναι νά φαίνεται κανείς ἐνάρετος, ἀλλά νά εἶναι τοιοῦτος, οὔτε νά κρύπτη τά ἐλαττώματά του ὑπό τήν μάσκαν τῆς ὑποκρισίας, ἀλλά νά μῆ ἔχη τοιαῦτα.

Ἄν ἤθελε κανείς ν' ἀλληγορήσει τήν ἠθικήν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος, θά ἔπρεπε νά εἰκονίσῃ ἕνα Ταρτοῦφον δίδοντα τήν χεῖρα εἰς ἕνα Φαρισαῖον.

«Γένοι' οἶος ἕσαι μαθών», ΙΛΙΣΟΣ 8.

Ἡ ὑπαρξις σωματικῆς, διανοητικῆς καί ψυχικῆς ὑγείας εἶναι ἀπαραίτητος προϋπόθεσις διὰ τήν καλλιέργειαν τῶν λανθανουσῶν δυνάμεων καί τήν τελειοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου.

«Ὑποθήκαι Βοιωτικῆς», ΙΛΙΣΟΣ 8.

Ἔσο πάντοτε πρᾶος καί ψύχραιμος. Ἡ ψυχική ταραχή, ἡ ὀργή, ὁ ἐρεθισμός τῶν νεύρων βλάπτουν πρό παντός σέ τόν ἴδιον, διότι σοῦ συσκοτίζουν τόν νοῦν, διαταράσσουν τήν ψυχικήν σου ἰσορροπίαν, τήν γαλήνην τοῦ πνεύματός σου.

«Ὑποθήκαι Βοιωτικῆς», ΙΛΙΣΟΣ 8.

Ὁ σοφός, ἐπιζητῶν νά εἶναι πάντοτε συνεπής πρός ἑαυτόν καί πρός τάς ἀρχάς του εἰς πᾶσαν περιπτώσιν τοῦ βίου, δέν φοβᾶται καί νά ἀποθάνῃ ἀκόμα, ἵνα μείνῃ συνεπής πρός ἑαυτόν καί πιστός εἰς τό καθῆκον.

«Ὑποθήκαι Βοιωτικῆς», ΙΛΙΣΟΣ 8.

Ὁ Δεκάλογος τοῦ Τζέφφερσον

Ὁ Θωμάς Τζέφφερσον, τρίτος Πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς (1743-1826) συνεβούλευε:

- 1) Μὴ ἀναβάλης ποτέ γιά αὔριο ὅ,τι μπορεῖς νά κάνῃς σήμερα.
- 2) Μὴ βάζῃς νά σοῦ κάνῃ ἄλλος ἐκεῖνο πού μπορεῖς νά κάνῃς μόνος σου.
- 3) Μὴν ξοδέψῃς τά χρήματά σου πρὶν τά κερδίσης.

4) Μὴν ἀγοράσης ποτέ περιττό πρᾶγμα, μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι τὸ βρῆκες φτηνὸν.

5) Ἡ ματαιοδοξία καὶ ἡ ὑπερηφάνεια μᾶς ἀναγκάζουν νὰ ζοδεύουμε περισσότερα ἀπὸ τὴν πείνα, τὴν δίψα καὶ τὸ κρῦο.

6) Ποτέ δὲν θὰ μετανοήσης ἐπειδὴ ἔφαγες λίγο.

7) Ποτέ δὲν αἰσθάνεται κόπο κανεὶς γιὰ ὅ,τι ἐκτελεῖ μὲ προθυμία.

8) Τὶς μεγαλύτερες θλίψεις μᾶς τὶς προξενοῦν τὰ δυστυχήματα πού δὲν συμβαίνουν.

9) Βλέπε τὰ πράγματα πάντοτε ἀπὸ τὴν καλὴ τους ὄψιν.

10) Ὅταν εἶσαι θυμωμένος, μέτρα ὡς τὰ δέκα. Κι' ὅταν εἶσαι πολὺ θυμωμένος, μέτρα ὡς τὸ ἑκατό.

Βίας ὁ Πριηνεύς

Συμπλέων κάποτε μετὰ ἀσεβῶν, ὁ φιλόσοφος Βίας ὁ Πριηνεύς, ὅταν τὸ πλοῖον ἐκινδύνε καὶ ἐκεῖνοι ἐπεκαλοῦντο τοὺς Θεοὺς, εἶπε: «Σιγαῖτε», μήπως σᾶς ἀντιληφθοῦν «ἐνθάδε πλέοντας».

Ὁ ἴδιος, ἐρωτηθεὶς τί εἶναι αὐτό, πού δύναται νὰ καταστήσῃ τὸν βίον ἀφοβόν, εἶπεν: Ὁρθὴ συνείδησις.

Ἐδίδασκεν: Ἄκουε πολλὰ, λάλει ὀλίγα. Νόει, καὶ τότε πράττε.

Ἐρωτηθεὶς τίς εἶναι ἀτυχής, ἀπήντησεν: Ὁ μὴ ὑποφέρων τὴν ἀτυχίαν.

‘Ο ‘Ανθρωπος πού «ἔζησε δύο ζωές» μέ ἄνδρες «Ἀναμνήσεις Προϋπάξεως»

‘Οχι στίς Ἰνδίες, ἀλλά στήν κεντρική Εὐρώπη αὐτή
τή φορά

Στοχασμοί μέ ἀφορμή τήν «Κοιλάδα τῶν Ρόδων» τοῦ Ντίναχ
(Τόμοι 2)

ΤΟΥ ΚΑΘ. Γ.Μ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗ

‘Από πολλές ἀπόψεις τά κείμενα τοῦ Ντίναχ θά συντελέσουν – ὅσο περνοῦνε τά χρόνια – νά ἀλλάξουνε ριζικά οἱ ἀντιλήψεις μας γιά τόν ἄνθρωπο καί γιά τόν κόσμο καί γιά τή ζωή καί γιά χίλιες-δύο ἄλλες θεμελιώδους σημασίας πλευρές τοῦ ἐπιστητοῦ. Θά δώσουνε νέες ὀρθότερες ὄψεις σέ τόσα καί τόσα βασικά πράγματα, καταδειχνοντας πῶς αὐτά δέν εἶναι ἔτσι καθῶς ὡς τά σήμερα τά θαρροῦσε ἡ ἀνθρώπινη ἐπιστήμη. Καί λέγοντας «ὅσο περνοῦνε τά χρόνια» ἐννοῶ «ὅσο σ’ εὐρύτερους κύκλους μορφωμένων καί καλλιεργημένων ἀνθρώπων γίνονται σὺν τῷ χρόνῳ αὐτά τά κείμενα γνωστά».

‘Η παραπάνω πεποίησή μου ἀποτελεῖ καί τήν κυριώτερη αἰτία πού καταπιόστηκα μέ ζήλο καί μέ θέρμη στή μετάφρασή τους καί στήν ἐκδοσή τους. ἸΑλλαξα βέβαια τόν τίτλο πού ὁ συγγραφέας τους ὁ Ντίναχ εἶχε βάλει («Σελίδες Ἡμερολογίου») καί τόν ἔκαμα «Ἡ Κοιλάδα τῶν Ρόδων» ἀλλά κατά τά ἄλλα προσπάθησα νά εἶναι ἡ μετάφραση ὅσο γίνεται πιστότερη.

Ἦνας πού διαβάζει τά κείμενα χωρίς πολλή προσοχή ἢ ἄκρες-μέσες, ἀποκομίζει μονάχα τήν ἐντύπωση τῆς ἀναντίρρητης λογοτεχνικῆς του ἀξίας. Τά βλέπει «σάν ἓνα μυθιστόρημα», σάν ἓνα λογοτέχνημα ἐξαιρετικῆς ὁμορφιάς καί θαυμάζει τήν περιγραφική ἱκανότητα τοῦ συντάκτη τῶν κειμένων, πού «τόσο ὠραῖα μᾶς τά ἀπεικονίζει ὅλα ἐκεῖνα».

Γιὰ ὅσους ὅμως ἔχουν τὴν ὑπομονὴ νὰ διαβάσουν τὰ κείμενα ἀπ' τὴν ἀρχὴ ἕως τὸ τέλος (ὄχι ἀποσπασματικά), μὲ τὴ σειρά καὶ μὲ κάποια προσοχή, γιὰ ὅσους θελήσουν μὲ σοβαρὴ πρόθεση νὰ ἐμμεῖνουν στὴν προσεκτικὴ ἀνάγνωση τῶν 740 σελίδων τῶν δύο τόμων τῆς «Κοιλάδας», παίρνουν τὰ κείμενα αὐτὰ μιὰν ὄψη ἀσυγκρίτως ἀξιολογικώτερη καὶ δείχνουν τὴν ἀληθινὴ τους ὑφὴ (ὄχι μυθιστόρημα, ἀλλὰ περιστατικά πού συνέβησαν στὴν πραγματικότητα) κι ἐπίσης δείχνουν τίς τρεῖς θεμελιώδους βαρύτητος πλευρὲς τοῦ οὐσιαστικοῦ των περιεχομένου: Ἄφ' ἑνὸς τὴν πλευρὰ τῆς αἰσιόδοξης προοπτικῆς γιὰ μιὰ μορφή «ιδανικῆς οἰκουμενικῆς κοινοπολιτείας», πού ἐπιφυλάσσεται στὴ δική μας γῆ ἀπ' τὴν ἱστορικὴ τῆς ἀνθρωπότητος μοῖρα ὑστερ' ἀπὸ κάμποσους αἰῶνες. Ἄφ' ἑτέρου τὴν πλευρὰ μιᾶς νέας ἐξαισιας Γνώσεως – ἐντελῶς ἐπαληθευμένης αὐτὴ τὴ φορά ἀπ' τὴν ἀποψη τῆς ὄντολογικῆς τῆς ἐγκυρότητας – σὲ θέματα μεταφυσικῆς πίστεως. Καὶ τέλος τὴν πλευρὰ τῆς ἐναλλαγῆς ἀναμεταξὺ θανάτου καὶ νέας σὲ «ἀνώτερη ἐκάστοτε ὑπαρξή» ζωῆς, πού θαρθεῖ νὰ διαδεχθεῖ, σάν ὀλοφάνερη ἀλήθεια, τὴ σημερινὴ μας γιὰ τὸν ἄνθρωπο – «ἐπιστημονικὴ» δῆθεν – περὶ ὀριστικοῦ βιολογικοῦ μας τέλους ἀντίληψη.

Σὲ καθεμιὰ ἀπ' αὐτὲς τίς τρεῖς ὀπτικές γωνίες θὰ πρέπει νὰ τοποθετῆται ἐναλλακτικά – ἀντίστοιχα μὲ τὰ κομμάτια τοῦ ὅλου ἔργου πού ἔρχονται μὲ τὴ σειρά σελίδων, μὲ τὴν κανονικὴ σειρά, στὸν ἀναγνώστη – ὁ μελετητὴς τῆς «Κοιλάδας τῶν Ρόδων». Καὶ φυσικά πρέπει νὰ πρόκειται γιὰ ἀναγνώστη ἀνωτέρας μορφώσεως, πού νὰ μὴν εἶναι ἐντελῶς ἀφιλοσόφητος, πού νὰ χεῖ κάνει ἐπαρκεῖς ἐγκυκλοπαιδικὲς σπουδὲς καὶ πού νὰ διαθέτει κι ἐσωτερικὴ καλλιέργεια σάν πνευματικὸς ἄνθρωπος.

Ὑπὸ τὸ πρῶτο πρίσμα – ἀπ' τὰ παραπάνω τρία – εἶναι βέβαια ὠραῖο νὰ γνωρίζει ἀπὸ τώρα ὁ ἄνθρωπος ὅτι θαρθεῖ καιρὸς πού ἡ τωρινὴ πολιτιστικὴ κρίση τῆς μονόπλευρης τεχνικοκρατίας θάχει ξεπεραστεῖ. Ὁραῖο, ἀλλὰ καὶ πρό παντός ἀληθινό.

Ἄπ' αὐτὴ τὴν ὀπτικὴ γωνία ἢ «Κοιλάδα τῶν Ρόδων» θυμίζει σάν σύλληψη τὴν «Πολιτεία» τοῦ Πλάτωνος – στὰ πλαίσια φυσικὰ τῶν νέων καιρῶν – ἢ τὸ *De Civitate Dei* τοῦ Αὐγουστίνου ἢ τὸ *De insula Utopia* (1518) τοῦ ἀγγλοῦ Θωμᾶ Μόρε (Μάρου) ἢ τὸ *Civitas Solis* (1643) τοῦ ἰταλοῦ Θωμᾶ Καμπανέλλα ἢ τίς «ιδανικὲς κοινωνίες» ἢ «κοινοπολιτεῖες-πρότυπα» ἄλλων μεταγενέστερων συγγραφέων.

Ἐδῶ ὅμως εἶναι κατὶ διαφορετικὸ ἀπ' τίς ἀπλὲς κείνες «συλλήψεις» τῶν προαναφερθέντων μεγάλων πνευμάτων τῶν αἰῶνων

τοῦ παρελθόντος. Ἐδῶ ὁ Ντίναχ τὰ «εἶδε» καί τὰ «ἔζησε» ὅλα κεῖνα, χάρις σ' ἓνα σπανιώτατο φαινόμενο παραψυχολογίας, πού ἦτανε τῆς προσωπικῆς του μοίρας γραφτό νά συνδεθῆ μ' αὐτό ἡ ζωή του. Μ' ἄλλα λόγια τὰ ὅσα περιγράφει εἶναι – στίς γενικές τους γραμμές – τὰ ὅσα πρόκειται νά πραγματοποιηθοῦνε στά μελλοντικά κεῖνα χρόνια πού ἐξιστορεῖ στά κείμενά του.

Ἡ αἰσιοδοξία γιά τίς ἱστορικές τύχες τῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης καί γιά τήν ἀνοδική ἐξελικτική πορεία τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ διαπνέει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὰ κείμενα τοῦ Ντίναχ. Οἱ φόβοι μας γιά τήν πτώση τῶν ἠθικῶν ἀξιών, γιά τοὺς «σφαλεροὺς δρόμους πού ἔχουν πάρει οἱ νεώτερες ἡλικίες», γιά τήν κρίση ὑπερπληθυσμοῦ πού ὀδηγεῖ σέ μιὰ «δημογραφική ἔκρηξη», γιά τήν ὀλοένα ἐντεινομένη «μόλυνση τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος», γιά τήν ἀπειλή ἐνός ὁμαδικοῦ ἐξολοθρευμοῦ μέ φοβερά ὄπλα μαζικῆς καταστροφῆς (θερμοπυρηνικό ὀλοκαύτωμα), ἀποδείχνονται μάταιοι ἢ τουλάχιστο ὑπερβολικοί. Ὅτι περνάει καιροὺς δοκιμασίας ὁ πολιτισμὸς μας, αὐτὸ εἶναι ἀναντίρρητο. Περνάει κινδύνους καί θά περάσει κι' ἄλλους πολλοὺς ἀκόμα. Ἀλλά θά ξεπεραστοῦνε μ' ἐποτυχία ὅλοι αὐτοὶ οἱ φοβερά δύσκολοι καιροὶ κι' ὅλοι αὐτοὶ οἱ κίνδυνοι θά παρακαμφθοῦνε.

Ἐνα φωτεινὸ μέλλον ἀπαντᾷ τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης μας. Ὅχι ἀπὸ τύχη, ἀλλὰ σάν ἐπακόλουθο δικῆς τῶν ἐνσυνειδητῆς ἐκλογῆς πορείας ζωῆς. Ἐχουμε δίκην ὅσοι πιστεύουν στά μεγάλα πεπρωμένα τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ πορεία τῆς ζωῆς τῆς δέν εἶναι δούλη τῶν αἰτίων, δέν χαράσσεται ἀπὸ τὸν ντετερμινισμό (τὴν τυφλὴ αἰτιοκρατία). Εἶναι ἀποτέλεσμα ἐπιτυχημένης ἀξιολογικῆς κρίσεως καί καλῆς καί σωστῆς ἐπιλογῆς στό σταυροδρόμι ἀναμεταξὺ καλοῦ καί κακοῦ. Κι ἡ κασσάνδρεια προφητεία τοῦ Oswald Spengler («Τὸ λυκόφως τῆς Δύσεως», Μόναχο, 1918-1922), ὅτι ἐγγίζει στό τέρμα τῆς ἡ ἐποχῆ τοῦ δυτικοευρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, θά ἔχη μὲν μιὰν ἐπαλήθευση παροδική, ἀλλ' ὄχι καί μιὰν ὀριστικὴ ἐπικράτηση. Ὁ Σπένγκλερ μίλησε γιά τὴν ἐπικείμενη μετάπτωση τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Εὐρωπαίων σέ μιὰ ἄψυχη καί μονόπλευρη τεχνικοοικονομικὴ χρονικὴ περίοδο, γιά τὴν ἀποστέρηση τοῦ δυτικοῦ πνεύματος ἀπὸ τὰ βάρη του, ἀπ' τίς ἠθικές καί πνευματικές του βάσεις, ἀπ' τίς αἰωνόβιες σεβάσμιες θρησκευτικές, ἠθικές, αἰσθητικές καί γενικώτερα πνευματικές ἀξίες του. Ὁ Ντίναχ τὸ ἀπεικονίζει καί τὸ ἀφηγεῖται κι' αὐτὸ τὸ στάδιο, ἀλλὰ σάν μιὰ «μεσοβασιλεία», σάν κάτι τὸ πρόσκαιρο, παρ' ὅλη τὴ μακραίωνη διάρκειά του. «Εἶδε», λέει, καί «ξεύρει» πὼς εἶχε μὲν δίκην ὁ Σπένγκλερ γιά τὴν ἐπικείμενη

πτώση, αλλά ότι «ΰστερα άπ' τόν Μεσσίωνα όπου τώρα (μετά τόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο) μπαίνει ή γηραιή κι' ένδοξή μας τούτη ήπειρος, πάλι μέ χρόνια μέ καιρούς θά ίδει μιά καινούργια Άναγέννηση και τό συνακόλουθο άνθισμα ένός νέου μεγάλου πολιτισμοῦ».

Υπό τό δεύτερο τοῦ ούσιαστικοῦ περιεχομένου τῶν κειμένων της πρῶτα – μιά νέα ἐξαισία ἐπαληθευμένη Γνώση σέ θέματα μεταφυσικῆς πίστεως – ή «Κοιλιάδα τῶν Ρόδων» τοῦ Ντίναχ άνοίγει καινούργιους ολόφωτους δρόμους στόν τομέα τῆς Γνώσης τῆς όντολογικῆς Πραγματικότητας και καταδειχνει πόσο σφαιερή ήτανε ή όλιγοπιστία μας, ό σκεπτικισμός μας κι ή υλιστική μας θεώρηση τοῦ κόσμου και τῆς ζωῆς. Στήν τελευταία αὐτή μᾶς εἶχε παρασύρει ή άλματώδης πρόοδος τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης τοῦ 19ου αἰώνα. Ἐλέγαμε – άπ' τόν 19ο και πέρα – ότι «ή ἐπιστήμη, προοδεύσασα, απέδειξε πόσο ήτανε σφαιερά τά όσα ή θρησκευτική πίστη κι ή μεταφυσική διάνοηση μᾶς εἶχανε μάθει νά νομιζώμε ως όρθά».

Τά κείμενα τοῦ Ντίναχ καταδειχνουνε ότι οί φυσικές ἐπιστήμες δέν ἔχουνε τή δυνατότητα παρά νά μᾶς παρέχουνε πρακτικές μονάχα και χρήσιμες γνώσεις στους ἐπί μέρους κλάδους των. Μόνο «γνώσεις», όχι τήν άληθινή Γνώση. Ἡ ἐπιστήμη μᾶς δείχνει μονάχα τήν ἐξωτερική όψη τῶν πραγμάτων, τά ἐπιφαινόμενα μονάχα. Και αὐτό τό «φυσικοεπιστημονικό κοσμοεἶδωλο», ἐκτός τοῦ ότι εἶναι «έντελῶς άβαθές», δέν ἔχει άλλως τε και καμμιά χρονική όριστικότητα κύρους. Δηλαδή όχι άπλῶς δέν μπορεί ή ἐπιστήμη νά δώση άπάντηση στά «μεγάλα ἐρωτηματικά» πού διατυπώνει ό άξιός τοῦ όνόματός του άνθρωπος, όχι άπλῶς δέν ἐπαρκεί νά ἐρμηνεύση τά φαινόμενα και νά δώση λύσεις στά ύψηλοῦ ἐπιπέδου προβλήματα τοῦ κόσμου και τῆς ζωῆς, αλλά δέν ἔχει και καμμιά χρονική σταθερότητα. Εἶναι έντελῶς «ρευστή». Ἡ κάθε ἐποχή ἔχει τή δική της «ύποκειμενική» φυσική ἐπιστήμη, πού ἔχει διαδεχθεἶ τίς προηγούμενες. Ἄλλά κι αὐτήν πρόκειται νά τήν άντικαταστήσει ή φυσική ἐπιστήμη μᾶς προσεχούς μελλονικῆς ἐποχῆς. Νά τήν ἐκτοπίσει και νά τήν διαδεχθεἶ. Ὅπως ἐγινε εἰς τά τώρα, στή διάρκεια πολλῶν αἰώνων, στό πρόσφατο παρελθόν.

Ἡ όντολογική Πραγματικότητα, ή ἐξ άντικειμένου ύπαρκτή, ή πολυδιάστατη, εἶναι έντελῶς άσχετη – άσύγκριτα άνώτερη – άπ' τήν ύποκειμενική κατ' άνθρωπον εικόνα τοῦ κόσμου και τῆς ζωῆς. Ἡ τελευταία αὐτή εἶναι ή παρεχόμενη σέ μᾶς, τάνθρώπινα πλάσματα, άπ' τά άτελῆ μας αἰσθητήρια, άπ' τίς άσθενεἶς «κε-

ραίες συλλήψεως», μέ τίς όποίες ή Μοίρα μās έχει προικίσει κι άπ' τίς πεπερασμένες δυναμικότητες γνώσεως, πού συναρτῶνται μέ τήν άδύναμη νοητική δομή τοῦ δικοῦ μας βιολογικοῦ εἶδους.

Ἡ όλοφάνερη Γνώση γιά τήν ὑπαρξη τῆς ὡς άνω ἐξάισιας όντολογικῆς Πραγματικότητας – παρ' ὄλο τό άπροσπέλαστο τῆς δομῆς της, τοῦ οὐσιαστικοῦ της περιεχομένου – θ' άντικαταστήσει ὕστερ' άπό καιρούς και καιρούς, σύμφωνα μέ τά κείμενα τοῦ Ντίναχ, θ' άντικαταστήσει και ὡς βίωμα και ὡς άσφαλῆς γνώση – μέσα στην ψυχή και στό νοῦ τοῦ άνθρώπου – τόσο τῆ δογματικῆ πλευρά τῶν μεγαλυτέρων θρησκείῶν ὅσο και τίς παλιές «δοξασίες» έν γενέει τῶν κάθε λογῆς «μεγάλων» πνευματικῶν κηρυγμάτων, ὅσον ἐπίσης και τά ὅσα ή ἐκάστοτε «ρευστή» φυσική ἐπιστήμη μās ἐδίδασκε «τόσο θετικά» κάθε φορά (!) γιά τόν κόσμο και γιά τῆ ζωῆ, σέ κάθε ἐποχή. Ἡ όλοφάνερη κείνη Γνώση, μέ τήν ἐπαληθευμένη όντολογική ἐγκυρότητα, θέλει άποκτηθῆ – άπό ὠρισμένη ἐποχή και πέρα – άπ' τόν άνθρωπο, χάρη στό θαυμαστό ἐπίτευγμα τοῦ Ἰνστιτούτου Αἰδερσεν, δηλαδή χάρη στην πρόσκτηση μιās νέας ἰσχυρότερης «κεραίας συλλήψεως» (νίμπελβιρχ).

Στά μεγάλα ἐκεῖνα ένορατικά πνεύματα τοῦ μεγαλώνυμου αὐτοῦ Κέντρου (Αἰδερσεν) και στό ἐκεῖ δημιουργικό των ἔργο, ἔργο ὀλάκερων αἰώνων, θά ὀφείλει ή άνθρώπιτητα τό ὅτι ἔγινε μπορετό νά διαμορφωθῆ σύν τῷ χρόνῳ ἕνας νοητικά άνώτερος άνθρώπινος τύπος, προικισμένος μέ τήν έν λόγω νέα «δυναμικότητα γνώσεως» (τό νίμπελβιρχ και μέσω αὐτοῦ τήν Oversyn).

Ἐμεῖς οἱ σημερινοἱ άνθρωποι δέν ἔχομε ἰδέα γιά τόν «δυσαισισμό» αὐτόν: Ἐφ' ἑνός τήν «κοσμοεικόνα» πού οἱ δικές μας αἰσθήσεις μās παρέχουν, δηλαδή τό «φυσικοεπιστημονικό κοσμοεἶδωλο», πού ή κατ' άνθρωπον ἐπιστήμη μās δίνει και μās εἰκονίζει (και μέ τό πείραμα και μέ τό ἐργαστήριο και μέ τῆ θετική μέθοδο ἔρευνῆ και διατυπώνει μέ τίς δικές της διδαχές) κι άφ' ἑτέρου τῆ μεγάλη όντολογική Πραγματικότητα, τήν ἐξ άντικειμένου ὑπαρκτή, τήν πολυδιάστατη, πού ή όντολογική της ἐγκυρότητα θά εἶναι τόσο όλοφάνερα ἐπαληθευμένη στους καιρούς πού ὀ Ντίναχ περιγράφει στα κείμενά του.

Ἡ κυριώτερη αἰτία, πού τό σύγχρονο πνεῦμα (τοῦ δικοῦ μας καιροῦ ή διάνοηση) δέν μπορεῖ νά παραδεχτεῖ ἕνα τέτοιο δυσαισισμό, συνίσταται στην ὑπερβολική τῆς δικῆς μας ἐποχῆς πίστη στό κύρος τῆς άνθρώπινης φυσικῆς ἐπιστήμης και στα πορίσματα τῆς θετικῆς της μεθόδου.

Ἡ ἐποχή μας (19ος καὶ 20ος) ἔχει ὑπερεκτιμήσει τὶς δυνατότητες τῆς ἐπιστήμης. Κι' αὐτό γιὰ πολλοὺς λόγους. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τούτους λόγους εἶναι πῶς εἶχε ἀλλοτινὰ παρασυρθεῖ ἡ ἀνθρώπινη σκέψη ἀπ' τὶς διαβεβαιώσεις τῆς θεολογικῆς παραδόσεως κι ἀπ' τὴν ἀποφθεγματικὴ ἀπόφανση τῶν δογμάτων κι ὑστερώτερα, στό διάβα τῶν αἰώνων, διαψεύσθηκε ἀπ' τὴν ἐπιστημονικὴ πρόοδο αὐτὴ ἢ πίστη κι ἔτσι τὸ ἀνθρώπινο πνεῦμα ἀπογοητεύθηκε. Ἐνας ἄλλος λόγος εἶναι πῶς δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς μας, ὅτι τὸ δικό μας βιολογικὸ εἶδος ἐνδέχεται νὰ μὴν εἶναι τὸ *unicum*, ἡ κορωνίδα τῆς Δημιουργίας, δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς μας ὅτι ὁ δικός μας ἐκ καταβολῆς ἐξοπλισμός σὲ «δυναμικότητες γνώσεως» ἐνδέχεται νὰ μὴν εἶναι ὁ «ἀνώτατος δυνατός», ὅτι ὁ δικός μας ὀρθός λόγος ἐνδέχεται νὰ μὴν εἶναι «παντεπόπτης», ὅτι ἡ δική μας νοητικὴ δομὴ κι οἱ δικές μας αἰσθήσεις ἐνδέχεται νὰ εἶναι ἐντελῶς ἀτελεῖς.

Ἡ ἐποχή ὅμως τὴν ὁποῖαν ὁ Ντίναχ περιγράφει (3905 μ.Χ.) γνωρίζει γιὰ τὰ ἀκαταμέτρητα ἑκατομμύρια τὶς κατοικούμενες «σφαῖρες τ' οὐρανοῦ», γιὰ τὰ ἀκαταμέτρητα ἑκατομμύρια τῶν διαφορετικῶν ἀπ' τὸ δικό μας ἀνθρώπινο γένος βιολογικῶν εἰδῶν, γιὰ τὶς μυριάδες καὶ μυριάδες «ἄλλων» πολιτισμῶν, σὲ ἀφάνταστη ποικιλία καὶ σὲ ἀστρονομικὲς ἀποστάσεις καὶ σὲ ἀσύλληπτους ἀριθμούς.

Κι ἔτσι ἡ διανόηση τοῦ 3905 μ.Χ. δὲν ἔχει τόσο πολὺ δυσκολευτεῖ νὰ τὸν συνειδητοποιήσει αὐτὸν τὸν δυαδισμό: Ὅτι ἐκτός ἀπ' τὴν κατ' ἀνθρώπου «κοσμοεικόνα», ἐκτός ἀπ' τὴν πραγματικότητα τοῦ ἐξωτερικοῦ γύρω κόσμου καὶ τῆς ἀπτής πέριξ ζωῆς, ὑπάρχει ἡ ἀσύγκριτα ἀνώτερη ὄντολογικὴ Πραγματικότητα, ἡ πολυδιάστατη, ἡ ἐξαίσια, ἡ ἐξ ἀντικειμένου ὑποστατή. Τὸ φυσικοεπιστημονικὸ κοσμοεἶδωλο ἀποτελεῖ ἀντικείμενο ἐρεῦνης τῆς ἐπιστήμης (μὲ τὴ θετικὴ μέθοδο). Ἡ ἐξ ἀντικειμένου ὄντολογικὴ Πραγματικότητα εἶναι κάτι, πού ἡ ἀνθρώπινη ἐπιστήμη δὲν ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ προσπελάσει. Κι ἄλλως τε δὲν θὰ ὑπῆρχε κι ἐπαλήθευση τῆς ὄντολογικῆς τῆς ἐγκυρότητας, δίχως τὴν πρόσκτηση τοῦ νίμπελβιρχ, τῆς «νέας δυναμικότητος γνώσεως».

Τὸ νόημα τοῦ ὡς ἄνω «δυαδισμοῦ», τὸ σὲ τί αὐτὸς συνίσταται, γίνεται κατανοητὸ κι ἀπ' τὴ δική μας ἐποχὴ. Ἀρκεῖ νᾶχουμε ὑπ' ὄψη τὴν ἐκλαϊκευτικὴ «παραβολή» τοῦ Τίνερσεν, ὅπως ὁ Ντίναχ τὴν ἀναφέρει στὰ κείμενά του. Ὁ Τίνερσεν δίνει μὲ τὴν «παραβολή» του μίαν ἀπάντηση σ' ἐκείνους, πού ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ θετικὴ μέθοδος τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης εἶναι ἀλάθητη κι ὅτι μᾶς παρέχει τὴ μόνη ἀληθινὴ εἰκόνα τῆς πραγματικότητος τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς.

Ὁ Τίνερσεν γράφει ὅτι σ' ἓνα πολὺ μακρινὸ πλανήτη ἑνὸς ἄλλου ἡλιακοῦ συστήματος πού ἔχει δύο ἡλίους – μὲ λευκὸ καὶ μὲ πορτοκαλλόχρωμο φῶς – σὲ μία σφαῖρα παρεμφερῆ μὲ τὴ δική μας, μὲ τοὺς αὐτοὺς περίπου ὄρους φυσικοῦ περιβάλλοντος, συνέπεσε νὰ παραμείνει ἡ ὀργανικὴ ζωὴ – ἐπὶ δισεκατομμύρια αἰῶνων – στὴν ἀρχικὴ τῆς κοιτίδα, στοὺς ὠκεανούς, στὴ θάλασσα. Καὶ τὰ χρονικὰ διαστήματα ἦταν τόσο μεγάλα, ὥστε οἱ νόμοι τῆς ἐξελίξεως τῶν εἰδῶν παρήγαγαν ἐκεῖ, μὲ τὴν πάροδο ἀναριθμητῶν χιλιετηρίδων, ἓνα ἐνάλιο βιολογικὸ εἶδος, τὸ ὁποῖον, πέραν ὠρισμένων σταδίων βιολογικῆς καὶ πνευματικῆς ἀναπτύξεως, ἀπέκτησε καὶ πνευματικὴ ζωὴ καὶ γνώσεις καὶ κάποια ἐπιστῆμη καὶ δίψα γιὰ γνώση καὶ φιλοσοφικὸ στοχασμὸ. Ἄλλὰ βέβαια οἱ γνωστικὲς του ἱκανότητες δὲν ἦταν δυνατό νὰ ὑπερακοντίζουν τίς κεραῖες συλλήψεως – ἀτελεῖς καὶ πεπερασμένες, μάλιστα δὲ κάπως περισσότερο ἀτελεῖς, ἐν συγκρίσει μὲ κείνες τοῦ ἰδικοῦ μας βιολογικοῦ εἴδους – τίς ὁποῖες ἐκ φύσεως διέθετε. Ἦταν σ' αὐτὸ ἀνέφικτο νὰ ὑπερνήκησει τὴ βιολογικὴ καὶ πνευματικὴ του μοῖρα. Μάταια θὰ περίμενε τὴν πρόσκτηση ἐκείνων, πού δὲν τοῦ ἦταν δοσμένα ἀπὸ τὴν τελευταία αὐτή.

Τὸ γεγονός ὅτι ἀνέπνεε μὲ βράγχια δὲν ἐμπόδιζε ἐν τούτοις τὸ ἐν λόγῳ βιολογικὸ εἶδος νὰ ἔχει καὶ γεωμετρικὲς γνώσεις καὶ γραφὴ καὶ κάποια φιλοσοφία ζωῆς. Εἶχε δὲ καὶ πλήρη πίστη στίς γνωστικὲς του δυναμικότητες. Δὲν τὸ εἶχαν ποτέ ἀπασχολήσει προβλήματα γνωσιολογικά. Ἡ μορφή ὑπὸ τὴν ὁποία εἶχε συλλαβῆ τὸ σύνολο τοῦ κόσμου, τὸ σύνολο τῶν ὑπαρκτῶν πραγμάτων, δὲν ἀποτελοῦσε κατὰ τὴ δική του πίστη καὶ πεποίθησι ἓνα ἀπλὸ «ἐπιστημονικὸ κοσμοεἶδωλο», ὅπως θὰ λέγαμε ἐμεῖς, προσαρμοσμένο πρὸς τὸ πνευματικὸ του ἐπίπεδο καὶ πρὸς τὴν «ἰσχὺν κεραιῶν» τῆς δικῆς του νοήσεως καὶ τοῦ δικοῦ του ὀρθολογισμοῦ, ἀλλ' ἦταν αὐτόχρονα «πᾶν ὅ,τι ἐξ ἀντικειμένου ὑπάρχει». Πίστευε ἀκράδαντα πῶς παρ' ὄλο τὸ νόμο τοῦ «ἀλληλοφαγωμοῦ» στὴ δική του πανίδα, παρ' ὅλες τίς τρομαχτικὲς συνεπειὰ αὐτοῦ ἀπώλειες, οἱ μυριάδες τὰ φύτρα προφυλάσσουσι τὴν πανίδα κείνη ἀπ' τὸν ἐξολοθρευμὸ. Θὰ εἶναι, λέει, αἰώνια. Κι' ἔτσι ἡ τροφή δὲ θὰ λείψει ποτέ ἀπ' τὰ ἐνάλια κείνα νοήμονα πλάσματα, στὰ ὁποῖα ἐνσαρκώνεται ἡ species-βασιλισσα τοῦ σύμπαντος κόσμου. Παραπέρα πιστεύανε πῶς ἡ διαβίωσις κι ἡ διατήρησις μέσα σὲ κείνο τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο ἀποτελεῖ ἀπαραίτητη προϋπόθεσις γιὰ τὴν ὀργανικὴν ζωὴν. Οἱ δὲ «σοφοί» μεταξὺ τῶν πλέον διακεκριμένων ἐκπροσώπων τοῦ ἐπιστημονικοῦ πνεύματος τῆς ἐναλίας «ἀνθρωπότητος» ἐκείνης, ὅταν τοὺς ρωτοῦσε, ποῖά νὰ εἶναι ἡ ἀληθινὴ μορφή τοῦ φυσικοῦ σύμπαντος, ἔδι-

ναν έν πεποιθήσει τήν άπάντηση ότι ό σύμπαρ κόσμος είναι μία ύδάτινη ύφάλμυρη σφαίρα, έμπλουτισμένη μέ έξαιρετικής ποικιλίας πανίδα και χλωρίδα. "Ότι ώρ πρόρ τó μέγεθος τής σφαίρας αύτής «δέν ύπάρχουν όρια». "Ότι «όρια δέν βρέθηκαν πουθενά». "Ότι ώρ πρόρ αύτό είναι κατηγορηματική τής έμπειρίας ή κατάφαση. "Ό όγκος τής σφαίρας αύτής ίσοϋται μέ τó άπειρο. Δέν ύπάρχει άριθμός, όσοδήποτε μεγάλος, πού νά μπορεί νά τόν εκφράσει. Και τελειώνει ώρ έξήρ τήν παραβολή του ό Τίνερσεν, ό όποίος δέν άγνοούσε, καθώρ φαίνεται, τά κείμενα του Blaise Pascal: «Νά φαντασθή κανένας μία ύδάτινη σφαίρα, τής όποίας τó κέντρο είναι πανταχού, τó μήκος τής άκτίνορ τής ίσοϋται μέ τó άπειρο, ή δέ περιφέρειά τής δέν βρίσκεται πουθενά».

Κι ύστερα άπ' τήν παραβολή ό Τίνερσεν λέει πώρ πρέπει πάντα νά άναρωτιόμαστε έμεις οι γήινοι: "Έτοι κι ή θετική μέθοδορ και τής δικής μας φυσικής έπιστήμηρ είναι άραγε άλάθητη; "Άραγε μάρ δίνει τή μόνη άληθινή εικόνα του κόσμου και τής ζωήρ;

"Υπό τó τρίτο του ούσιαστικού περιεχομένου των κειμένων τής πρίσμα, ή «Κοιλάδα των Ρόδων» μάρ δείχνει όλοφάνερα ότι πίσω άπ' τά έπιφαινόμενα τά σχετικά μέ τή ζωή και μέ τó θάνατο, κρύβεται μία έξάισια βαθύτερη πραγματικότητα, πού συνίσταται σε μία σειρά άπό μεταβιώσεις. Αύτή ή σειρά άπό μεταβιώσεις συναρτάται μέ τήν έξελικτική πορεία του στοιχείου τής πνευματικής όντότητορ του άνθρώπου ώρ άτομου κι έχει κατεύθυνση πρόρ τó ύψηλότερα όλοένα.

"Η θετική έπιστήμη περιορίζεται νά μάρ εικονίζει τή φθορά του σαρκίου και νά μάρ έρμηνεύει τó βιολογικό τέλος, πού έπιφυλάσσεται στό φθαρτό περιβλημα τής άνθρώπινηρ ύπάρξεωρ. Δέν ξεύρει τίποτα για τίρ μεταβιώσεις, στις όποίερ άξιώνεται τó άλλο θαυμαστό στοιχείο τής προσωπικότητορ, τó στοιχείο τής πνευματικής όντότητορ.

Είναι ένας τομέαρ πού ξεφεύγει άπ' τίρ δυνατότητερ γνώσεωρ και άπ' τίρ ικανότητερ έρμηνείαρ τής θετικής έπιστήμηρ. Οι Έταιρείερ μεταψυχικών έρευνών είχαν άσχοληθή άλλοτε μ' αυτόν τόν τομέα, καθώρ επίσης και ή θεοσοφική κίνηση. Έωρ ότου ή μονοκόμματη ύλιστική μορφή του συγχρόνου δυτικοευρωπαϊκού τρόπου ζωήρ ήρθε κι έθεσε σχεδόν τέρμα και σ' εκείνερ τίρ ένασχολήσειρ. Μέ πάρα πολλή μονομέρεια βλέπει τά πράγματα ή τωρινή διάνοηση του αιώνα τής μηχανοκρατίαρ, ή νοοτροπία δηλαδή τής έποχήρ ένόρ μονόπλευρου τεχνικοοικονομικού πολιτισμού. Κι' αύτά τά πράγματα, όσο πιο πολύ ταφήνειρ, τόσο πιο πολύ κι εκείνα σ' άφήνουνε.

Ἄπ' αὐτή τήν ἄποψη ἢ «Κοιλάδα τῶν Ρόδων» θυμίζει κάπως μερικές ἀνατολικές δοξασίες γιά μετεμψύχωση ἢ γιά διαδοχικές υπάρξεις τοῦ ἀνθρώπου ἢ γιά μετενσάρκωση. Μέ τή διαφορά ὅτι αὐτές οἱ τελευταῖες ἦταν ἐστερημένες ἀπ' τήν κριτική ἱκανότητα τοῦ δυτικοῦ ἀνθρώπου καί δέν ἐγνώριζαν τίποτα γιά τούς ἀπέραντους ὀρίζοντες τοῦ εἶναι – τῆς μεγάλης ὄντολογικῆς Πραγματικότητας, τῆς πολυδιάστατης, μέ τήν ἐπαληθευμένη πραγματιστική ἐγκυρότητα – τίποτα δέν ἤξευραν γιά τήν κατάβαθη ὑφή τοῦ χώρου καί τοῦ χρόνου, οὔτε γιά τίς μυριάδες ἑκατομμύρια τίς κατοικοῦμενες σφαῖρες τοῦ σύμπαντος.

Ἡ «Κοιλάδα τῶν Ρόδων» μᾶς ἐμφανίζει αὐτά τὰ τελευταῖα – ἑκατομμύρια ἑκατομμυρίων – σάν τόν ἐξάισιο κι ὑπερβατικῆς ὑφῆς στίβο αὐτοκατεργασίας τοῦ πνεύματος. Μᾶς εἰκονίζει τά ἐξ ἀντικειμένου ὑπαρκτά, τά ἀσυγκρίτως ἀνώτερα κι εὐρύτερα ἀπ' τά ὅσα οἱ πεπερασμένες αἰσθήσεις κι ἡ ἀτελής δυναμικότητα γνώσεως κι ἡ ἀδύναμη νοητική δομή τοῦ δικοῦ μας βιολογικοῦ εἶδους κι ἐν γένει οἱ ἀσθενέστερες κεραῖες συλλήψεως τοῦ ἀνθρώπου-δέκτη μποροῦν νά συλλάβουν. Μᾶς καταδεικνύει ὅτι τό στοιχεῖο τῆς πνευματικῆς ὀντότητος δέν εἶναι δεκτικό περιορισμῶν ἀπ' τά ὅρια τοῦ τρισδιάστατου χώρου ἢ ἀπ' τή γραμμική ροή τῶν χρονικῶν διαστημάτων. Κι ὅτι πίσω ἀπ' τό κατ' ἀνθρωπον νόημα τοῦ εὐθυγραμμισμένου χρόνου – μέ τό χτές, τό σήμερα καί τό αὔριο – πίσω ἀπ' τήν ὑποκειμενική, τήν ἀνθρωπομορφική «σύλληψη» τοῦ χρόνου, μπορεῖ νά ὑπάρχει ὁ χρόνος στήν ἐξ ἀντικειμένου ὑφή του, τό «παντοτεινό παρόν», αὐτό πού ὁ ἀνθρώπινος νοῦς κι ὁ κατ' ἀνθρωπον ὀρθός λόγος δέν μποροῦν νά τό συλλάβουν.

Ἄλλως τε κι ἡ πλοκή τοῦ περιεχομένου τῶν κειμένων τοῦ Ντίναχ, τό «ἱστορικό τῆς ζωῆς» τοῦ συγγραφέα, συναρτᾶται μέ μιά τέτοια «δρασκέλιση» τῶν φραγμῶν τῆς εὐθείας ροῆς τῶν χρονικῶν διαστημάτων. Ἐτσι, καθῶς στά παλιά χρόνια οἱ προφητες μέ τήν πετριά τοῦ ἀποστολισμοῦ, ἔτσι καθῶς τά «προειδοποιητικά ὄνειρα» κι οἱ τόσες καί τόσες «προρρήσεις τοῦ μέλλοντος», πού ὑστερώτερα ἐπαληθεύθηκαν, εἶχανε κι ἐκεῖνες παρεκκλίνει ἀπ' τήν «καθιερωμένη» κατεύθυνση ροῆς τῶν χρονικῶν διαστημάτων.

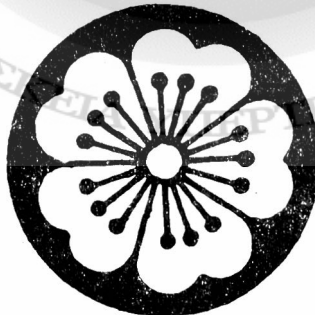
Ὁ Ντίναχ εἶναι ὁ ἀνθρώπος «πού ἐζησε δύο ζωές», πού εἶχε ὀλοζώντανες «ἀναμνήσεις προϋπάρξεως». Ἦταν τῆς προσωπικῆς του μοίρας γραφτό νά σπάσει γι αὐτόν τό «φράγμα τῆς λήθης», πού ἀπομονώνει τήν ἐδῶ ζωή, πού κάνει νά τυλιγονται σέ «πέπλο καταχνιάς καί λησμοσύνης» τά ὀλοκάθαρα ἄλλοτινά

βιώματα άπ' τίς διαδοχικές ύπάρξεις του στοιχείου τής πνευματικής όντότητας του άτομου.

Ό μεταφραστής τών κειμένων «Ή Κοιλάδα τών Ρόδων» (τόμοι δύο) είχε γνωρίσει και προσωπικά τόν Ντίναχ. Καί ή πεποίθησή του είναι ότι ή έμπνευση κι ή συγγραφή τών κειμένων του δέν είναι ένα άπλό «εϋρημα» του Ντίναχ, που όφείλεται στη μόρφωση ή στην πολυγλωσία του ή σ' ικανότητες ένορατικές. Πρόκειται ειλικρινά για ένα άληθινό «φαινόμενο παραψυχολογίας» που είχε συνδεθῆ μέ τή ζωή του πονεμένου εκείνου διανοητή.

Ίσως νά έχει προσθέσει κι άρκετά «δικά του», ίσως νά μή τά «είδε» και νά μή τά «έζησε» όλα άνεξαιρέτως κείνα που τόσο ζωντανά μās περιγράφει και μās άπεικονίζει. Τό βέβαιο όμως είναι ότι τά περισσότερα άπ' τά βασικά τουλάχιστον στοιχεία άπ' τά περιεχόμενα τών κειμένων του άποτελοϋνε άληθινά βιώματα του. Κι ότι «έζησε» προκαταβολικά ένα κομμάτι άπ' τούς μελλοντικούς καιρούς. Κι' ότι ένα μεταψυχικό φαινόμενο μέ άσύγκριτη άδρροϋνη του είχε συμβεί στη ζωή του. Ένα μεταψυχικό φαινόμενο άπ' τά σπάνια σέ τόση ένταση και σέ τόση καθαρότητα. Χάρη σ' αυτό τά όσα μέλλεται νά διαδραματισθοϋνε πάνω στη δική μας γῆ στις τελευταίες δεκαετίες του 20οϋ μας αιώνα και στις έπόμενες έως τά 3905 μ.Χ. έκατονταετίες, έχει καταστή δυνατό νά μās είναι άπ' τά σήμερα γνωστά στις γενικές τους τουλάχιστον γραμμές.

Γ.Μ. ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ

Ἡ Θεοσοφικὴ Ἐταιρία ἐν Ἑλλάδι
 Βουκουρεστίου 25, 106 71 Ἀθήνα
 Τηλ. 3620.702

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΜΙΛΙΩΝ
 ΜΑΡΤΙΟΥ 1991**

Εἴσοδος Ἐλευθέρα – Βουκουρεστίου 25, ὥρα 8 μ.μ.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1991

1	Παρασκευή	Κ. ΜΕΛΙΣΣΑΡ.	Ἑλ. Ρουζέ – Ἀπομεινάρια Διονυσιακῶν Τελετουργιῶν στὴν Ἑλλάδα (Β)
4	Δευτέρα	ΑΛΚΥΩΝ	Πολ. Ἀντζακας – «Κρισναμούρτι»
5	Τρίτη	ΗΛΙΟΣ	Π. Παπασλιώτης – Ἀρχές Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας (Β)
7	Πέμπτη	ΑΡΤΕΜΗΣ	Γ. Γιανναδάκης – Ἡ Θεοσοφία στὴ Θεωρία & στὴν Πράξη
8	Παρασκευή	Κ. ΜΕΛΙΣΣΑΡ.	Παν. Ἀναγνώστου – Ἡ Συνειδήσις Ἀνωτέρων Κόσμων
11	Δευτέρα	ΑΛΚΥΩΝ	Πολ. Ἀντζακας – «Κρισναμούρτι»
12	Τρίτη	ΗΛΙΟΣ	Παν. Παπασλιώτης – Ἀρχές Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας» (Γ)
14	Πέμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ	Γεωρ. Σιβέρης – «Μυστικὰ στοιχεῖα στὴ Διδασκαλία τοῦ Κρισναμούρτι
15	Παρασκευή	Κ. ΜΕΛΙΣΣΑΣ	Ἑλ. Ρουζέ – Ἀπομεινάρια Διονυσιακῶν Τελετουργιῶν
18	Δευτέρα	ΑΛΚΥΩΝ	Πολ. Ἀντζακας – στὴν Ἑλλάδα «Κρισναμούρτι»
19	Τρίτη	ΗΛΙΟΣ	Παν. Παπασλιώτης – Ἀρχές Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας» (Δ)
21	Πέμπτη	ΑΡΤΕΜΗΣ	Ἄγγελ. Κατσιράκη – «ΕΓΩΙΣΜΟΣ» (Τὸ αἶτιο τῆς κακοδαιμονίας τοῦ ἀνθρώπου
22	Παρασκευή	Κ. ΜΕΛΙΣΣΑΡ.	Π. Ἀναγνώστου – Ἡ Συνειδήσις Ἀνωτέρων Κόσμων
25	Δευτέρα	ΑΛΚΥΩΝ	Πολ. Ἀντζακας – «Κρισναμούρτι»
26	Τρίτη	ΗΛΙΟΣ	Παπασλιώτης – Ἀρχές Ἐσωτερικῆς Φιλοσοφίας» (Ε)
28	Πέμπτη	ΑΠΟΛΛΩΝ	Ἡλίας Κίμος « Ἀπὸ τὶς διδασκαλίαις τῶν σοφῶν τῆς Ἀνατολῆς
29	Παρασκευή		ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΘΕΟΣΟΦ. ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ: Ἡ Στοά τοῦ Βόλου «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ» θά συνεδριάζει κάθε δευτέρο Σάββατο στὶς παρακάτω ἡμερομηνίες, 9/2, 23/12, 9/3 καὶ 23/3 μὲ θέμα: « Ἀνάλυσις – Ἐρωτήσεις καὶ Ἀπάντησις πάνω στο Βιβλίον ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ ΤΗΣ ΘΕΟΣΟΦΙΑΣ τῆς Ε.Π. Μπλαβάτσου».

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης τῆς Σφιγγός (Π. Γράβιγγερ) διατίθενται Τετάρτη καὶ Παρασκευή ἀπόγευμα ἀπὸ Ἀρκαδίας 64, τηλ. 7783.781 καὶ κάθε πρωὶ ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ, Θεμιστοκλέους 38, τηλ. 3630.824.

Ἡ Παγκόσμια Θεία Ἄρμονία καί οἱ συνέπειες πρὸς τοὺς διαταράσσοντες αὐτήν

ΤΟΥ ΠΑΝ. Δ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

Ὅλη ἡ ζωὴ τοῦ Σύμπαντος πάλλεται μὲ τίς δονήσεις τῆς Θείας Δημιουργίας, τίς δονήσεις ἐκεῖνες, τῆς ἀπόλυτης ἄρμονίας, μεταξύ πνεύματος καὶ ὕλης, μεταξύ Οὐρανοῦ καὶ Γῆς, γιὰ τὸν πλανήτη μας. Πρέπει νὰ γνωρίζουμε ὅτι, κάθε ἀντίδρασή μας στὴν παγκόσμια αὐτὴ ἄρμονία, ἐπιφέρει διαταραχὴ τῶν ἁρμονικοτάτων Θείων παλμικῶν κινήσεων καὶ οἱ ἀντίθετοι αὐτοὶ κραδασμοί, ἐπεκτεινόμενοι ἀπὸ τὴ σμικρότητά μας, πρὸς τὴ Θεία Δημιουργία (κατ' ἀνιούσα κλίμακα) προσπίπτουν ἐπ' αὐτῆς, τῆς Θείας ἁρμονίας, καθὼς εἶναι φυσικό δὲν γίνονται δεκτοί, ἀποκρούονται ὡς ἀρνητικοὶ καὶ ἐπανέρχονται μὲ μεγάλη σφοδρότητα πρὸς ἐμᾶς καὶ ἐπιφέρουν τίς καταστροφές ἐκεῖνες (διὰ τὰς παραβάσεις τῶν φυσικῶν καὶ Πνευματικῶν νόμων) γιὰ τίς ὁποῖες ἀποροῦμε, ἀπὸ ποῦ καὶ πῶς ἐπῆλθαν σὲ μᾶς.

Μὲ τὴν κατανόηση τῶν ἀνωτέρω, δὲν πρέπει νὰ ὑποπίπτουμε σὲ σφάλματα λόγω ἀγνωσίας τῶν θεϊκῶν νόμων (φυσικῶν καὶ πνευματικῶν) τὰ ὁποῖα εἶναι καταστροφικά γιὰ μᾶς, ποῦ καθημερινὰ τοὺς παραβιάζουμε. Δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι: «Πᾶσα ἐπιστῆμη προέρχεται ἄνωθεν ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φῶτων», καὶ εἶναι κτῆμα τῶν μεμνημένων στῆ Βασιλικὴ Τέχνη.

Πολλές ἐπιστῆμες καὶ ἐπιστημονικὲς γνώσεις εἶναι ὑπεύθυνες γιὰ τὴ διατάραξη τῆς παγκόσμιας Θείας Ἄρμονίας καὶ ἰδιαίτερα τὴν κακοποίησιν τῆς Θείας Φύσεως καὶ τῶν γνωστῶν ἐφ' ἡμῶν καὶ τοῦ πλανήτη μας ἀποτελεσμάτων...

Μεταξύ μας

ΤΑΓΡΑΦΕΙΑΜΑΣ

Τά Γραφεία του «ΙΛΙΣΟΥ» είναι Βουκουρεστίου 25, α΄ όροφος, Κωδ. 106 71, είναι ανοικτά κάθε ημέρα από 10.30-1, εκτός Σαββάτου.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλούμεν, αποστέλλετε με ταχυδρομικήν ή τραπεζικήν επιταγήν εις τήν διεύθυνσιν: «Πολυδεύκη Αντζακα, Βουκουρεστίου 25, α΄ όροφος Κωδ. 106 71, Αθήνας». Η αποστολή με Τραπεζική εντολή μας δυσκολεύει πολύ.

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Νέλλη Θεοδώρου, Αθήνα

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

H. S. LEWIS «Αυτοκυριαρχία και πεπρωμένο με τούς κύκλους της ζωής»

Εκδόσεις: ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ

ΘΕΡΜΗ ΠΑΡΑΚΛΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

- ΝΑ ΕΜΒΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΟΥΣ ΕΓΚΑΙΡΩΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1991: 2.000 Δρχ.
- ΝΑ ΕΓΓΡΑΦΟΥΝ ΝΕΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

«Ήπειρωτική Έστια»:
Ιούλιος – Αύγουστος – Σεπτέμβριος 1990.
«Πνευματική Κύπρος»: Μάης – Ιούλης, 1990.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Ήράκλειον: Συμεών Νικολόπουλος
Ίωάννινα: Μιχ. Πραπίδης
Καβάλα: Μιχ. Παράσχου
Κέρκυρα: Άλεξ. Λούβρος
Λαμία: Άντ. Τριανταφύλλου
Λάρισα: Ίσ. Φελλούς
Μυτιλήνη: Δ. Ροδάκης
Ξάνθη: Μάριος Κουτσουριδής
Πάτρα: Άθ. Κοντοσάκης
Ρέθυμνο: Άντ. Βιστάκης
Ρόδος: Άντ. Βεργωτής
Σέρρα: Άνέστης Σάββας
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Στ. Αλιφέρης
Χανιά: Έμμ. Νοδαράκης
Κύπρος: Θεοφ. Παναγιώτου,
Τ.Κ. 1720, ΛΕΥΚΩΣΙΑ. Τηλ. 474.815

«ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΙΛΙΣΟΣ»

της Θεοσόφικης Έταιρίας
έν Έλλάδι

Βουκουρεστίου 25- Αθήναι 106 71
Ίδρυτής:

† ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Έκδότης-Διευθυντής:

Πολυδεύκης Άντζακας

Τιμή τεύχους: Δρχ. 400

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1991

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

**ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» Βουκουρεστίου 25
α΄ όροφος, Κωδ. Ταχ. 106 71 Τηλ. 3620.702**

H.P. Blavatsky	Τό κλειδί τής Θεοδοσίας	1.500
H.P. Blavatsky	Ή φωνή τής αιγής	900
An. Besant	Ό Έσωτερικός Χριστιανισμός	1.800
An. Besant	Θάνατος και Ύπερπεραν	900
An. Besant	Ή εξέλιξις τής ζωής και τής μορφής	800
C.W. Leadbeater	Ή μυστική ιστορία του Τεκτονισμού	2.000
N. Sri Ram	Προσέγγιξις προς τήν Πραγματικότητα	800
N. Sri Ram	Αί βαθύτεραι όψεις τής Ζωής	800
Irving S. Cooper	Ή Μετενσάρκωσις	800
Vivekananda	Κάρμα – Γιόγκα	800
Eliφhas Levi	Τό μέγα άπόρητο α΄ μέρος	900
« »	« » β μέρος	1.100
Parus	Μετενσάρκωση	1.100
ΥΒ Μπερτού	Διδασκαλιές των Δρυϊδών	900
Άντ. Άνδριανοπούλου	Άρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι	1.500
Άντ. Άνδριανοπούλου	Ό άνθρωπος και ή ζωή	1.500
Άντ. Άνδριανοπούλου	Οί Νόμοι τής Ζωής	1.000
Ίω. Βασιλιή	Τό Σημειωματάριο ενός Μύστου	1.400
Ίω. Βασιλιή	Τά φυσικά δικαιώματα του ανθρώπου	500
Νέλλης Θεοδώρου	Ό Ίωάννης τής νέας εποχής	800
Νέλλης Θεοδώρου	Χριστική μύηση	700
Νέλλης Θεοδώρου	Άπόκρυφη δημιουργία	600
Περιοδικόν «ΙΛΙΣΟΣ»	Τόμοι χαρτόδετοι	2.000
«ΙΛΙΣΟΣ»	Έπιλογή 1956-58, 1959-61, 1962-65 έκά- στη δεμένη	2.500
«ΙΛΙΣΟΣ»	Έπιλογή 1966-1970 χαρτόδετος	2.000
«ΙΛΙΣΟΣ»	Έπιλογή 1966-1970 δεμένη	2.500

Τά έξοδα επί άντικαταβολή έπιβαρύνουν τόν άγοραστήν.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 400

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 2.000. Έξωτ. Δρχ. 3.000.

(Γιά τό έτος 1991)

Dr. ANNIE BESANT

Η ΕΞΕΛΙΞΙΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΟΡΦΗΣ

Μετάφραση — Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως
ΑΙΜΪΛΙΑΣ ΙΒΟΥ

ΘΕΟΣΟΦΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ὁδὸς Βουκουρεστίου 25

A Θ Η Ν Α 1 9 9 0